

GMINA DOPIEWO

FOT. URZĄD GMINY DOPIEWO

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DOPIEWO NA LATA 2024-2031

URZĄD GMINY DOPIEWO
UL. LEŚNA 1 C
62-070 DOPIEWO
WWW.DOPIEWO.PL

Opracowanie powstało
we współpracy z Wielkopolskim
Ośrodkiem Kształcenia i Studiów
Samorządowych

SPIS TREŚCI

1.	WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY DOPIEWO	4
1.1.	Wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju	4
1.2.	Główne bariery rozwojowe – słabe strony	6
1.3.	Główne szanse rozwojowe	9
1.4.	Wewnętrzne potencjały i silne strony	10
2.	CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ ORAZ OCZEKIWANE REZULTATY	12
2.1.	Struktura Strategii	12
2.2.	Wizja rozwoju Gminy	13
2.3.	Cele strategiczne	14
2.4.	Cele szczegółowe i kierunki działań	15
2.5.	Charakterystyka celów szczegółowych	17
2.6.	Projekty kluczowe	32
3.	MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY DOPIEWO ORAZ REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE	35
3.1.	Terytorialny wymiar polityki rozwoju	35
3.2.	Elementy przestrzenne w strategii rozwoju Gminy Dopiewo	36
3.3.	Istota modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	37
3.4.	Kluczowe uwarunkowania rozwoju przestrzennego Gminy Dopiewo	37
3.5.	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dopiewo	52
3.6.	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dopiewo	72
3.7.	Docelowa struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Dopiewo	110
3.7.1.	Zabudowa i społeczność lokalna	111
3.7.2.	Infrastruktura	113
3.7.3.	Ochrona cennych terenów	115
4.	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI) OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA	118
4.1.	Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego – Wielkopolska 2030	118
4.2.	Obszary strategicznej interwencji (OSI) - wojewódzkie	119
5.	SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	127

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DOPIEWO NA LATA 2024-2031

5.1.	Wdrażanie zapisów Strategii	127
5.2.	Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii	127
5.3.	Monitoring realizacji Strategii	128
5.4.	Ewaluacja – ocena skutków wdrażania zapisów Strategii.....	130
5.5.	Aktualizacja zapisów Strategii	131
5.6.	Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	132
6.	RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	134
6.1.	Ramy finansowe realizacji strategii.....	134
6.2.	Źródła finansowania strategii.....	137

1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY DOPIEWO

W dokumencie „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Dopiewo” zaprezentowano kompleksową diagnozę samorządu na tle powiatu poznańskiego, Polski i wybranych gmin. Jedną ze składowych diagnozy stanowi prezentacja wyników sondażowych badań ankietowych, prowadzonych wśród mieszkańców Gminy Dopiewo (gospodarstwa domowe). Zaprezentowano również wyniki wywiadów, przeprowadzonych z opiniotwórczymi mieszkańcami - przedstawicielami środowisk i grup społecznych oraz organizacji i instytucji (przedstawiciele Urzędu Gminy Dopiewo oraz jednostek gminnych, radni Gminy Dopiewo, przedsiębiorcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych).

Poniżej zaprezentowano **wnioski końcowe**, wynikające z przeprowadzonej diagnozy Gminy Dopiewo (w dalszej części dokumentu zwanej także zamiennie Gminą) w **układzie zgodnym z rekomendacjami poradnika, opublikowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej**¹. Jest to podsumowanie obecnej sytuacji Gminy, a jednocześnie wstęp do określenia perspektyw jej rozwoju.

WEWNĘTRZNE I ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU

GŁÓWNE BARIERY ROZWOJOWE - SŁABE STRONY

GŁÓWNE SZANSE ROZWOJOWE

WEWNĘTRZNE POTENCJAŁY I SILNE STRONY

1.1. Wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju

W wyniku przeprowadzenia pogłębionej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej zidentyfikowano następujące **najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju**, które w największym stopniu determinują poziom jakości życia mieszkańców oraz wpływają na perspektywy rozwojowe Gminy:

- ▶ Sieć osadniczą Gminy stanowią jednostki osadnicze, które stanowią następujący układ administracyjno-przestrzenny:
 - ▶ ośrodek gminny - Dopiewo
 - ▶ wsie sołeckie – Dąbrowa, Dąbrówka, Dopiewiec, Gołuski, Konarzewo, Pałędzie, Skórzewo, Trzcielín, Więckowice, Zakrzewo

¹ Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik Praktyczny – MFIPR, 2021 rok

- ▶ wsie podstawowe - Podłoziny, Lisówki, Zborowo
- ▶ osady i przysiółki - Leśniczówka, Zborówko, Żarnowiec, Joanka, Podgaj, Drwęsa, Fiałkowo, Pokrzywnica.
- ▶ Wyjątkowo korzystne położenie Gminy Dopiewo w pobliżu Poznania, lotniska „Poznań Ławica” oraz węzłów autostrady A2 oraz dróg ekspresowych S5 i S11 uznać należy za istotne i kluczowe uwarunkowanie jej rozwoju. Wpływa to w szczególności na atrakcyjność Gminy oraz na jej zewnętrzną dostępność komunikacyjną.
- ▶ Gmina Dopiewo, z racji swojego usytuowania, potencjału społecznego, gospodarczego i zasobów środowiska przyrodniczego, wykazuje silne powiązania z Poznaniem.
- ▶ Wartość ogólnego wskaźnika rozwoju² Gminy Dopiewo na tle grupy porównawczej oraz grupy gmin podobnych świadczy o bardzo dobrej ogólnej sytuacji Gminy.
- ▶ W ramach dwóch wymiarów funkcjonowania Gminy, społecznego i środowiskowo-przestrzennego, zanotowano w latach 2017-2021 ujemną dynamikę zmian, natomiast w ramach wymiaru gospodarczego zanotowano dodatnią dynamikę zmian. O stabilności sytuacji w Gminie świadczą niewielkie zmiany wartości ogólnego wskaźnika rozwoju Gminy oraz wskaźników wymiarów zrównoważonego rozwoju w analizowanym okresie.
- ▶ W 8 z 12 obszarów³ w analizowanym okresie sytuacja była względnie stabilna lub bardzo dobra – w 5 obszarach zanotowano bardzo wysoką wartość wskaźników w każdym z analizowanych lat (2017-2021).
- ▶ Największa dodatnia dynamika zmian w latach 2017-2021 wystąpiła w obszarach nr 2. *Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej* i 11. *Ład i struktura przestrzenna obszaru*. W tych obszarach nastąpiła największa poprawa sytuacji w Gminie.
- ▶ Dotychczasowa wiodąca funkcja rolnicza Gminy traci swoje pierwszeństwo na rzecz działalności gospodarczej. Funkcje usług rynkowych oraz przemysłu i budownictwa mają obecnie dominujące znaczenie w rozwoju Gminy.
- ▶ Coraz większe znaczenie ma rozwijająca się funkcja mieszkaniowa, która aktywizująco wpływa na rozwój Gminy. Funkcja rolnicza zachowuje swoje podstawowe znaczenie.
- ▶ Gmina podzielona jest na strefę podmiejską, związaną bezpośrednio z oddziaływaniem miasta Poznania i pozostałą część, tj. strefę rolniczą. Na szczególną uwagę zasługuje także bliskość terenów zielonych i Jeziora Niepruszewskiego z coraz lepszą infrastrukturą i ofertą rekreacyjną.

² Głównym punktem odniesienia analizy jest średnia z grupy porównawczej, przyjęta jako wartość charakteryzująca całą grupę jednostek o zbliżonej charakterystyce funkcjonalnej i uwarunkowaniach rozwojowych. **Ogólny syntetyczny wskaźnik rozwoju gminy obrazuje poziom rozwoju gminy na tle grupy porównawczej** i obliczany jest jako średnia ze wskaźników syntetycznych wszystkich 12 obszarów, składających się na **trzy wymiary** zrównoważonego rozwoju: **gospodarczego, społecznego i środowiskowo-przestrzennego**. Szczegółowo przedstawione zostało to w dokumencie: „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Dopiewo”.

³ Obszary szczegółowo opisane zostały w dokumencie: „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Dopiewo”.

- ▶ Jednostki osadnicze, położone w strefie podmiejskiej - Skórzewo, Dąbrowa, Dąbrówka, Palędzie, Zakrzewo oraz Dopiewiec wykazują najwyższą dynamikę wzrostu demograficznego i zmiany w zagospodarowaniu obszaru osiedleńczego wsi.
- ▶ Wpływ na funkcjonalny podział przestrzeni osiedleńczej ma także przebiegająca przez Gminę autostrada A2, która dzieląc obszar Gminy na część północną i część południową, może w przyszłości wpłynąć na modyfikację dotychczasowego podziału.
- ▶ Układ sieci osadniczej, jej powiązanie z układem zewnętrznym, potencjał społeczny i gospodarczy to czynniki decydujące o funkcjach wsi i ich dalszym rozwoju. Ośrodek gminny - wieś Dopiewo, obsługująca wszystkich mieszkańców Gminy, jest położona na uboczu obsługiwanego obszaru, co nie ułatwia do niej dostępności.
- ▶ Obok głównej jednostki osadniczej (Dopiewo), ważną rolę w układzie pełni wieś Skórzewo. Jest również ośrodkiem wielofunkcyjnym i wspomaga wieś gminną, pełniąc funkcje ogólnogminne. Ponadto Skórzewo wyróżnia się dynamicznie rozwijającą się funkcją mieszkaniową i funkcjami zróżnicowanej działalności gospodarczej.
- ▶ Funkcje pozarolnicze występują w większości wsi lecz ich intensywność jest zróżnicowana. Na uwagę zasługują wyróżniające się funkcją mieszkaniową wsie: Dąbrówka, Dąbrowa i Palędzie.
- ▶ Funkcje gospodarcze, poza Skórzewem, koncentrują się w Dopiewie, Dąbrowie i Dąbrówce, a w mniejszym zakresie na pozostałym terenie Gminy. Poza tym, w zakresie pełnienia funkcji pozarolniczych, na szczególną uwagę zasługuje wieś Lisówki, która wyróżnia się ponadgminnymi funkcjami z zakresu ochrony zdrowia.
- ▶ Miejscowości Skórzewo i Dąbrówka stają się „sypialnią” dla miasta Poznania poprzez rozwój różnych form budownictwa mieszkaniowego.
- ▶ Skutki „elastycznego” prawa dotyczącego budownictwa mieszkaniowego (zbyt duże zagęszczenie zabudowy, mało terenów zielonych) są zauważalne na terenie Gminy.
- ▶ Pojawiają się problemy z odrołnieniem terenów pod inwestycje mieszkaniowe i aktywizację gospodarczą (właściwe ministerstwo niechętnie akceptuje nowe obszary, z uwagi na fakt, iż pozostałe odrołnione tereny nie są w pełni zagospodarowane).
- ▶ Planowana jest rozbudowa sieci kolejowej w celu zwiększenia przepustowości przejazdów na odcinku Nowy Tomyśl - Poznań. W ramach inwestycji powstaną bezkolizyjne przejazdy drogowe (wiadukty lub tunele) oraz dodatkowy przystanek w Dopiewcu.

1.2. Główne bariery rozwojowe – słabe strony

W wyniku przeprowadzenia pogłębionej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej zidentyfikowano następujące główne **bariery rozwojowe**, które negatywnie wpływają na dalsze perspektywy rozwojowe Gminy:

- ▶ W 2021 roku ujemne wartości wskaźnika syntetycznego zaobserwować można było w 4 (z 12) obszarach funkcjonowania Gminy:
 - ▶ Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury
 - ▶ Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy

- ▶ Obszar 8. Poziom bezpieczeństwa⁴
- ▶ Obszar 10. Dostępność komunikacyjna (zewnątrzna i wewnętrzną).
- ▶ W okresie 2017-2021, w 6 obszarach (z 12) nastąpił spadek dynamiki rozwoju Gminy:
 - ▶ Obszar 3. Sytuacja materialna mieszkańców⁵
 - ▶ Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury
 - ▶ Obszar 6. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie
 - ▶ Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy
 - ▶ Obszar 9. Sytuacja demograficzna
 - ▶ Obszar 10. Dostępność komunikacyjna (zewnątrzna i wewnętrzną).
- ▶ **Obszary 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury i 10. Dostępność komunikacyjna (zewnątrzna i wewnętrzną)⁶ są tymi, które wypadły najgorzej.** Sytuacja w analizowanym okresie w obszarze nr 5 nie uległa zasadniczym zmianom, natomiast w obszarze nr 10 uległa pogorszeniu.
- ▶ W zakresie obszaru 5. *Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury* w całym okresie (2017-2021) notowano stosunkowo niski poziom wydatków na zadania własne z zakresu pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca.
- ▶ W zakresie obszaru 10. *Dostępność komunikacyjna (zewnątrzna i wewnętrzną)* najgorzej wypadła **długość ścieżek rowerowych**, która w porównaniu do gmin podobnych jest skromna. Niemniej jednak, na terenie Gminy Dopiewo powstało ok. 8 km ścieżek rowerowych:

⁴ Obiektywna z punktu widzenia metodologii, ujemna wartość wskaźnika syntetycznego dla Obszaru 8. *Poziom bezpieczeństwa*, nie znajduje odzwierciedlenia w opinii samych mieszkańców Gminy, co potwierdza badanie ankietowe.

⁵ Spadek dynamiki rozwoju Gminy w obszarze świadczy o tym, że w ciągu ostatnich pięciu lat Gmina Dopiewo rozwijała się nieco wolniej niż średnio pozostałe samorządy (łącznie 143) w grupie porównawczej. Obszar 3. Sytuacja materialna mieszkańców, obejmuje następujące podobszary: 3.1. Dochody mieszkańców gminy i stopień ich zróżnicowania, 3.2. *Poziom sztywnych wydatków związanych z utrzymaniem gospodarstw domowych* oraz 3.3. *Wielkość majątku skumulowanego przez mieszkańców gminy*.

⁶ W zbiorach GUS występuje obecnie duży deficyt danych opisujących system drogowo-komunikacyjny na poziomie lokalnym. Ograniczono się zatem w tym obszarze do badania tylko tych aspektów dostępności komunikacyjnej, dla których informacje są w ogóle dostępne. W ramach Obszaru 10. Dostępność komunikacyjna (zewnątrzna i wewnętrzną) następujące wskaźniki opisują wybrane zagadnienia związane z transportem samochodowym i innymi formami transportu: długość sieci dróg, jakość sieci dróg, dostępność indywidualnych środków transportu, rozwój alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych, inne formy transportu – kolej i transport lotniczy (dane wojewódzkie) oraz skala ruchu turystycznego. Do wskaźników niekorzystnie przedstawiających Gminę Dopiewo na tle grupy porównawczej należą: drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni (dane powiatowe), udział dróg o nawierzchni twardej ulepszonej w łącznej długości dróg gminnych i powiatowych (%) (dane powiatowe), wypadki drogowe na 100 tys. ludności (dane powiatowe, średnia 3-letnia), ścieżki rowerowe (km) na 10 tys. km² powierzchni gminy, liczba taksówek na 10 tys. mieszkańców oraz ruch pasażerów w portach lotniczych (przyjazdy, wyjazdy i tranzyt) na 100 mieszkańców (dane wojewódzkie). Dane te nie uwzględniają wyjątkowo korzystnego położenia Gminy Dopiewo w pobliżu węzłów: autostrady A2 oraz dróg ekspresowych S5 i S11. Wskazane położenie Gminy należy uznać zatem za istotne i kluczowe uwarunkowanie jej rozwoju.

przy drogach gminnych:

- ▶ 1,25 km w miejscowości Dopiewo, ul. Laserowa – rok oddania 2019
- ▶ 0,8 km droga wzdłuż torów (Pałędzie i Dąbrówka) oraz 0,3 km Dąbrówka, ul. Kolejowa (węzeł przesiadkowy przy dworze PKP) – rok oddania 2019
- ▶ 0,2 km w miejscowości Dopiewo, ul. Łąkowa – rok oddania 2021

w ciągu dróg powiatowych

- ▶ 3,7 km od ronda przy ul. Malwowej w Skórzewie do granicy miejscowości (budowa wieloetapowa) – rok oddania ostatniego etapu 2018
 - ▶ 0,2 km w Konarzewie, ul. Poznańska – od węzła Konarzewo/Chomęcice na trasie S5 w kierunku Konarzewa – rok oddania 2019
 - ▶ 1,29 km w miejscowości Więtkowice, ul. Gromadzka i ul. Tarnowska - współfinansowane przez Gminę Dopiewo - rok oddania 2020
 - ▶ 0,28 km przy rondzie na ul. Poznańskiej w Dąbrówce – rok oddania 2022.
- ▶ Graniczenie Gminy z Poznaniem powoduje swego rodzaju „wysysanie” siły roboczej, co przejawia się tym, że większość jej mieszkańców pracuje poza miejscem swojego zamieszkania.
 - ▶ W 2020 roku łączna liczba formularzy PIT-11 wystawiona przez lokalnych pracodawców była mniejsza o ok. 4,7 tys. od łącznej liczby formularzy PIT-11 wystawionych dla mieszkańców Gminy. **Na terenie Gminy lokalni pracodawcy tworzą mniej miejsc pracy niż wynosi liczba mieszkańców Gminy aktywnych zawodowo**, co skutkuje dojazdami do pracy poza gminę przez część jej mieszkańców.
 - ▶ Przedsiębiorcom z Gminy i okolic **doskwiera brak oczekiwanej pomocy finansowej w postaci ulg podatkowych, czy dotacji**, deficyt spotkań branżowych/spotkań z kontrahentami, czy **brak inicjatywy w tworzeniu sieci i powiązań gospodarczych**, a także niewystarczająca pomoc przy ubieganiu się o wsparcie finansowe.
 - ▶ Ze względu na duży przyrost liczby mieszkańców Gminy, nastąpił gwałtowny wzrost liczby uczniów szkół podstawowych, co w znacznym stopniu przyczyniło się do podwojenia wydatków na utrzymanie szkół. **Konieczne jest zadbanie o zaspokojenie potrzeb mieszkańców w sferze oświaty i wychowania, jednak mając na uwadze, aby nie przeinwestować tego obszaru w dłuższym horyzoncie czasowym.**
 - ▶ W Gminie występuje nieznaczna przewaga ludności w wieku 60-64 nad ludnością w wieku 20-24, co jest niekorzystne dla lokalnego rynku pracy (**brak zastępowalności pokoleń**).
 - ▶ Na terenie Gminy zauważalne jest **nadmierne zagęszczenie mieszkalnictwa**, czemu towarzyszy **niewydolna infrastruktura drogowa i okołodrogowa** oraz wynikające z tego utrudnienia komunikacyjne, a także **brakuje terenów rekreacyjnych oraz miejsc do spacerów i wypoczynku** w niektórych miejscowościach.

- ▶ **Brak skanalizowania części obszaru Gminy⁷ oraz pozostałe uciążliwości wynikające ze zbyt szybkiego tempa urbanizacyjnego** wpływają negatywnie na ocenę komfortu życia mieszkańców Gminy Dopiewo.
- ▶ Zauważalne są **problemy lokalowe instytucji kultury**, ich duże rozproszenie i brak jednego, dużego domu kultury z filiami (brak placówek w rejonie Skórzewa i Dąbrówki).

1.3. Główne szanse rozwojowe

W wyniku przeprowadzenia pogłębionej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, zidentyfikowano następujące **główne szanse rozwojowe**, wynikające ze zidentyfikowanych uwarunkowań, które będą kluczowym elementem koniecznym do wykorzystania przy definiowaniu celów rozwojowych Gminy:

- ▶ **Największą zaliczkę na podatek odprowadzają osoby, prowadzące działalność gospodarczą ze średnią kwotą niemal 22 tys. zł w 2020 roku.** Jest to trzykrotnie więcej niż kolejna grupa - osoby osiągające dochody ze stosunku pracy. W kontekście stosunkowo stabilnej sytuacji demograficznej Gminy **konieczne jest wykorzystanie lokalnego potencjału do stymulowania bodźców rozwojowych w zakresie przedsiębiorczości, szczególnie wśród osób młodych.**
- ▶ Przedsiębiorcy zamierzają rozszerzyć prowadzoną działalność gospodarczą lub zlokalizować na terenie Gminy nowe formy aktywności biznesowej. Na decyzję o lokalizacji nowego biznesu wpływa przede wszystkim uzbrojenie terenu pod inwestycję, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp) oraz koszty zakupu gruntów pod inwestycję.
- ▶ **Wpływy do budżetu Gminy Dopiewo z tytułu udziału w PIT stabilnie rosną**, co potwierdza dobrą sytuację na rynku pracy oraz bardzo dobry ogólny klimat gospodarczy.
- ▶ **Sytuacja demograficzna** Gminy jest **bardzo dobra** – w latach 2011-2021 liczba mieszkańców wzrosła o ok. 14,5 tys. Ponadto Gmina charakteryzuje się dobrą jakościowo strukturą wieku mieszkańców ze znaczącą przewagą ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym.
- ▶ Mieszkańcy Gminy Dopiewo pracują w głównej mierze poza Gminą, natomiast w Gminie Dopiewo głównie pracują osoby spoza Gminy, co oznacza, że jest ona atrakcyjna dla ludności zewnętrznej.
- ▶ W latach 2015-2020 zanotowano znaczący wzrost liczby wystawionych formularzy PIT-11 dla mieszkańców Gminy – jest to korzystny przejaw utrzymującej się wysokiej aktywności ekonomicznej.
- ▶ Sytuacja materialna osób najbardziej potrzebujących znacząco się poprawiła, o czym świadczy spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Taka sama tendencja została odnotowana ponadto w powiecie poznańskim oraz w skali kraju, co świadczy o tym, iż procesy społeczne w Gminie są zgodne z tendencjami krajowymi.

⁷ Odsetek mieszkańców Gminy Dopiewo korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosi 90%.

- ▶ Pomimo zanotowania niskiej wartości wskaźnika ogólnego dla wymiaru 10. *Dostępność komunikacyjna*, należy podkreślić bardzo dobre wyniki (zasięgi) w zakresie podróży pociągiem i samochodem, co podnosi atrakcyjność Gminy.
- ▶ Gmina wchodzi w skład Aglomeracji Poznańskiej, co jest ogromną przewagą konkurencyjną zarówno społeczną, jak i gospodarczą.
- ▶ Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej NO do kwoty dochodów bieżących kształtowała się na stabilnym i bardzo korzystnym poziomie, co korzystnie wpływa na jej możliwości inwestycyjne.
- ▶ Zmiany zachodzące w społeczeństwie w związku z epidemią COVID-19 m.in. w zakresie pracy zdalnej, ucieczki z dużych ośrodków miejskich, **powinny zostać wykorzystane do stymulowania rozwoju Gminy, w szczególności wśród młodych mieszkańców.**
- ▶ **Istotną szansą jest możliwość pozyskania kolejnych środków pomocowych** (zwłaszcza w obliczu dostępności środków krajowych, środków unijnych z Krajowego Planu Odbudowy oraz w nowej perspektywie finansowej 2021-2027).

1.4. Wewnętrzne potencjały i silne strony

W wyniku przeprowadzenia pogłębionej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej zidentyfikowano następujące **wewnętrzne (endogenne) potencjały i silne strony**, których wykorzystanie w największym stopniu może przyczynić się do zauważalnego rozwoju Gminy:

- ▶ W 2021 roku **dotądnie wartości wskaźnika syntetycznego** zaobserwować można w 8 (z 12) obszarach funkcjonowania Gminy:
 - ▶ Obszar 1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki
 - ▶ Obszar 2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej
 - ▶ Obszar 3. Sytuacja materialna mieszkańców
 - ▶ Obszar 4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)
 - ▶ Obszar 6. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie
 - ▶ Obszar 9. Sytuacja demograficzna
 - ▶ Obszar 11. Ład i struktura przestrzenna obszaru
 - ▶ Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze.
- ▶ W okresie 2017-2021 **w 6 obszarach (z 12) nastąpił wzrost dynamiki rozwoju Gminy:**
 - ▶ Obszar 1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki
 - ▶ Obszar 2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej
 - ▶ Obszar 4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)
 - ▶ Obszar 8. Poziom bezpieczeństwa
 - ▶ Obszar 11. Ład i struktura przestrzenna obszaru
 - ▶ Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze.
- ▶ **Największymi potencjałami Gminy Dopiewo**, które wyrażają się bardzo wysoką wartością wskaźników, są obszary 1. **Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki**, 2. **Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej**, 6. **Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych** w gminie i 9. **Sytuacja demograficzna**.

- ▶ **Poziom bezrobocia w Gminie należy do najniższych w kraju.**
- ▶ W analizowanym okresie wartość wskaźnika dla Obszaru 1 **Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki** zachowywała się bardzo stabilnie, pomimo występującej w całym kraju trudnej sytuacji w tym obszarze. Obszar ten powinien zostać wykorzystany do dalszego rozwoju Gminy. Świadczy o tym choćby liczba podmiotów gospodarczych, wpisanych do REGON, w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców w Gminie, która wynosi 170,9 podmiotów gospodarczych, co jest bardzo wysokim wynikiem. Ponadto struktura podmiotów jest dość zróżnicowana - stosunkowo dużo jest zakładów zatrudniających powyżej 10 osób, co niewątpliwie wyróżnia Gminę. Fakt ten pozwala wnioskować, iż **Gmina posiada znaczący potencjał gospodarczy**. O tym potencjale świadczy ponadto fakt, iż to **przedsiębiorcy w przeliczeniu na 1 jednostkę odprowadzają najwyższą zaliczkę na podatek**.
- ▶ Kolejnym tego dowodem jest znaczący wzrost kwoty **zaliczki na podatek, odprowadzanej przez osoby prowadzące działalność gospodarczą - o 59%** (w latach 2015-2020).
- ▶ Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na terenie Gminy Dopiewo **doceniają jej niezaprzeczalnie dogodną lokalizację** – położenie Gminy i **usytuowanie w sieci powiązań komunikacyjnych**.
- ▶ **Pozytywnie oceniają** oni również **współpracę z Urzędem Gminy Dopiewo** odczuwając, w codziennych kontaktach na linii przedsiębiorca – urzędnik, życzliwość, zaangażowanie w załatwianiu spraw urzędowych oraz wiedzę i kompetencje kadry urzędniczej.
- ▶ Pomimo ogólnie trudnej sytuacji demograficznej w kraju, w **Gminie Dopiewo w latach 2011-2021 przybyło ok. 14,5 tys. mieszkańców**, co stanowi 74% wzrost. Głównym „motorem” wzrostu były migracje, wspomagane przez dodatni przyrost naturalny.
- ▶ **Największy wzrost zanotowano wśród ludności w wieku produkcyjnym (7.732 osoby)**, a następnie osób w wieku przedprodukcyjnym (4.657 osób), co pozytywnie świadczy o „jakości” dokonanego wzrostu. Potwierdza to struktura ludności mieszkańców Gminy, która utrzymuje się na bardzo korzystnym poziomie: 60% - wiek produkcyjny, 28% - wiek przedprodukcyjny i 12% - wiek poprodukcyjny.
- ▶ Nie tylko liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym jest wyższa od liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. W Gminie w całym okresie utrzymywała się przewaga ludności w wieku 10-24 lata nad ludnością w wieku 50-64 lata, co jest niezwykle ważne dla lokalnej gospodarki i rynku pracy.
- ▶ W latach 2011-2021 w Gminie Dopiewo oddano do użytku 5.777 mieszkań, co należy uznać za bardzo wysoki wynik oraz skutek zachodzących zmian demograficznych i migracji. Ponadto za dużą liczbą oddawanych mieszkań podążała jakość, gdyż średnia powierzchnia nowo oddanego mieszkania wynosiła 110 m².
- ▶ Około 90% mieszkańców Gminy korzysta z sieci kanalizacyjnej, co jest wynikiem zwykle osiąganym przez gminy miejskie, a nie wiejskie.

2. CELE STRATEGICZNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ ORAZ OCZEKIWANE REZULTATY

2.1. Struktura Strategii

Opracowana Strategia jest dokumentem o logicznej strukturze. Najważniejszym, wyjściowym elementem jest **wizja rozwoju Gminy Dopiewo**, która określa **pożądany przez mieszkańców obraz (wizerunek) Gminy w perspektywie najbliższych kilkunastu lat**. Strategia jest zorganizowana na kilku poziomach - strukturą swoją przypomina piramidę, której wierzchołek stanowi wizja rozwoju. Następnie wyróżniono niższe poziomy planowania:

Rysunek 1. Układ Strategii⁸

Następnym, po wizji rozwoju gminy, poziomem planowania są **cele strategiczne**. Definiują one pożądane kierunki rozwoju samorządu, pozwalając jednocześnie na zachowanie jasnego podziału strategii i grupowanie poszczególnych celów szczegółowych i kierunków działań. Ich realizacja w przyjętej perspektywie czasowej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju gminy, określonego w jej wizji. Z kolei **cele szczegółowe** stanowią doprecyzowanie celów strategicznych - są definiowane na niższym poziomie w strukturze strategii i służą w dalszej kolejności sprecyzowaniu kierunków działań. **Kierunki działań**, w głównej mierze związane tematycznie z poszczególnymi dziedzinami działania samorządu, to rodzaje planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, przedstawione w ujęciu ogólnym, pozwalające osiągnąć cele szczegółowe.

⁸ Jeżeli nie wskazano inaczej, źródłem wszystkich rysunków i tabel w niniejszym dokumencie są opracowania własne.

W pracy nad wszystkimi powyższymi elementami strategii uwzględniono wymagania pryncypiów zarządzania strategicznego, które składa się z czterech zasadniczych faz działania:

Kluczowym elementem w przygotowaniu strategii rozwoju jest planowanie, ale o sukcesie realizacji planu decyduje sposób jego wdrożenia i **poprzedzająca go kompleksowa diagnoza**. Ponieważ w rzeczywistości większość problemów, związanych z realizacją strategii, wynika najczęściej z niezbyt precyzyjnego zdefiniowania celów i zadań, jakie mają zostać wykonane, dlatego w przedstawionym dokumencie starano się stworzyć jak najbardziej przejrzysty schemat celów szczegółowych i kierunków działań, ułatwiający zrozumienie ich zasadności, a wynikających z kluczowych wniosków płynących z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy.

2.2. Wizja rozwoju Gminy

Wizja rozwoju gminy określa **pożądany** przez mieszkańców **obraz (wizerunek)** w perspektywie najbliższych kilkunastu lat, czyli jest swoistą „fotografią” gminy, pokazującą, jak powinna ona docelowo wyglądać i jakie funkcje spełniać. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że przy tworzeniu wizji w pierwszej kolejności uwzględniono wewnętrzne uwarunkowania rozwoju, a także wewnętrzne potencjały i silne strony, które należy wykorzystać i rozwijać. Innymi słowy, **rozwój Gminy Dopiewo budowany będzie na jej potencjałach i silnych stronach**. Równolegle niwelowane będą bariery rozwojowe samorządu – jego słabe strony.

Wypracowana podczas spotkań z przedstawicielami różnych środowisk, wizja Gminy Dopiewo brzmi następująco:

**GMINA DOPIEWO TO KOMFORTOWE MIEJSCE DO ŻYCIA
W AGLOMERACJI POZNAŃSKIEJ, PRZYJAZNE ROZWOJOWI
AKTYWNOŚCI I INICJATYW SPOŁECZNYCH,
Z DYNAMICZNIE ROZWIJAJĄCYM SIĘ RYNKIEM PRACY
DLA WYKWALIFIKOWANYCH SPECJALISTÓW.**

Powyższa wizja wskazuje na to, że Gmina ma być przede wszystkim **dogodnym miejscem do życia dla obecnych i przyszłych mieszkańców**. Dalszy rozwój bazować będzie na wykorzystaniu **dużego potencjału gospodarczego Gminy**, a także na wspieraniu **aktywności lokalnych społeczności**.

2.3. Cele strategiczne

W rezultacie przeprowadzonych badań ankietowych, wywiadów z opiniotwórczymi mieszkańcami Gminy, przedsiębiorcami oraz konsultacji z szerokim gronem pracowników Urzędu Gminy, podległych jednostek, radnych, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli innych instytucji, sformułowano **trzy strategiczne cele** rozwoju Gminy Dopiewo. Bazują one także na zidentyfikowanych wcześniej uwarunkowaniach rozwojowych i potencjałach Gminy, a więc przede wszystkim na posiadanych wewnętrznych atutach i pojawiających się w otoczeniu szansach, ale także uwzględniają najistotniejsze wewnętrzne problemy i zewnętrzne zagrożenia, wytyczając główne kierunki jej dalszego rozwoju. Realizacja celów, w perspektywie objętej niniejszym planem, powinna w znacznym stopniu przybliżyć osiągnięcie pożądanego stanu rozwoju samorządu, określonego w jego wizji rozwoju.

Strategiczne cele rozwoju Gminy Dopiewo przedstawiają się następująco:

CEL STRATEGICZNY 1.

DOGODNE I ATRAKCYJNE MIEJSCE DO ŻYCIA

Dla każdego mieszkańca ważnym aspektem codziennego życia jest funkcjonowanie w atrakcyjnej przestrzeni, w otoczeniu czystego środowiska naturalnego, sprawnego systemu komunikacyjnego oraz w odpowiedniej jakości, uporządkowanej przestrzeni. Ważne jest także posiadanie dobrych warunków mieszkaniowych dla różnych grup społecznych, nowoczesna i dostosowana do zmieniających się potrzeb edukacja, a także skuteczny system opieki zdrowotnej i usług społecznych. Działania w zakresie wymienionych obszarów zostały doprecyzowane i uszczegółowione w ramach opisanych poniżej celów szczegółowych i przypisanych im kierunków działań.

CEL STRATEGICZNY 2.

ROZWINIĘTA I NOWOCZESNA GOSPODARKA LOKALNA

Gmina Dopiewo posiada olbrzymi potencjał do dalszego rozwoju lokalnej gospodarki. Dla lokalnego rozwoju gospodarczego zasadnicze znaczenie ma realizacja podstawowych zadań samorządu, związanych z rozbudową infrastruktury komunalnej, warunkującej dostępność m.in. do sieci wodno-kanalizacyjnej, czy systemu transportowego, jakość planów przestrzennych, czy sprawność obsługi procesów inwestycyjnych. Ale dzisiaj to już nie wystarcza dla generowania nowych miejsc pracy i dochodów budżetu mieszkańców i budżetu Gminy. Wspieranie działań wzmacniających lokalną przedsiębiorczość, w szczególności dotyczących nowoczesnych obszarów działalności gospodarczej dla wykwalifikowanej kadry, wymaga aktywnego angażowania się samorządu. Doprecyzowanie

i uszczegółowienie celu strategicznego nr 2 znalazło swoje odzwierciedlenie w ramach opisanych poniżej celów szczegółowych i przypisanych im kierunków działań.

CEL STRATEGICZNY 3.

AKTYWNA I ZINTEGROWANA LOKALNA SPOŁECZNOŚĆ

Ze względu na duży przyrost liczby mieszkańców Gminy w ostatnich kilkunastu latach, kluczowym wyzwaniem dla samorządu jest stworzenie warunków do rozwoju aktywności i inicjatyw lokalnych integrujących społeczeństwo. Wpłynie to pozytywnie na dalszy rozwój Gminy, a w szczególności ograniczy dysharmonię wśród jej mieszkańców, wynikającą z napływu ludności miejskiej. Doprecyzowane i uszczegółowione celu strategicznego nr 3 znalazło swoje odzwierciedlenie w ramach opisanych poniżej celów szczegółowych i przypisanych im kierunków działań.

Powyższe cele strategiczne bezpośrednio nawiązują do wizji rozwoju Gminy. Do ich osiągnięcia będzie prowadziła realizacja konkretnych przedsięwzięć wynikających z kierunków działań, szczególnie tych wykorzystujących jej potencjały, a także tych, które są związane z poprawą warunków życia. Tym samym będzie następowało stopniowe, konsekwentne przybliżanie się do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju samorządu, określonego w jego wizji. Strategia, w rozumieniu jej twórców-przedstawicieli społeczności lokalnej - nie jest bowiem tylko ogólnym zestawieniem mało realnych do zrealizowania życzeń, lecz dokumentem wskazującym **konkretną „ścieżkę” rozwoju gminy**, która od momentu zatwierdzenia przez Radę Gminy, stanie się **podstawą dalszego rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego Gminy**.

2.4. Cele szczegółowe i kierunki działań

Podczas formułowania celów szczegółowych i kierunków działań kierowano się poniższymi założeniami:

- ▶ Wskazane cele szczegółowe stanowią doprecyzowanie celów strategicznych.
- ▶ Przedstawione kierunki działań wskazują na najpilniejsze potrzeby społeczności lokalnej, wyrażone w treści celów szczegółowych, w szczególności:
 - ▶ zapewnienie dogodnych warunków życia i pracy na terenie Gminy
 - ▶ rozwój nowoczesnych gałęzi lokalnej gospodarki dla wykwalifikowanej kadry
 - ▶ integrację lokalnej społeczności i wzrost jej aktywności.
- ▶ Wskazane kierunki działań są, co do zasady, związane z obligatoryjnymi, bieżącymi zadaniami samorządu gminnego, ale nie ograniczają się tylko do tych obszarów.

Poniżej przedstawiono zestawienie celów szczegółowych i kierunków działań strategii w ramach poszczególnych celów strategicznych.

Tabela 1. Zestawienie celów szczegółowych i kierunków działań strategii

Cele strategiczne	Cele szczegółowe	Kierunki działań
1. DOGODNE I ATRAKCYJNE MIEJSCE DO ŻYCIA	1.1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna	1.1.1. Wykonanie zmian w nowym systemie planowania przestrzennego, wdrażanie planu ogólnego w celu uporządkowania ładu przestrzennego Gminy
		1.1.2. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów na terenie Gminy
	1.2. Czyste środowisko naturalne i adaptacja do zmian klimatu	1.2.1. Polepszenie jakości powietrza
		1.2.2. Budowa, rozbudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego
		1.2.3. Budowa oraz rozbudowa zielono-niebieskiej infrastruktury
		1.2.4. Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych
		1.2.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
		1.2.6. Edukacja ekologiczna
		1.2.7. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej
	1.3. Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny	1.3.1. Modernizacja gminnej infrastruktury drogowej
		1.3.2. Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych
		1.3.3. Dążenie do rozbudowy oraz poprawy stanu i bezpieczeństwa dróg wyższej kategorii
		1.3.4. Usprawnienie i rozwój systemu publicznego transportu zbiorowego
	1.4. Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży	1.4.1. Doskonalenie infrastruktury przedszkolnej i wspieranie rozwoju infrastruktury żłobkowej
		1.4.2. Polepszenie warunków opieki i nauczania w przedszkolach i szkołach podstawowych
		1.4.3. Doskonalenie efektywności i jakości nauczania
	1.5. Rozwinięty system usług społecznych i wysoki	1.5.1. Wzmacnianie systemu bezpieczeństwa na terenie Gminy

	poziom bezpieczeństwa publicznego	1.5.2. Promocja zdrowego trybu życia
		1.5.3. Rozwój usług i kompetencji cyfrowych
		1.5.4. Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych
		1.5.5. Rozwój wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
	1.6. Atrakcyjna oferta kulturalna	1.6.1. Budowa, rozbudowa oraz modernizacja obiektów instytucji kultury
		1.6.2. Przygotowanie kompleksowej oferty kulturalnej Gminy
	1.7. Atrakcyjna oferta rekreacyjna	1.7.1. Budowa, rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury rekreacyjnej i sportowej
		1.7.2. Przygotowanie kompleksowej oferty rekreacyjno-sportowej Gminy
2. ROZWINIĘTA I NOWOWCZESNA GOSPODARKA LOKALNA	2.1. Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na potencjale lokalnej gospodarki	2.1.1. Koordynacja działań Gminy i jej jednostek organizacyjnych na rzecz rozwoju gospodarczego
		2.1.2. Wspieranie polityki proinwestycyjnej
		2.1.3. Wdrożenie wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców
		2.1.4. Promocja i rozwój lokalnych produktów i usług
3. AKTYWNA I ZINTEGROWANA LOKALNA SPOŁECZNOŚĆ	3.1. Wysoka aktywizacja społeczna	3.1.1. Wspieranie inicjatyw lokalnych mieszkańców Gminy
		3.1.2. Kreowanie i koordynacja oferty dla młodzieży i seniorów
		3.1.3. Realizacja działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami ⁹
	3.2. Wysoka integracja społeczna	3.2.1. Przygotowanie kompleksowej oferty integrującej społeczność Gminy

2.5. Charakterystyka celów szczegółowych

Poniżej zaprezentowano uzasadnienie wyboru poszczególnych kierunków działań oraz oczekiwane rezultaty planowanych działań w ramach poszczególnych celów szczegółowych i przypisanych im kierunków działań.

⁹ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Tabela 2. Tabela celu szczegółowego nr 1.1.

Cel szczegółowy	1.1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna
Kierunki działań	
1.1.1. Wykonanie zmian w nowym systemie planowania przestrzennego, wdrażanie planu ogólnego w celu uporządkowania ładu przestrzennego Gminy	
1.1.2. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów na terenie Gminy	
Uzasadnienie wyboru	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	▶ Skutki „elastycznego” prawa dotyczącego budownictwa mieszkaniowego, takie jak zbyt duże zagęszczenie zabudowy, czy mało terenów zielonych, są zauważalne na terenie Gminy. ▶ Pojawiają się problemy z odrolnieniem terenów pod aktywizację gospodarczą (status niektórych gruntów nie pozwala na ich przeznaczenie pod aktywność gospodarczą i usługi publiczne). ▶ Na terenie Gminy zauważalne jest nadmierne zagęszczenie mieszkalnictwa, czemu towarzyszy niewystarczająca infrastruktura drogowa i okołodrogowa oraz wynikające z tego utrudnienia komunikacyjne, a także brakuje terenów rekreacyjnych oraz miejsc do spacerów i wypoczynku. ▶ Brak jest wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy.
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	▶ Gmina wchodzi w skład Aglomeracji Poznańskiej, co jest ogromną przewagą konkurencyjną zarówno społeczną, jak i gospodarczą. ▶ Możliwość skorzystania z nowych rozwiązań i narzędzi planowania przestrzennego wynikających ze znowelizowanej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. ▶ Przedsiębiorcy zamierzają rozszerzyć prowadzoną działalność gospodarczą lub zlokalizować na terenie Gminy nowe formy aktywności biznesowej. Na decyzję o lokalizacji nowego biznesu wpływa przede wszystkim uzbrojenie terenu pod inwestycję, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp) oraz koszty zakupu gruntów pod inwestycję. ▶ Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań, w tym z Krajowego Planu Odbudowy (KPO).
Rezultaty planowanych działań	

- ▶ Poprawa ładu, spójności i jakości planowania przestrzennego.
- ▶ Integracja planowania przestrzennego z planowaniem społeczno-gospodarczym.
- ▶ Rozwój nowej zabudowy i uzupełnienie obecnej zabudowy z zachowaniem przyjętych zasad planowania przestrzennego.
- ▶ Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Dopiewo.
- ▶ Wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych w Gminie w sposób kompleksowy.

Tabela 3. Tabela celu szczegółowego nr 1.2.

Cel szczegółowy	1.2. Czyste środowisko naturalne i adaptacja do zmian klimatu
Kierunki działań	
1.2.1.	Polepszenie jakości powietrza
1.2.2.	Budowa, rozbudowa oraz modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego
1.2.3.	Budowa oraz rozbudowa zielono-niebieskiej infrastruktury
1.2.4.	Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych
1.2.5.	Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
1.2.6.	Edukacja ekologiczna
1.2.7.	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej
Uzasadnienie wyboru	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	▶ Brak skanalizowania części obszaru Gminy oraz pozostałe uciążliwości wynikające ze zbyt szybkiego tempa urbanizacyjnego wpływają negatywnie na ocenę komfortu życia mieszkańców Gminy Dopiewo. ▶ Problem czystości wody w Jeziorze Niepruszewskim stanowiącym główny akwen rekreacyjny Gminy ogranicza dostępność mieszkańców do oferty spędzania czasu wolnego (opinia z wywiadów z opiniotwórczymi mieszkańcami Gminy). ▶ Konieczność ochrony jakości powietrza. ▶ Skutki zmian klimatycznych, w tym konieczność gospodarowania wodami opadowymi.
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	▶ Gmina podzielona jest na strefę podmiejską, związaną bezpośrednio z oddziaływaniem miasta Poznania i pozostałą część, tj. strefę rolniczą. Na szczególną uwagę zasługuje także bliskość terenów zielonych z coraz lepszą infrastrukturą i ofertą rekreacyjną. ▶ Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań.
Rezultaty planowanych działań	
▶ Zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z systemu wodno-kanalizacyjnego.	

- ▶ Kompensowanie skutków zmian klimatycznych, anomalii pogodowych, w tym potęgującej się suszy.
- ▶ Optymalizacja zużycia energii.
- ▶ Mniejsze zanieczyszczenie i wykorzystanie środowiska naturalnego.
- ▶ Lepsza jakość powietrza na terenie całej Gminy.

Tabela 4. Tabela celu szczegółowego nr 1.3.

Cel szczegółowy	1.3. Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny
Kierunki działań	
1.3.1. Modernizacja gminnej infrastruktury drogowej	
1.3.2. Rozwój infrastruktury okołodrogowej, w tym systemu dróg rowerowych	
1.3.3. Dążenie do rozbudowy oraz poprawy stanu i bezpieczeństwa dróg wyższej kategorii	
1.3.4. Usprawnienie i rozwój systemu publicznego transportu zbiorowego	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	▶ Obszar 10. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) – ujemne wartości wskaźnika syntetycznego. ▶ Obszar 10. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) – ujemna dynamika zmian. ▶ Nadal niezadowalający jest stan dróg publicznych (część dróg gminnych i powiatowych) oraz chodników, a także zbyt mała liczba dróg rowerowych. ▶ Przejazdy kolejowe na terenie Gminy w ocenie mieszkańców charakteryzuje wysoki stopień wystąpienia kolizji (opinie z wywiadów przeprowadzonych z opiniotwórczymi mieszkańcami Gminy). ▶ Zwiększenie dostępności komunikacji publicznej
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	▶ Planowana jest rozbudowa sieci kolejowej w celu zwiększenia przepustowości przejazdów na odcinku Nowy Tomyśl - Poznań. Powstaną bezkolizyjne przejazdy drogowe (wiadukty lub tunele) oraz dodatkowy przystanek w Dopiewcu. ▶ Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań
Rezultaty planowanych działań	
▶ Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej Gminy ▶ Zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym (BRD) ▶ Poprawa komfortu korzystania z infrastruktury drogowej przez pieszych i rowerzystów ▶ Zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z publicznego transportu zbiorowego	

Tabela 5. Tabela celu szczegółowego nr 1.4.

Cel szczegółowy	1.4 Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży
Kierunki działań	
1.1.1. Doskonalenie infrastruktury przedszkolnej i wspieranie rozwoju infrastruktury żłobkowej	
1.1.2. Polepszenie warunków opieki i nauczania w przedszkolach i szkołach podstawowych	
1.1.3. Doskonalenie efektywności i jakości nauczania	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	▶ Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury – ujemne wartości wskaźnika syntetycznego. ▶ Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury – ujemna dynamika zmian. ▶ Ze względu na duży przyrost liczby mieszkańców Gminy, nastąpił gwałtowny wzrost liczby uczniów szkół podstawowych, co w znacznym stopniu przyczyniło się do podwojenia wydatków na utrzymanie szkół. Konieczne jest zadbanie o zaspokojenie potrzeb mieszkańców w sferze oświaty i wychowania, jednak mając na uwadze, aby nie przeinwestować tego obszaru w dłuższym horyzoncie czasowym. ▶ Na terenie Gminy istnieje konieczność ciągłego wsparcia infrastruktury żłobkowej. Mieszkańcy oczekują wsparcia finansowego żłobków w sektorze prywatnym (opinie z sondażowych badań ankietowych mieszkańców). ▶ Brak wystarczającej ilości kadry opiekuńczej i nauczycielskiej.
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	▶ Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań. ▶ Wysokie wyniki egzaminów wśród uczniów. ▶ Współpraca z lokalnymi organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze edukacji.
Rezultaty planowanych działań	
▶ Poprawa poziomu nauczania w szkołach podstawowych. ▶ Zmniejszenie kosztów utrzymania oświaty. ▶ Poprawa opieki na dziećmi do lat 3.	

Tabela 6. Tabela celu szczegółowego nr 1.5.

Cel szczegółowy	1.5 Rozwinięty system usług społecznych i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego
Kierunki działań	
1.5.1	Wzmacnianie systemu bezpieczeństwa na terenie Gminy
1.5.2	Promocja zdrowego trybu życia
1.5.3	Rozwój usług i kompetencji cyfrowych
1.5.4	Rozbudowa oraz modernizacja bazy usług społecznych
1.5.5	Rozwój wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	▶ Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury - ujemne wartości wskaźnika syntetycznego. ▶ Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury – ujemna dynamika zmian. ▶ Całodobowa obsługa obywateli przez Komisariat Policji oraz rozbudowany monitoring wizyjny wzmocniłyby poczucie bezpieczeństwa na terenie Gminy (opinia z wywiadu przeprowadzonego z opiniotwórczymi mieszkańcami Gminy). ▶ Miejscowo ograniczony dostęp do publicznej opieki zdrowotnej ▶ Niewystarczająco rozwinięta liczba punktów opieki zdrowotnej.
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	▶ Zmiany zachodzące w społeczeństwie w związku z epidemią COVID-19 m.in. w zakresie pracy zdalnej, ucieczki z dużych ośrodków miejskich, powinny zostać wykorzystane do stymulowania rozwoju Gminy, w szczególności wśród młodych mieszkańców. ▶ Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań. ▶ Współpraca z lokalnymi organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze wsparcia społecznego/kompetencji cyfrowych/promocji zdrowego trybu życia.
Rezultaty planowanych działań	

- ▶ Zwiększenie skali i form wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- ▶ Poprawa stanu zdrowia mieszkańców.
- ▶ Zwiększenie kompetencji cyfrowych mieszkańców Gminy.

Tabela 7. Tabela celu szczegółowego nr 1.6.

Cel szczegółowy	1.6 Atrakcyjna oferta kulturalna
Kierunki działań	
1.6.1 Budowa, rozbudowa oraz modernizacja obiektów instytucji kultury	
1.6.2 Przygotowanie kompleksowej oferty kulturalnej Gminy	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	▶ Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury - ujemne wartości wskaźnika syntetycznego. ▶ Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury – ujemna dymnika zmian. ▶ Zauważalne są problemy lokalowe instytucji kultury, ich duże rozproszenie i brak jednego, dużego domu kultury z filiami (brak placówek w rejonie Skórzewa i Dąbrówki). ▶ Niewystarczający dostęp do infrastruktury kultury i rozrywki (opinie z badania sondażowego prowadzonego wśród mieszkańców).
Jakie potencjały wykorzystuje?	▶ Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań. ▶ Rewitalizacja gminnych, często zabytkowych budynków (np. stare budynki szkolne) dla potrzeb „nowych funkcji” z zakresu kultury z wykorzystaniem partnerstwa publiczno-prywatnego.
Rezultaty planowanych działań	
▶ Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy w zakresie korzystania z oferty kulturalnej. ▶ Wzrost aktywności i integracji społecznej mieszkańców Gminy.	

Tabela 8. Tabela celu szczegółowego nr 1.7

Cel szczegółowy	1.7 Atrakcyjna oferta rekreacyjna
Kierunki działań	
1.7.1 Budowa, rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury rekreacyjnej i sportowej	
1.7.2 Przygotowanie kompleksowej oferty rekreacyjno-sportowej Gminy	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	▶ Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury - ujemne wartości wskaźnika syntetycznego. ▶ Obszar 5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury – ujemna dymnika zmian. ▶ Konieczność poszerzenia oferty rekreacyjnej i sportowej dla dorosłych oraz słabe zróżnicowanie tejże oferty wpływają na ograniczenie możliwości spędzania czasu wolnego na terenie Gminy (opinia mieszkańców z wywiadu z opiniotwórczymi mieszkańcami Gminy). ▶ Odnotowano potrzebę budowy/rozbudowy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (opinia z badania sondażowego mieszkańców Gminy).
Jakie potencjały wykorzystuje?	▶ Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań. ▶ Współpraca z lokalnymi organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze sportu i rekreacji.
Rezultaty planowanych działań	
▶ Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy w zakresie korzystania z oferty rekreacyjnej. ▶ Wzrost aktywności i integracji społecznej mieszkańców Gminy.	

Tabela 9. Tabela celu szczegółowego nr 2.1.

Cel szczegółowy	2.1. Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na potencjale lokalnej gospodarki
Kierunki działań	
	2.1.1. Koordynacja działań Gminy i jej jednostek organizacyjnych na rzecz rozwoju gospodarczego
	2.1.2. Wspieranie polityki proinwestycyjnej
	2.1.3. Wdrożenie wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców
	2.1.4. Promocja i rozwój lokalnych produktów i usług
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	▶ Przedsiębiorcom z Gminy i okolic doskwiera brak oczekiwanej pomocy finansowej w postaci ulg podatkowych, czy dotacji, deficyt spotkań branżowych/spotkań z kontrahentami, czy brak inicjatywy w tworzeniu sieci i powiązań gospodarczych, a także niewystarczająca pomoc przy ubieganiu się o wsparcie finansowe. ▶ Graniczenie Gminy z Poznaniem powoduje swego rodzaju „wysysanie” siły roboczej, co przejawia się tym, że większość jej mieszkańców pracuje poza miejscem swojego zamieszkania. ▶ W 2020 roku łączna liczba formularzy PIT-11 wystawiona przez lokalnych pracodawców była mniejsza o ok. 4,7 tys. od łącznej liczby formularzy PIT-11 wystawionych dla mieszkańców Gminy. Na terenie Gminy lokalni pracodawcy tworzą mniej miejsc pracy niż wynosi liczba mieszkańców Gminy aktywnych zawodowo.
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	▶ Obszar 1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki - dodatnie wartości wskaźnika syntetycznego. ▶ Obszar 1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki – dodatnia dynamika zmian. ▶ Dotychczasowa wiodąca funkcja rolnicza Gminy traci swoje pierwszeństwo na rzecz działalności gospodarczej. Funkcje usług rynkowych oraz przemysłu i budownictwa mają obecnie dominujące znaczenie w rozwoju Gminy. ▶ W analizowanym okresie (2017-2021) wartość wskaźnika dla Obszaru 1 Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki zachowywała się bardzo stabilnie, pomimo występującej w całym kraju trudnej sytuacji w tym obszarze. Obszar ten powinien zostać

	wykorzystany do dalszego rozwoju Gminy. Świadczy o tym choćby liczba podmiotów gospodarczych, wpisanych do REGON, w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców w Gminie, która wynosi 170,9 podmiotów gospodarczych, co jest bardzo wysokim wynikiem. Ponadto struktura podmiotów jest dość zróżnicowana – stosunkowo dużo jest zakładów zatrudniających powyżej 10 osób, co niewątpliwie wyróżnia Gminę. Fakt ten pozwala wnioskować, iż Gmina posiada znaczący potencjał gospodarczy. O tym potencjale świadczy ponadto fakt, iż to przedsiębiorcy w przeliczeniu na 1 jednostkę odprowadzają najwyższą zaliczkę na podatek. ▶ Znaczący wzrost kwoty zaliczki na podatek, odprowadzanej przez osoby prowadzące działalność gospodarczą - o 59% (w latach 2015-2020). ▶ Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na terenie Gminy Dopiewo doceniają jej niezaprzeczalnie dogodną lokalizację – położenie Gminy i usytuowanie w sieci powiązań komunikacyjnych. ▶ Największą zaliczkę na podatek odprowadzają osoby, prowadzące działalność gospodarczą ze średnią kwotą roczną niemal 22 tys. zł w 2020 roku. Jest to trzykrotnie więcej niż kolejna grupa - osoby osiągające dochody ze stosunku pracy. W kontekście stosunkowo stabilnej sytuacji demograficznej Gminy konieczne jest wykorzystanie lokalnego potencjału do stymulowania bodźców rozwojowych w zakresie przedsiębiorczości, szczególnie wśród osób młodych. ▶ Nastąpił istotny wzrost ludności w wieku produkcyjnym (7.732 osoby), a następnie osób w wieku przedprodukcyjnym (4.657 osób), co pozytywnie świadczy o „jakości” dokonanego wzrostu.
Rezultaty planowanych działań	
▶ Wzrost poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy opartego na potencjale gospodarczym – kluczowy kierunek rozwoju Gminy. ▶ Wzrost dochodów własnych Gminy (w szczególności podatek od nieruchomości oraz udział w PIT i CIT).	

Tabela 10. Tabela celu szczegółowego nr 3.1.

Cel szczegółowy	3.1. Wysoka aktywizacja społeczna
Kierunki działań	
3.1.1. Wspieranie inicjatyw lokalnych mieszkańców Gminy	
3.1.2. Kreowanie i koordynacja oferty dla młodzieży i seniorów	
3.1.3. Realizacja działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	▶ Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy - ujemne wartości wskaźnika syntetycznego. ▶ Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy – ujemna dynamika zmian. ▶ Sytuacja demograficzna Gminy jest bardzo dobra – w latach 2011-2021 liczba mieszkańców wzrosła o ok. 14,5 tys. Ponadto, Gmina charakteryzuje się dobrą jakościowo strukturą wieku mieszkańców ze znaczącą przewagą ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym, stąd konieczność ciągłego dostosowania oferty pod wzrastającą liczbę najmłodszych mieszkańców. ▶ Brak lokalnych przestrzeni/obiektów umożliwiających aktywne funkcjonowanie organizacji pozarządowych, związków harcerskich czy innych organizacji/zrzeszeń aktywizujących młodzież w czasie wolnym od nauki (opinia z wywiadów z opiniotwórczymi mieszkańcami Gminy).
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	▶ Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań. ▶ Rewitalizacja gminnych, często zabytkowych budynków (np. stare budynki szkolne) dla potrzeb „nowych funkcji” z uwzględnieniem miejsca spotkań dla mieszkańców (młodzież, seniorzy, inne grupy).
Rezultaty planowanych działań	
▶ Wzrost aktywności społecznej mieszkańców Gminy. ▶ Poprawa szerokorozumianej dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami na terenie Gminy.	

Tabela 11. Tabela celu szczegółowego nr 3.2.

Cel szczegółowy	3.2. Wysoka integracja społeczna
Kierunki działań	
3.2.1. Przygotowanie kompleksowej oferty integrującej społeczność Gminy	
Uzasadnienie	
Na jakie problemy/potrzeby odpowiada?	▶ Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy - ujemne wartości wskaźnika syntetycznego. ▶ Obszar 7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy – ujemna dynamika zmian. ▶ Sytuacja demograficzna Gminy jest bardzo dobra – w latach 2011-2021 liczba mieszkańców wzrosła o ok. 14,5 tys. Ponadto Gmina charakteryzuje się dobrą jakościowo strukturą wieku mieszkańców ze znaczącą przewagą ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym. ▶ Mieszkańcy są zdystansowani do udziału w lokalnych imprezach integracyjnych; brak nowatorskiej formuły spotkań/festynów, która skutecznie zachęciłaby do uczestnictwa mieszkańców, także tych spoza najbliższego otoczenia (opinia z wywiadów z opiniotwórczymi mieszkańcami Gminy).
Jakie potencjały/szanse wykorzystuje?	▶ Dostępność funduszy unijnych i krajowych na dofinansowanie działań. ▶ Zamieszkiwanie na terenie Gminy wielu aktywnych osób. ▶ Wymiana doświadczeń z gminami partnerskimi.
Rezultaty planowanych działań	
▶ Wzrost integracji społecznej mieszkańców Gminy.	

2.6. Projekty kluczowe

We wcześniejszych częściach niniejszego rozdziału zostały zaprezentowane: wizja rozwoju Gminy, a następnie cele strategiczne i szczegółowe oraz kierunki działań, których realizacja powinna doprowadzić do osiągnięcia stanu docelowego rozwoju Gminy, określonego w wizji.

Oczywistym jest, że realizacja różnych przedsięwzięć w różnym stopniu przyczynia się do osiągnięcia założonych celów. W planowaniu, a następnie zarządzaniu strategicznym, sprawdza się tzw. reguła Pareto, mówiąca o tym, że 20% nakładów i wysiłków odpowiada za 80% osiąganych efektów. Jej istotą jest znalezienie tych 20% najważniejszych zamierzeń, które decydują o sukcesie.

W przypadku sporządzania niniejszej strategii zastosowanie powyższej reguły polega na **identyfikacji i wyborze najważniejszych przedsięwzięć inwestycyjnych i/lub nieinwestycyjnych - projektów kluczowych**, które stanowią swoiste „kamienie milowe”. Wynikają one z przyjętych kierunków działań i w głównej mierze powinny doprowadzić do realizacji celów strategicznych, a w konsekwencji do osiągnięcia docelowej wizji rozwoju gminy. Mogą to być pojedyncze przedsięwzięcia inwestycyjne lub nieinwestycyjne, wpisujące się w kierunki działań albo kilka powiązanych ze sobą, uzupełniających się przedsięwzięć, stanowiących wiązkę przedsięwzięć (projektów). Takie autorskie podejście pozwala na **skoncentrowanie zasobów i wysiłków** gminy na najistotniejszych zagadnieniach, których wykonanie w największym stopniu przyczyni się do zaspokojenia potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej.

Poniżej przedstawiony został pakiet wybranych **projektów kluczowych** wraz z ich krótką charakterystyką:

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DOPIEWO NA LATA 2024-2031

- 1** **OPRACOWANIE I WDROŻENIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY DOPIEWO, ROZPOCZYNAJĄCEGO PROCES REWITALIZACJI W GMINIE.**

- 2** **ROZWÓJ TRANSPORTU KOLEJOWEGO WOKÓŁ LINII KOLEJOWEJ NR 3 NA ODCINKU NOWY TOMYŚL – POZNAŃ – AKTYWNE UCZESTNICTWO W ROZMOWACH I ZABIEGANIE O ZWIĘKSZENIE PRZEPUSTOWOŚCI LINII W ZAKRESIE PRZEWOZÓW PASAŻERSKICH (ZADANIE SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA), A TAKŻE ZABIEGANIE O URUCHOMIENIE PRZYSTANKU OSOBOWEGO W DOPIEWCU, LIKWIDACJĘ JEDNOPOZIOMOWYCH PRZEJAZDÓW KOLEJOWO-DROGOWYCH I TWORZENIE W ICH MIEJSCE PRZEJAZDÓW BEZKOLIZYJNYCH (WIADUKTÓW) ZWIĄZANE Z PLANOWANĄ PRZEBUDOWĄ LINII KOLEJOWEJ (ZADANIE BUDŻETU PAŃSTWA).**

- 3** **BUDOWA I MODERNIZACJA DRÓG WRAZ Z TUNELEM KOLEJOWYM – W SZCZEGÓLNOŚCI DĄŻENIE DO BUDOWY STRATEGICZNYCH CIĄGÓW ZBIORCZYCH: DROGA WZDŁUŻ TORÓW, OBWODNICA KONARZEWA, TRASA ŚREDNICOWA MIĘDZY DOPIEWEK I DOPIEWCEM ORAZ TRASA ŚREDNICOWA W MIEJSCOWOŚCI PAŁĘDZIE WRAZ Z WIADUKTEM KOLEJOWYM, A TAKŻE DRÓG LOKALNYCH ŁĄCZNIE Z INFRASTRUKTURĄ DLA PIESZYCH I ROWERZYSTÓW (DROGI DLA ROWERÓW).**

- 4** **ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY KULTURY – BUDOWA OBIEKTÓW TWORZĄCYCH PRZESTRZEŃ DO ROZWOJU DZIAŁALNOŚCI KULTURALNEJ, SZCZEGÓLNIE OBIEKTU KULTURY W SKÓRZEWIE I ADAPTACJI NA TE POTRZEBY DAWNEGO DWORCA KOLEJOWEGO NA POGRANICZU PAŁĘDZIA I DĄBRÓWKI.**

- 5** **ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY SPORTOWEJ I REKREACYJNEJ – BUDOWA PEŁNOWYMIAROWYCH BOISK ZE SZTUCZNĄ NAWIERZCHNIĄ W ZACHODNIEJ (OKOLICE DOPIEWA / KONARZEWA) I WSCHODNIEJ (OKOLICE SKÓRZEWA / DĄBRÓWKI) CZĘŚCI GMINY WRAZ Z INFRASTRUKTURĄ TOWARZYSZĄCĄ, A TAKŻE TWORZENIE ZIELONYCH STREF REKREACJI I WYPOCZYNKU POPRAWIAJĄCYCH FUNKCJONALNOŚĆ TERENÓW I ICH ESTETYKĘ M.IN. CENTRUM DOPIEWA.**

- 6** **ROZBUDOWA I MODERNIZACJA BAZY SZKOLNEJ – BUDOWA I MODERNIZACJA OBIEKTÓW SZKOLNYCH NA TERENIE GMINY, SZCZEGÓLNIE ROZBUDOWA SZKOŁY PODSTAWOWEJ NR 2 W SKÓRZEWIE I SZKOŁY PODSTAWOWEJ W DOPIEWCU.**

- 7** **DYWERSYFIKACJA ŹRÓDEŁ ENERGII, Z KTÓRYCH KORZYSTAJĄ OBIEKTY GMINNE NA RZECZ ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII – ROZWÓJ KŁASTRA ENERGII, BUDOWA INSTALACJI FOTOWOLTAICZNYCH NA OBIEKTACH UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ, BUDOWA BIOGAZOWNI NA TERENACH KOMUNALNYCH W DOPIEWE.**

- 8** **ROZWÓJ SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ I WODNEJ – BUDOWA CIĄGÓW STRATEGICZNYCH NA RZECZ KANALIZOWANIA NOWYCH OBSZARÓW WRAZ Z SIECIAMI PRZYŁĄCZENIOWYMI (GŁÓWNIIE SOŁĘCTWO WIĘCKOWICE I TRZCIELIN), A TAKŻE WZMACNIANIE PRZEPUSTOWOŚCI SIECI WODNEJ W OPARCIU O MAGISTRALĘ WODNĄ, BUDOWĘ STACJI UZDATNIANIA WODY, ROZBUDOWĘ OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW W DĄBRÓWCE ORAZ BUDOWĘ ZBIORNIKÓW RETENCYJNYCH.**

- 9** **TWORZENIE LUB ODTWARZANIE WIEZI WSPÓLNOTOWYCH ORAZ POCZUCIA TOŻSAMOŚCI, WZMACNIANIE SOLIDARNOŚCI LOKALNEJ, PODNIESIENIE POZIOMU AKTYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW, WZMOCNIENIE WIEZI MIĘDZYLUDZKICH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE NIEKORZYSTNYM ZJAWISKOM PRZEZ PROWADZENIE DZIAŁAŃ POPRAWIAJĄCYCH DOSTĘPNOŚĆ, RÓŻNORODNOŚĆ I INNOWACYJNOŚĆ OFERTY KULTURALNEJ, SPORTOWEJ I SPOŁECZNEJ, A TAKŻE DZIAŁAŃ ZMIERZAJĄCYCH ZWŁASZCZA DO ROZBUDOWY I MODERNIZACJI OBIEKTÓW PEŁNIĄCYCH FUNKCJE KULTURALNE, INTEGRACYJNE, SPORTOWE I REKREACYJNE.**

Ponadto, zgodnie z rekomendacjami określonymi w Poradniku Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, w szczególności inwestycyjne projekty kluczowe powinny zostać osadzone w przestrzeni gminy, co zostało zaprezentowane w kolejnym rozdziale - „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dopiewo oraz rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie”.

3. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY DOPIEWO ORAZ REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE

3.1. Terytorialny wymiar polityki rozwoju

Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw spowodowała wprowadzenie z dniem 13 listopada 2020 roku do Ustawy o samorządzie gminnym zapisów, dotyczących trybu prac nad strategią rozwoju gminy oraz samej zawartości dokumentu Strategii. Zmiany te stanowią krok w stronę **integracji wymiaru społeczno-gospodarczego i przestrzennego** w dokumentach strategicznych, w tym w ramach strategii rozwoju gminy. Polityka rozwoju zyskuje bardziej widoczny wymiar przestrzenny. Nadanie przestrzennego wymiaru zjawiskom społeczno-ekonomicznym pozwala na większą precyzję procesów diagnostycznych, bardziej adekwatne i trafne określanie priorytetów, celów i kierunków interwencji, a także koordynację i lepsze gospodarowanie zasobami na etapie wdrażania. Strategie rozwoju gminy mają być sporządzane z wykorzystaniem podejścia zintegrowanego. Oznacza to rozwój kształtowany równocześnie w sferach: gospodarczej, społecznej i polityczno-instytucjonalnej, środowiskowej oraz przestrzennej.

Z kolei Ustawa z dnia 7 lipca 2023 roku o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw z dniem 24 września 2023 r. wprowadziła do ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym kolejne kluczowe zmiany, dotyczące charakteru strategii gminy oraz jej zawartości. Obowiązkiem gminy od 1 stycznia 2026 roku jest posiadanie uchwalonej Strategii rozwoju, o ile obszar gminy nie jest objęty strategią rozwoju ponadlokalnego.

Nowelizacja ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym spowodowała także znaczące zmiany w prowadzeniu polityki przestrzennej na szczeblu gminnym. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego zostaje zastąpione Planem Ogólnym, będącym aktem prawa miejscowego. Nowy dokument, podobnie jak poprzedni, będzie obejmował obszar całej gminy. Jego głównym zadaniem będzie określenie stref planistycznych oraz gminnych standardów urbanistycznych. Ponadto możliwe będzie wyznaczenie obszarów uzupełnienia zabudowy, czy obszarów zabudowy śródmiejskiej. Plan Ogólny gminy będzie podstawą do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego; także wydawane decyzje o warunkach zabudowy będą musiały uwzględniać zapisy Planu Ogólnego.

Kolejną znaczącą zmianą, związaną z zagospodarowaniem przestrzennym na szczeblu gminnym, jest określanie ustaleń Planów Ogólnych, w szczególności kreujących politykę przestrzenną gminy, na podstawie strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego. Oznacza to, że strategie rozwoju gminy przejmują sporą część zapisów po studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, tj.: model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

3.2. Elementy przestrzenne w strategii rozwoju Gminy Dopiewo

Celem obecnie obowiązujących regulacji jest włączenie polityki przestrzennej do polityki rozwoju społeczno-gospodarczego i zintegrowanie tych dwóch polityk ze sobą. Oznacza to, że **strategie gmin otrzymały nowe i szerokie zadanie**. Mają one określać istniejące uwarunkowania danej gminy, jak również wyznaczać kierunki polityki rozwoju i być podstawą do określania parametrów rozwoju ujętych w planach ogólnych, a także miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. W efekcie wymiar przestrzenny zintegrowanej strategii rozwoju Gminy Dopiewo będzie realizowany poprzez:

- ▶ Określenie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dopiewo, rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni, w tym:
 - ▶ struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych
 - ▶ system powiązań przyrodniczych
 - ▶ główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych
 - ▶ główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej
- ▶ Określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej Gminy, dotyczących:
 - ▶ zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu
 - ▶ zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
 - ▶ kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej
 - ▶ zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
 - ▶ zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego
 - ▶ kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej
 - ▶ zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW
 - ▶ zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
 - ▶ zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej
 - ▶ zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji
- ▶ Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, wraz z zakresem planowanych działań
- ▶ Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań
- ▶ Ukierunkowanie działań do konkretnych obszarów i dopasowanie ich do potrzeb i możliwości tych obszarów czyli wskazanie w ramach strategii obszarów strategicznej interwencji, co szczegółowo opisane zostało w Rozdziale 4. dokumentu Strategii.

3.3. Istota modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy obrazuje strategiczne pomysły na rozwój gminy zorientowane terytorialnie i jest efektem zintegrowanego procesu planistycznego. W swym założeniu ma stanowić porządkujący składnik strategii, źródło i rodzaj najważniejszych ustaleń rozwojowych, osadzonych przestrzennie. Model rozumiany jest jako przedstawienie długookresowej strategicznej wizji rozwoju gminy, wynikającej z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych i posiadanego potencjału, z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania wewnętrznego. Model wskazuje obszary, które strategia uznaje za istotne dla osiągnięcia celów rozwoju, obszary wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych, występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami. Podsumowując, w praktyce model na poziomie lokalnym określa i sytuje przestrzennie:

- ▶ wizję i cele rozwojowe gminy
- ▶ obszary kluczowe dla rozwoju gminy
- ▶ ogólne zasady gospodarowania konkretnymi strefami/obszarami wskazanymi w modelu
- ▶ schematyczne rozmieszczenie inwestycji.

3.4. Kluczowe uwarunkowania rozwoju przestrzennego Gminy Dopiewo

3.4.1. Diagnoza

Na etapie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Dopiewo dokonano **identyfikacji ogólnych, kluczowych uwarunkowań rozwoju przestrzennego Gminy** w aspekcie czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Poniżej kwestie te zostały bardziej szczegółowo przedstawione i opisane.

Gmina Dopiewo leży w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Poznania, po jego zachodniej stronie. Pozostałe gminy, z którymi graniczy to: Tarnowo Podgórne - od północy, Buk —od zachodu, Stęszew - od południa i Komorniki - od południowego wschodu. Gmina Dopiewo obejmuje obszar 10,8 tys. ha, co sytuuje ją na 8 miejscu w powiecie poznańskim. Użytki rolne zajmują 62% powierzchni Gminy, lasy ok. 22%, a tereny zurbanizowane ok. 12%.

Gmina Dopiewo, z racji swojego usytuowania, potencjału społecznego, gospodarczego i zasobów środowiska przyrodniczego, wykazuje silne powiązania z najbliższym otoczeniem w zakresie społecznym, administracyjnym i gospodarczym. Jest ona powiązana funkcjami administracyjnymi, usługowymi (zwłaszcza w zakresie usług ponadgminnych i wyższego rzędu) oraz funkcjami gospodarczymi i biznesowymi z Poznaniem, ośrodkiem metropolitalnym.

Gmina posiada połączenie z autostradą A2, prowadzącą przez jej obszar dzięki zrealizowanemu na pograniczu z Gminą Komorniki węzłowi autostradowemu „Poznań Zachód”, łączącemu drogę ekspresową S11 i S5 z autostradą A2. W ten sposób został dokonany podział przestrzeni Gminy na część północną i południową. Dodatkowy podział przestrzeni Gminy nastąpił po zrealizowaniu drogi ekspresowej S11.

Ponadto przez obszar Gminy przebiega szereg linii elektroenergetycznych wysokich napięć, które wyprowadzane są z GPZ „Plewiska” znajdujący się na granicy dwóch Gmin: Dopiewo oraz Komorniki.

Na terenie Gminy zlokalizowana jest sieć gazowa wysokiego ciśnienia, stanowiąca element krajowego systemu przesyłowego.

Sieć osadniczą Gminy tworzą jednostki osadnicze, które tworzą następujący układ administracyjno-przestrzenny:

- ▶ Ośrodek gminny – Dopiewo
- ▶ Wsie sołeckie - Dąbrowa, Dąbrówka, Dopiewiec, Gołuski, Konarzewo, Palędzie, Skórzewo, Trzcielín, Więckowice, Zakrzewo
- ▶ Wsie podstawowe - Podłożyny, Lisówki, Zborowo
- ▶ Osady i przysiółki - Leśniczówka, Zborówko, Żarnowiec, Glinki, Joanka, Podgaj, Drwęsa, Fiałkowo, Pokrzywnica.

Dotychczasowa wiodąca funkcja rolnicza Gminy traci swoje pierwszeństwo na rzecz działalności gospodarczej. Obecnie dominujące znaczenie w rozwoju Gminy mają funkcje usług rynkowych oraz przemysłu i budownictwa. Coraz większe znaczenie ma rozwijająca się funkcja mieszkaniowa, która wpływa aktywizująco na rozwój Gminy. Funkcja rolnicza zachowuje swoje podstawowe znaczenie.

Zgodnie ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Gmina podzielona jest na strefę podmiejską, związaną bezpośrednio z oddziaływaniem miasta Poznania i pozostałą część, tj. strefę rolniczą. Jednostki osadnicze położone w strefie podmiejskiej - Skórzewo, Dąbrowa, Dąbrówka, Palędzie, Zakrzewo, a obecnie także Dopiewiec, wykazują najwyższą dynamikę wzrostu demograficznego i zmiany w zagospodarowaniu obszaru osiedleńczego wsi. Wpływ na funkcjonalny podział przestrzeni osiedleńczej ma także przebiegająca przez Gminę autostrada, która dzieląc obszar Gminy na część północną i część południową, może w przyszłości wpłynąć na modyfikację dotychczasowego podziału.

Układ sieci osadniczej, jej powiązanie z układem zewnętrznym, potencjał społeczny i gospodarczy, to czynniki decydujące o funkcjach wsi i ich dalszym rozwoju. Ośrodek gminny - wieś Dopiewo, obsługująca wszystkich mieszkańców Gminy, jest położona na uboczu obsługiwanego obszaru, co nie ułatwia do niej dostępności. Mieszkańcy Gminy korzystają z placówek i obiektów usługowych w Dopiewie w zakresie funkcji ogólnogminnych, a potrzeby o znaczeniu ponadlokalnym zaspokajają w jednostkach otaczających, zwłaszcza w Poznaniu.

Wzmocnieniu ulegają kierunki ciążenia mieszkańców do miejsc pracy, nauki, miejsc zakupów i obsługi w Poznaniu i do znaczących jednostek otaczających - Buku, Stęszewa i Komornik. Wykształciły się ponadto nowe kierunki ciążenia do ponadlokalnych centrów handlowo-usługowych (Swadzim i Komorniki).

Obok głównej jednostki osadniczej, jaką jest wieś gminna Dopiewo, pełniącą rolę wielofunkcyjnego ośrodka obsługi mieszkańców, ważną rolę w układzie pełni wieś Skórzewo. Jest również ośrodkiem wielofunkcyjnym i wspomaga wieś gminną, pełniąc funkcje ogólnogminne. Ponadto Skórzewo wyróżnia się dynamicznie rozwijającą się funkcją mieszkaniową i funkcjami zróżnicowanej działalności gospodarczej.

Funkcje pozarolnicze występują w większości wsi, lecz ich intensywność jest zróżnicowana. Na uwagę zasługują wyróżniające się funkcją mieszkaniową wsie: Dąbrówka, Dąbrowa i Palędzie.

Funkcje gospodarcze, zwłaszcza funkcje produkcyjne i naprawcze, poza Skórzewem, koncentrują się w Dopiewie i Dąbrowie, a w mniejszym zakresie w Dąbrówce, Dopiewcu i Zakrzewie. Poza tym, w zakresie pełnienia funkcji pozarolniczych, na szczególną uwagę zasługuje wieś Lisówki, która wyróżnia się ponadgminnymi funkcjami z zakresu ochrony zdrowia. Dotychczasowe funkcje rolnicze wszystkich wsi ulegają przekształceniom odpowiednio do trendów rozwojowych.

Funkcje rolnicze dominują w tradycyjnym ośrodku produkcji rolnej - wsi Konarzewo. Funkcje rolnicze nadal pełnią wsie: Więckowice, Trzcielín i Gołuski.

Miejscowości Skórzewo i Dąbrówka stają się „sypialnią” dla miasta Poznania poprzez rozwój różnych form budownictwa mieszkaniowego, w tym wyróżniających się w przestrzeni osiedli zabudowy szeregowej. Kolejne miejscowości o intensywnym rozwoju funkcji mieszkaniowej to: Zakrzewo, Dąbrowa i Pałędzie.

Zgodnie ze Studium, w kształtowaniu przestrzeni (zasad i kierunków rozwoju struktur funkcjonalno-przestrzennych) decydujące znaczenie przypisano:

- ▶ warunkom środowiska przyrodniczego, które przesądziły o możliwości przeznaczenia jednych terenów pod zabudowę, a konieczności ochrony innych
- ▶ istnjącemu zagospodarowaniu (po to, aby nie przekreślać dotychczasowego sposobu użytkowania terenów, a jedynie skorygować kierunki rozwoju, usprawnić je, wzbogacić)
- ▶ tendencjom, jakie obecnie zarysowują się w zakresie zagospodarowania poszczególnych terenów.

Gmina Dopiewo, obecnie stanowiąca jeden, choć bardzo zróżnicowany organizm przestrzenny i społeczno-gospodarczy, w przyszłości podzielona zostanie przestrzennie i funkcjonalnie, co wpłynie niekorzystnie na:

- ▶ połączenia komunikacyjne
- ▶ prowadzenie gospodarki rolnej
- ▶ więzi społeczne (zachowanie istniejących i utworzenie nowych).

Korzystnym elementem jest projektowane połączenie drogowe po północnej stronie linii kolejowej, które ma połączyć Dopiewo jako ośrodek gminny z miastem Poznaniem.

Wzdłuż zachodniej i południowo-zachodniej granicy Gminy biegnie obszar objęty ochroną ze względu na walory środowiska przyrodniczego (obszar chronionego krajobrazu w dolinie Jeziora Niepruszewskiego i rzeki Samicy, Wielkopolski Park Narodowy z otuliną, rezerwat przyrody).

Zgodnie ze Studium, oprócz głównych elementów infrastruktury technicznej, wprowadzających podział przestrzeni Gminy, wytwarza się już obecnie (a w przyszłości zdecydowanie nasili się) podział funkcjonalny Gminy:

- ▶ Na część północno-wschodnią oraz tereny położone powyżej linii kolejowej od miejscowości Pałędzie do Dopiewa, utrzymaną w charakterze miejskich osiedli z zespołami terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą. Na tych obszarach rolnictwo będzie odgrywało rolę marginalną (utrzymane będzie głównie na terenach, które trzeba wyłączyć spod zabudowy z powodu dużego zagęszczenia linii elektroenergetycznych wysokich napięć, magistrali gazowych i występowania gruntów niebudowlanych z powodu warunków fizjograficznych).

W tej części Gminy znajdują się wsie: Dopiewo, Dopiewiec, Skórzewo, Dąbrowa, Zakrzewo, Palędzie i Gołuski. W przyszłości będą one przestrzennie i funkcjonalnie bardziej związane z Poznaniem niż z pozostałą częścią Gminy, z którą będą powiązane głównie administracyjnie.

- ▶ Na część zachodnią i południowo-zachodnią o funkcji rekreacyjnej, na której wyznaczony jest obszar chronionego krajobrazu. Tu rolnictwo będzie funkcją uzupełniającą. W tej części Gminy znajdują się wsie: Lisówki, Zborowo i zachodnia część Więckowic.

Ponadto, zgodnie ze Studium, w nowo opracowywanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy przewidzieć w sąsiedztwie dużych kompleksów leśnych możliwość wprowadzenia dróg gospodarczych. Pas najatrakcyjniejszego terenu niestety przecięty jest w rejonie Podłożin wiązką tras komunikacyjnych, uniemożliwiających przeprowadzenie ciągu spacerowego i rowerowego wzdłuż Jeziora Niepruszewskiego i doliny rzeki Samicy Stęszewskiej. Wytwarzają się więc w tej części Gminy dwa rejonu rekreacyjne:

- ▶ Więckowice - Zborowo, związany z Jeziorem Niepruszewskim (kąpieliska, zabudowa letniskowa) oraz z malowniczym terenem wsi Drwęsa (zabudowa rezydencjalna)
- ▶ Lisówki, bazujący głównie na walorach krajobrazowych okolicznych lasów i pól, Wielkopolskiego Parku Narodowego i doliny rzeki Samicy (kąpielisko, zabudowa letniskowa i rezydencjalna).

Pozostały obszar Gminy, który z wyjątkiem lasów i jednostek osadniczych (Więckowice, Dopiewo, Dopiewiec, Konarzewo i Trzcielín) przeznaczony jest pod uprawy rolne.

3.4.2. Formy ochrony przyrody

Obszar Gminy Dopiewo pokryty jest w bardzo niewielkim stopniu formami ochrony przyrody. Południowa część Gminy (wsie Trzcielín oraz Konarzewo) znajduje się we fragmencie w Otulinie Wielkopolskiego Parku Narodowego oraz w Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków (PLB300017) „Ostoja Rogalińska” i w Specjalnym Obszarze Ochrony Siedlisk „Ostoja Wielkopolska”. Wzdłuż wschodniego brzegu Jeziora Niepruszewskiego znajduje się niewielki Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Niepruszewskiego. Ponadto Gmina Dopiewo graniczy z Obszarem Chronionego Krajobrazu Rynny Jeziora Lusowskiego i Doliny Samy, który znajduje się w Gminie Tarnowo Podgórne.

Wielkopolski Park Narodowy (WPN) znajduje się w całości w powiecie poznańskim, w Gminach: Mosina, Puszczykowo oraz Stęszew. Otulina WPN obejmuje także Gminy Dopiewo i Komorniki. Park wraz z Otuliną mają powierzchnię niemal 15.000 ha. Obszar Parku zdominowany jest przez siedliska grądowe i zespoły roślinne grądu środkowoeuropejskiego. Na mniej żyznych glebach występuje zespół środkowoeuropejskiej kwaśnej dąbrowy trzcinnikowej, która zgodnie z nazwą obejmuje lasy liściaste z przewagą dębów. Najbardziej ubogie i suche siedliska pokryte są przez sosnę pospolitą, stanowiącą podstawowy element suboceanicznego boru świeżego oraz kontynentalnego boru mieszanego. Najliczniejszą grupą zwierząt występującą na terenie Parku są bezkręgowce (ok. 4.000 gatunków). Stwierdzono obecność ponad 300 gatunków kręgowców: 35 gatunków ryb (w tym bardzo rzadko spotykane i objęte ochroną gatunkową: różanki, piskorze, kozy i ślize), liczne gatunki płazów i gadów typowe dla terenów nizinnych (jednymi z najcenniejszych gatunków płazów żyjących w WPN są kumak nizinny i traszka grzebieniasta), ponad 220 gatunków ptaków (ok. 150 z nich wyprowadza lęgi

na terenie WPN) oraz mnóstwo gatunków ssaków (w tym najmniejszy ssak występujący w Polsce – ryjówka malutka).

Dominującą formą ukształtowania terenu WPN jest morena denna – przeważnie płaska, w niektórych miejscach falista. Wcięty jest w nią układ połączonych z sobą rynien polodowcowych o szerokości 200-600 m i głębokości 10-15 m, w których znajdują się jeziora. Równolegle do jednej z rynien przebiega pasmo pagórków Ozu Bukowsko-Mosińskiego. Od południa i wschodu wysoczyzna morenowa widocznie opada ku niżej położonym obszarom pradolinowym. W tym miejscu zalegają starsze utwory polodowcowe, które przez rynny i wąwozy erozyjne porożcinane są na mniejsze fragmenty wysoczyznowe: Morenę Dymaczewską (117 m n.p.m.), Piskorzewską (125 m), Krosińską (113 m), Pożegowską (132 m) i Puszczykowską (117 m n.p.m.). W południowej i wschodniej części WPN znajdują się najniżej położone fragmenty (do 70 m wysokości względnej).

WPN charakteryzuje się największą różnorodnością wód ze wszystkich polskich parków narodowych. Przez obszar Parku przepływa rzeka Warta oraz jej lewe dopływy: Samica Stęszewska i Wiryńska. Na terenie Parku znajduje się 10 jezior rynnowych, w tym 3 duże jeziora: Dymaczewskie, Góreckie oraz Witobelskie. Dodatkowymi elementami urozmaicającymi krajobraz są liczne oczka wodne oraz starorzecza – w pobliżu rzeki Warty.

Na obszarze Parku występują obszary objęte ochroną ścisłą. Ma to na celu zachowanie naturalnych i nienaruszonych przez człowieka miejsc żerowania i lęgu ptaków, ochronę reliktowych lasów oraz ekosystemów wodnych wytworzonych podczas zlodowaceń.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (PLB300017) „Ostoja Rogalińska” położony jest w Gminach: Dopiewo, Stęszew, Komorniki, Puszczykowo, Mosina, Kórnik, Brodnica, Śrem, Zaniemyśl i Książ Wielkopolski. Północny fragment Ostoi znajduje się w Wielkopolskim Parku Narodowym. Charakteryzuje się polodowcowym krajobrazem o bardzo zróżnicowanej rzeźbie terenu. Znajduje się tutaj 12 jezior (głównie eutroficznych), moreny czołowe (najwyższa 132 m n.p.m. jest Osowa Góra), część najdłuższego w Polsce ozu Bukowo-Mosińskiego oraz wydmy, rynny i głazy narzutowe. Dominującym drzewostanem jest typ sosnowy z domieszką dębów i brzoź. Poza obszarem WPN cechą charakterystyczną Ostoi są kompleksy łąkowo-torfowiskowe z licznymi starorzeczami Warty. Unikatowym elementem jest grupa ponad 1.000 dębów, charakteryzujących się obwodami pnia od 2 do 9,5m.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk (PLH300010) „Ostoja Wielkopolska” swoim położeniem pokrywa się z opisanym powyżej Obszarem Specjalnej Ochrony Ptaków (PLB300017) „Ostoja Rogalińska”.

Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Niepruszewskiego (OCHK) obejmuje tereny lasów, pól i miejscowości Zborowo, znajdujące się wzdłuż wschodniego brzegu jeziora. OCHK powstał w celu ochrony wyróżniających się krajobrazowo terenów o wyjątkowo cennych wartościach przyrodniczych, kulturowych i naukowo dydaktycznych.

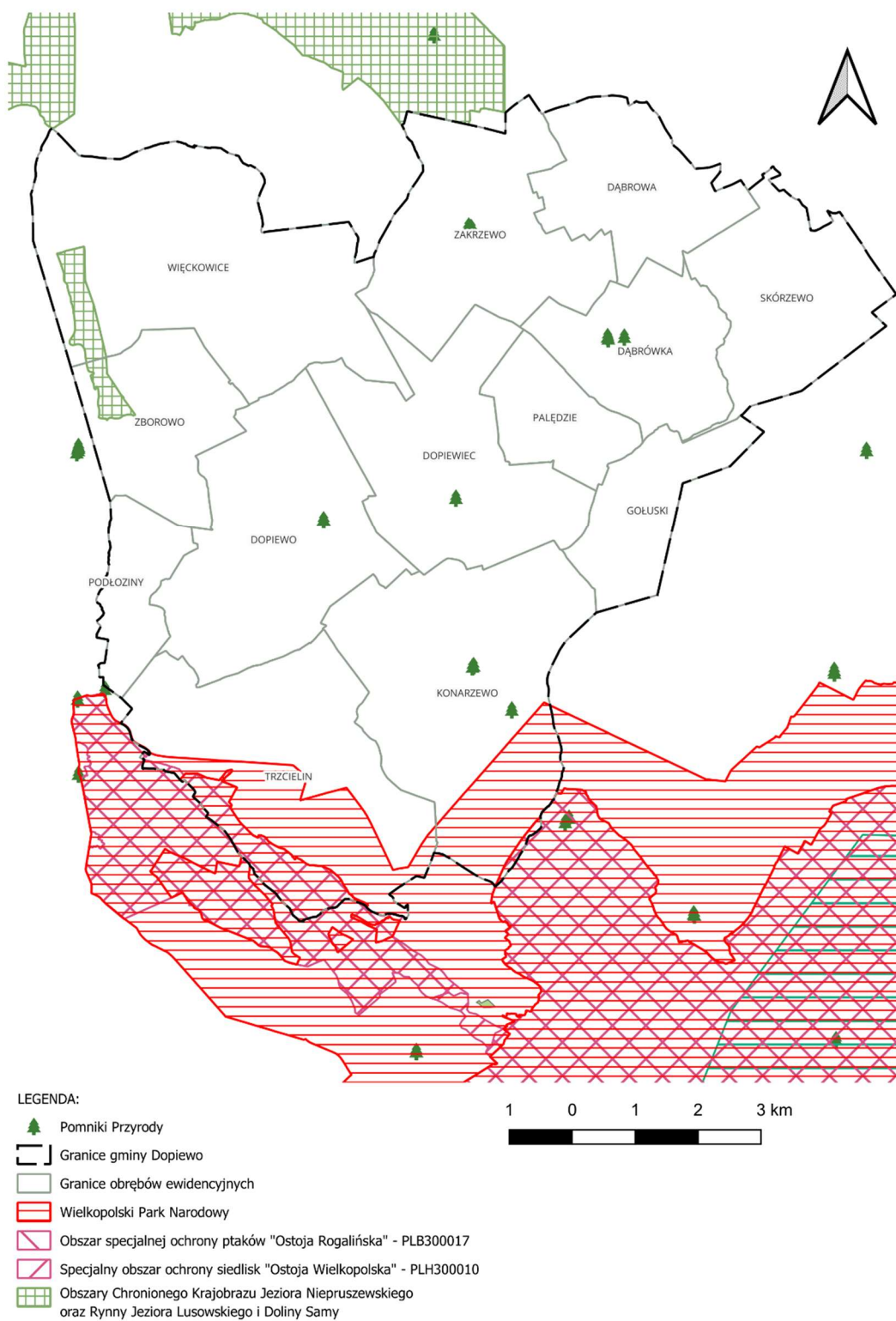
Obszar Chronionego Krajobrazu Rynny Jeziora Lusowskiego i Doliny Samy znajduje się na terenie Gminy Tarnowo Podgórne, częściowo przy granicy z Gminą Dopiewo. OCHK powstał w celu ochrony cennych kompleksów leśnych usytuowanych na południowych brzegach Jeziora Lusowskiego oraz torfowiska z kłocią wiechowatą.

Na terenie Gminy Dopiewo znajduje się 12 pomników przyrody: dęby szypułkowe, lipy szerokolistne oraz grupy drzew.

Na terenie Gminy Dopiewo ustanowiono dwa nowe pomniki przyrody:

- ▶ kasztanowiec zwyczajny (*Aesculus hippocastanum* L.), rosnący na nieruchomości położonej w miejscowości Dopiewiec, przy ul. Szkolnej 7, na działce o nr ewid. 202/4, Obręb 0002 Dopiewiec, Gmina Dopiewo
- ▶ Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*), rosnąca na nieruchomości położonej w miejscowości Dąbrówka przy ul. Parkowej 1, na działce o nr ewid. 76, obręb 0004 Dąbrówka, Gmina Dopiewo.

Rysunek 2. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Dopiewo i w najbliższych okolicach

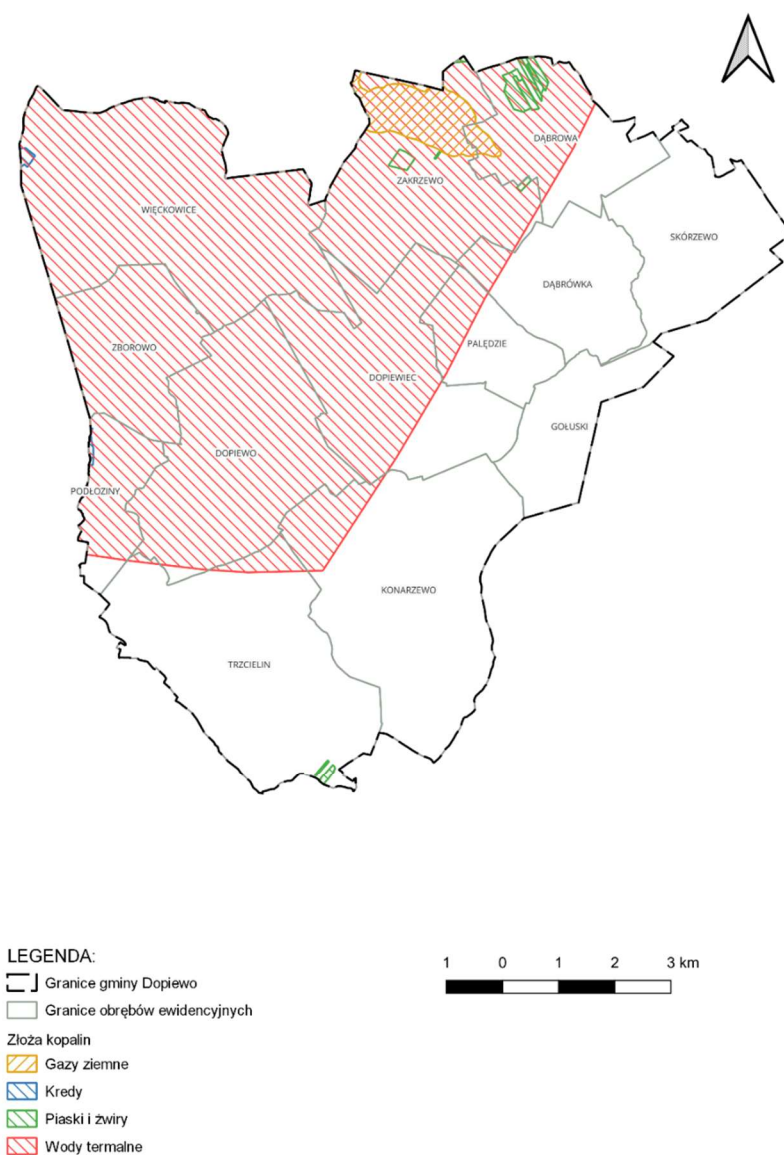
Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoserwis.gdos.gov.pl

3.4.3. Złoża kopalne

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy na platformie MIDAS, na obszarze Gminy Dopiewo występują złoża kopalne:

- ▶ Gazu ziemnego – północna część Gminy (obręb Zakrzewo i Dąbrowa)
- ▶ Kredy – niewielki fragment w obrębie Więckowice
- ▶ Piasków i żwirów – w obrębie Dąbrowa
- ▶ Wód termalnych – północno-zachodnia część Gminy, obręby: Dąbrowa, Dąbrówka, Dopiewiec, Dopiewo, Konarzewo, Pałędzie, Podłożyny, Więckowice, Zakrzewo i Zborowo.

Rysunek 3. Złoża kopalin w Gminie Dopiewo

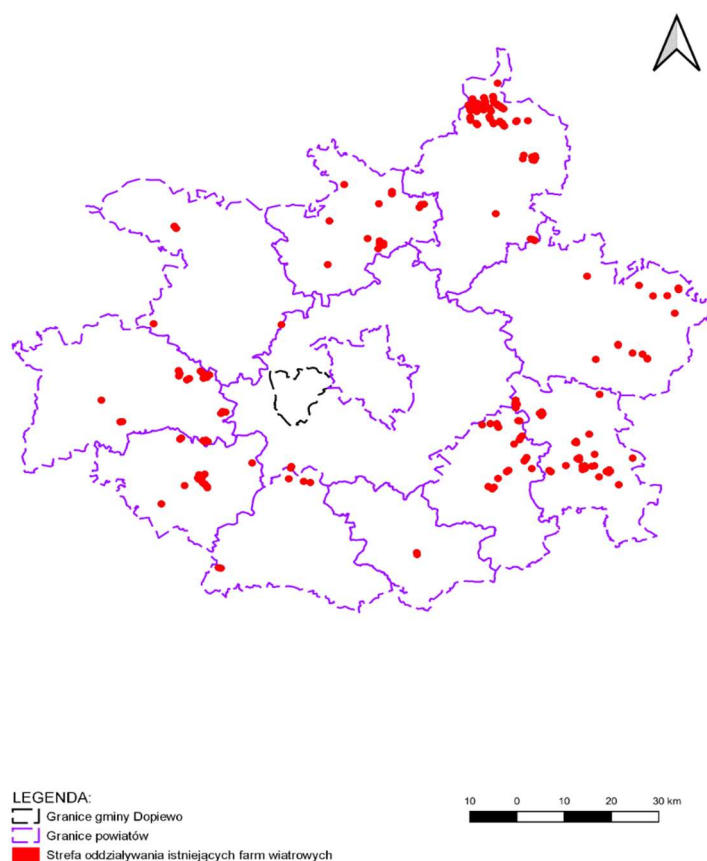

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z pgi.gov.pl

3.4.4. Lokalizacje farm wiatrowych

Na podstawie informacji pozyskanej z portalu mapowego, prowadzonego przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii (geoportal.gov.pl) oraz otwartych danych pobranych z podkładu mapowego Open Street Map (<https://www.openstreetmap.org/#map=7/52.147/17.875>), na terenie Gminy Dopiewo brak jest istniejących farm wiatrowych, jak również pojedynczych elektrowni. Najbliższe obiekty znajdują się w Gminach Stęszew oraz Opalenica. Zgodnie z Ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niektórych innych ustaw, elektrownie wiatrowe muszą być lokalizowane w odległości równej lub większej dziesięciokrotności całkowitej wysokości elektrowni wiatrowej od budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej. W zmienionej ustawie pojawił się nowy zapis, który umożliwia zmniejszenie tej odległości do minimum 700 m na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Rysunek 4. Obszary oddziaływania istniejących farm wiatrowych na tle powiatów: Poznań, poznańskiego, gnieźnieńskiego, grodzkiego, kościańskiego, nowotomyskiego, obornickiego, szamotulskiego, średzkiego, śremskiego, wągrowieckiego, wrzesińskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

3.4.5. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

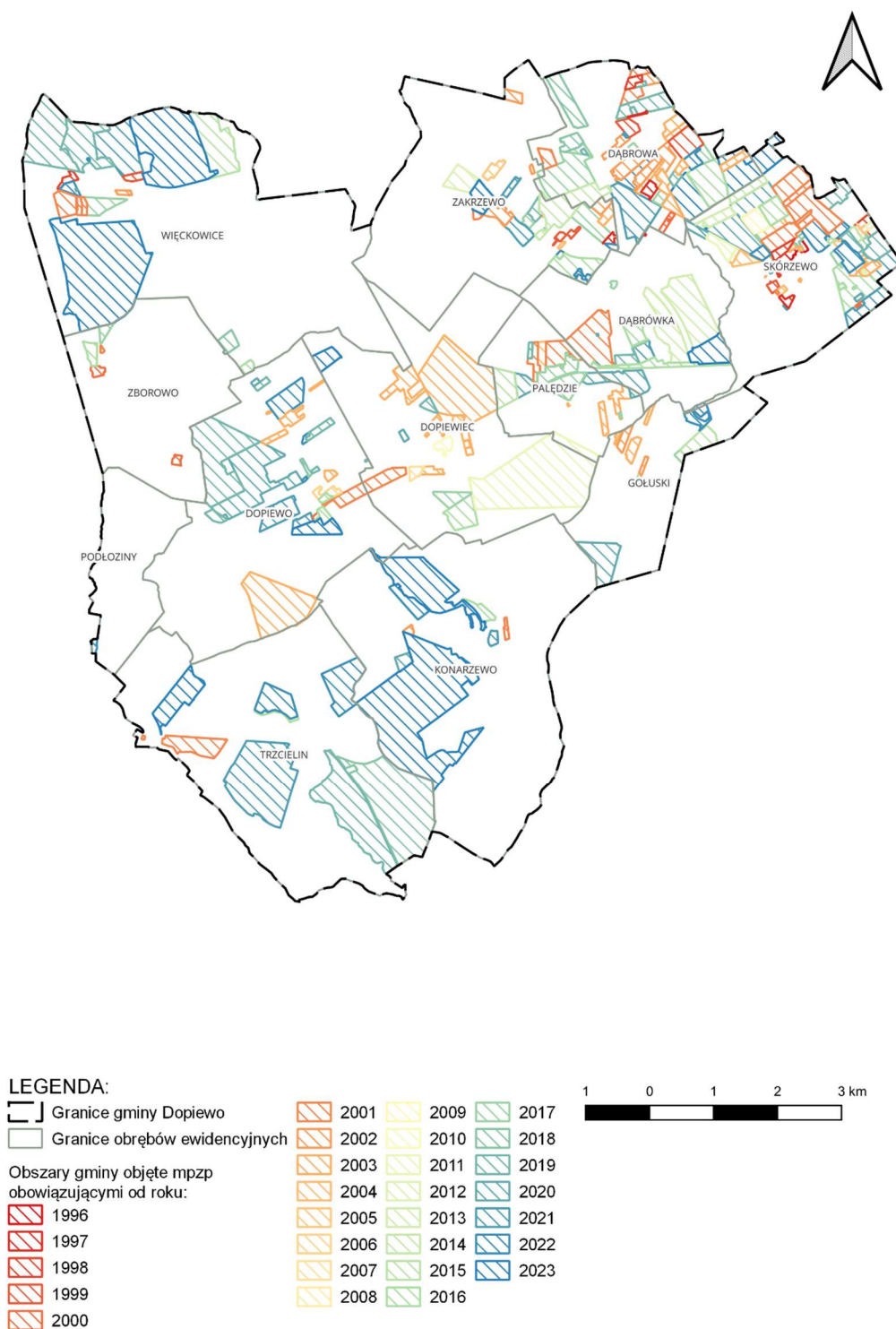
Aktami prawa miejscowego, które regulują politykę przestrzenną gminy, a także jej zagospodarowanie, są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp). Na terenie Gminy Dopiewo obowiązują aż 240 mpzp. Pokrywają one niemal 30% jej powierzchni (ok. 3.180 ha). Mpzp były uchwalane każdego roku, licząc od 1996 r. Najwięcej planów miejscowych było uchwalanych w latach 2001-2003 oraz 2016-2023. Obowiązujące mpzp można podzielić na kilka wyróżniających się grup:

- ▶ Regulujące – mające na celu wprowadzenie pewnych ram dla rozwoju, szczególnie zabudowy mieszkaniowej w obrębie miejscowości. Najbardziej uwypuklone jest to we wsiach Skórzewo i Dąbrowa, w obrębie których znajduje się znaczna liczba niewielkich planów miejscowych, których zadaniem jest wprowadzenie uregulowanej zabudowy, niwelując w pewnym stopniu rozwój chaotycznej zabudowy bazującej na decyzjach o warunkach zabudowy
- ▶ Proinwestycyjne – miejscowe plany zlokalizowane przeważnie przy głównych korytarzach komunikacyjnych (autostrada i droga ekspresowa), umożliwiające lokalizację wielkopowierzchniowej zabudowy o charakterze usługowym, logistycznym, produkcyjnym, czy magazynowym
- ▶ Ochronne – ten typ planów miejscowym obejmuje obszary niezabudowane, głównie pola uprawne oraz zieleń, dla których obowiązują zapisy zakazujące jakiegokolwiek zabudowy lub ograniczające do infrastruktury technicznej.

Tabela 12. Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalonych w Gminie Dopiewo w latach 1996-2023

Rok	Liczba mpzp
1996	1
1997	5
1998	5
1999	5
2000	5
2001	20
2002	12
2003	29
2004	6
2005	3
2006	1
2007	2
2008	2
2009	1
2010	1
2011	4
2012	2
2013	2
2014	3
2015	6
2016	13
2017	17
2018	8
2019	21
2020	15
2021	15
2022	21
2023	15
Razem	240

Rysunek 5. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp) w Gminie Dopiewo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dopiewo.e-mapa.org

3.4.6. Hydrologia

Zgodnie z danymi udostępnianymi przez Wody Polskie, Gmina Dopiewo znajduje się w Obszarze dorzecza Odry, w regionie wodnym Warty, w Poznańskim Dorzeczu Warty.

Jedyny duży zbiornik wodny na terenie Gminy Dopiewo to Jezioro Niepruszewskie. Zbiornik rozdzielony jest na dwie Gminy: Dopiewo (wschodnia część) i Buk (zachodnia część). Głównymi ciekami wodnymi są: Wirynka i Samica Stęszewska.

Gmina Dopiewo położona jest w obrębie:

- ▶ pięciu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzecznych – Wirynka, Samica Stęszewska, Potok Junikowski, Warta od Pyszącej do Kopli, Sama do Kanału Lubosińskiego
- ▶ jednej Jednolitej Części Wód Powierzchniowych Jeziornych – Niepruszewskie, Lusowskie i Tomickie.

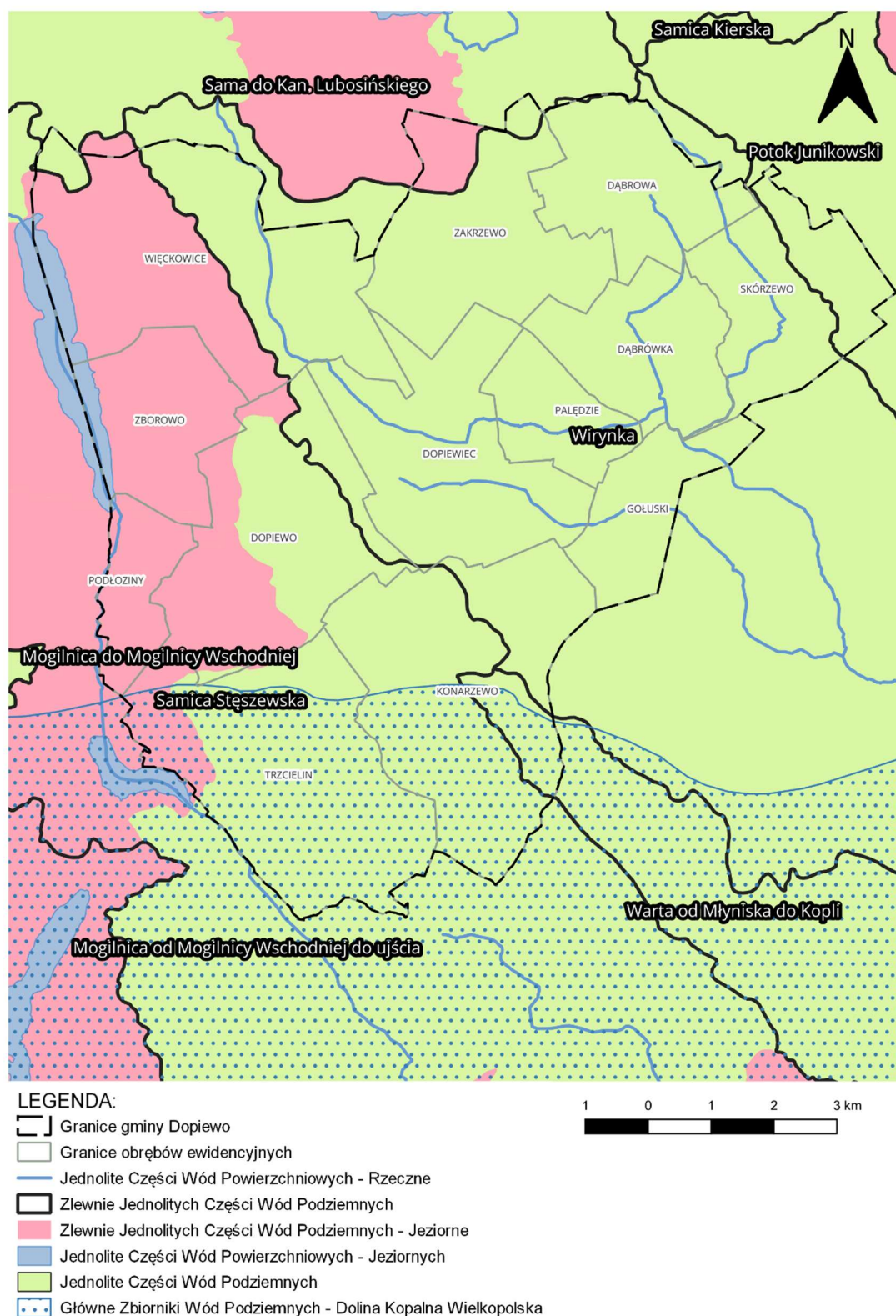
Tabela 13. Jednolite Części Wód Powierzchniowych w Gminie Dopiewo

Lp.	Krajowy kod JCWP	Nazwa JCWP	Aktualny stan	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
JCWP Rieczne				
1.	RW600017185729	Wirynka	Zły	Zagrożona
2.	RW6000161856969	Samica Stęszewska	Zły	Zagrożona
3.	RW60001718576	Potok Junikowski	Zły	Zagrożona
4.	RW60002118573	Warta od Pyszącej do Kopli	Zły	Zagrożona
5.	RW60002118573	Sama do Kanału Lubosińskiego	Zły	Zagrożona
JCWP Jeziorne				
6.	LW10134	Niepruszewskie	Zły	Zagrożona
7.	LW10255	Lusowskie	Zły	Zagrożona
8.	LW10135	Tomickie	Zły	Zagrożona

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z wody.isok.gov.pl

Gmina Dopiewo położona jest na obszarze Jednolitych Części Wód Podziemnych PLGW600060 – dorzecze Odry, region wodny Warty. Stan został określony jako dobry, a poziom ryzyka jako zagrożony. Z kolei południowa część Gminy (wsie Trzcielina, Konarzewo) leży na Głównym Zbiorniku Wód Podziemnych – Dolina Kopalna Wielkopolska.

Rysunek 6. Jednolite Części Wód Powierzchniowych i Podziemnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z wody.isok.gov.pl

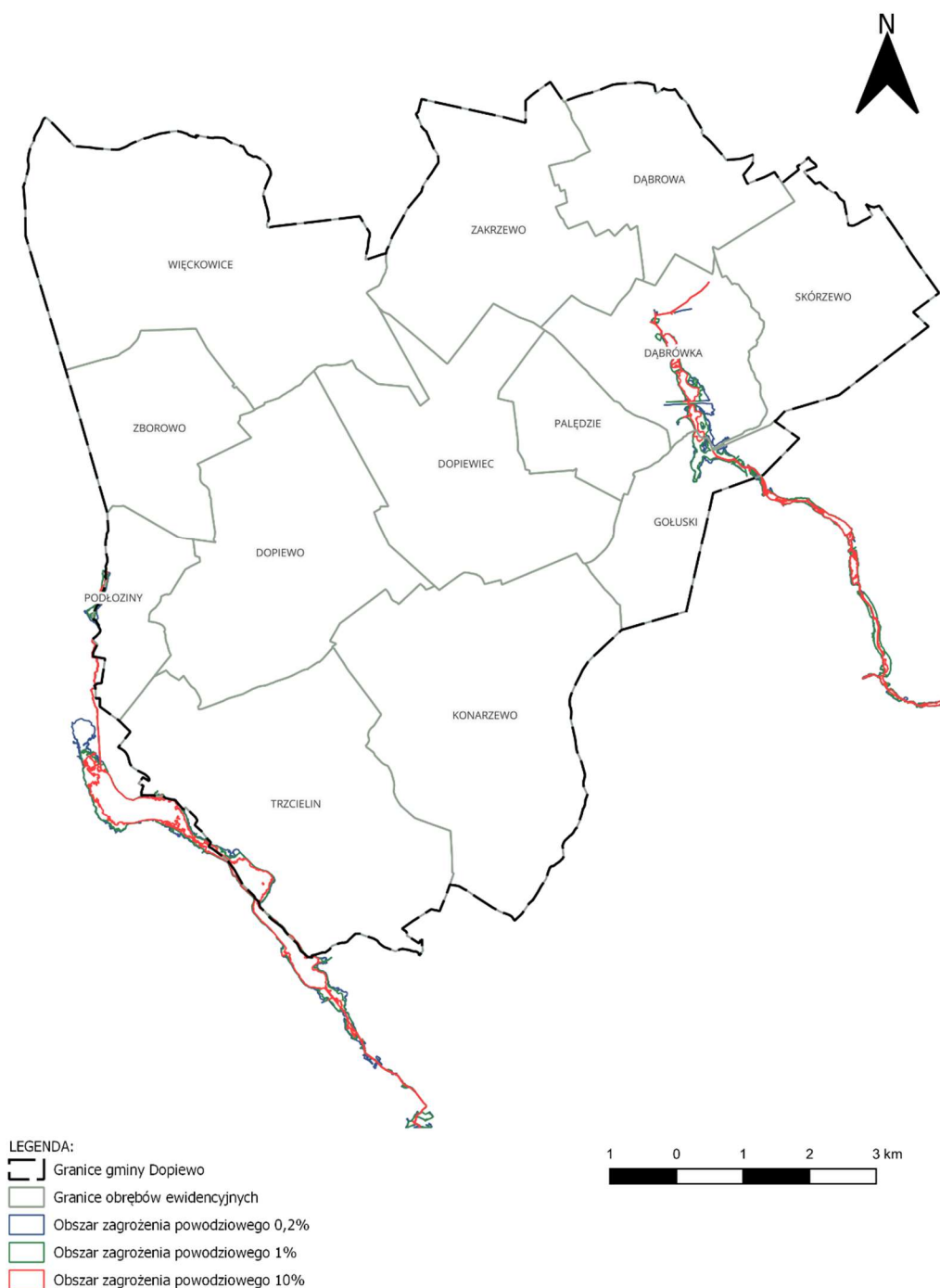
Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne ustalono, że obszar Gminy Dopiewo znajduje się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) i b) Prawa wodnego, tj. jest obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi $p=1\%$ lub $p=10\%$, a także na obszarze, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie ($p=0,2\%$).

Zgodnie z obowiązującym Planem przeciwdziałania skutkom suszy Gmina Dopiewo położona jest:

- ▶ w całości na obszarze ekstremalnie zagrożonym suszą atmosferyczną
- ▶ w części na obszarze silnie zagrożonym suszą hydrologiczną (zachodnia i południowa część Gminy, wsie: Więckowice, Zborowo, Dopiewo, Dopiewiec, Podłoziny, Trzcielina, Konarzewo) oraz w części na obszarze umiarkowanie zagrożonym suszą hydrologiczną (północna i wschodnia część Gminy, wsie: Dąbrowa, Skórzewo, Zakrzewo, Dąbrówka, Pałędzie, Gołuski i Dopiewiec)
- ▶ w całości na obszarze słabo zagrożonym suszą hydrogeologiczną
- ▶ w całości na obszarze ekstremalnie zagrożonym suszą rolniczą.

W łącznym zestawieniu Gmina Dopiewo klasyfikuje się jako obszar silnie zagrożony suszą.

Rysunek 7. Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Dopiewo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z portalu dane.gov.pl

3.5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dopiewo

Model **docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Dopiewo** jest zobrazowaniem spodziewanych i zaplanowanych w Strategii Gminy procesów rozwoju i ich wpływu na kształtowanie się struktur przestrzennych i wynika z wizji rozwoju Gminy i celów strategicznych, które przedstawiają się następująco:

Wizja:

Gmina Dopiewo to komfortowe miejsce do życia, przyjazne rozwojowi aktywności i inicjatyw społecznych, z dynamicznie rozwijającym się rynkiem pracy dla wykwalifikowanych specjalistów.

Cele strategiczne

1. Dogodne i atrakcyjne miejsce do życia
2. Rozwinięta i nowoczesna gospodarka lokalna
3. Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność

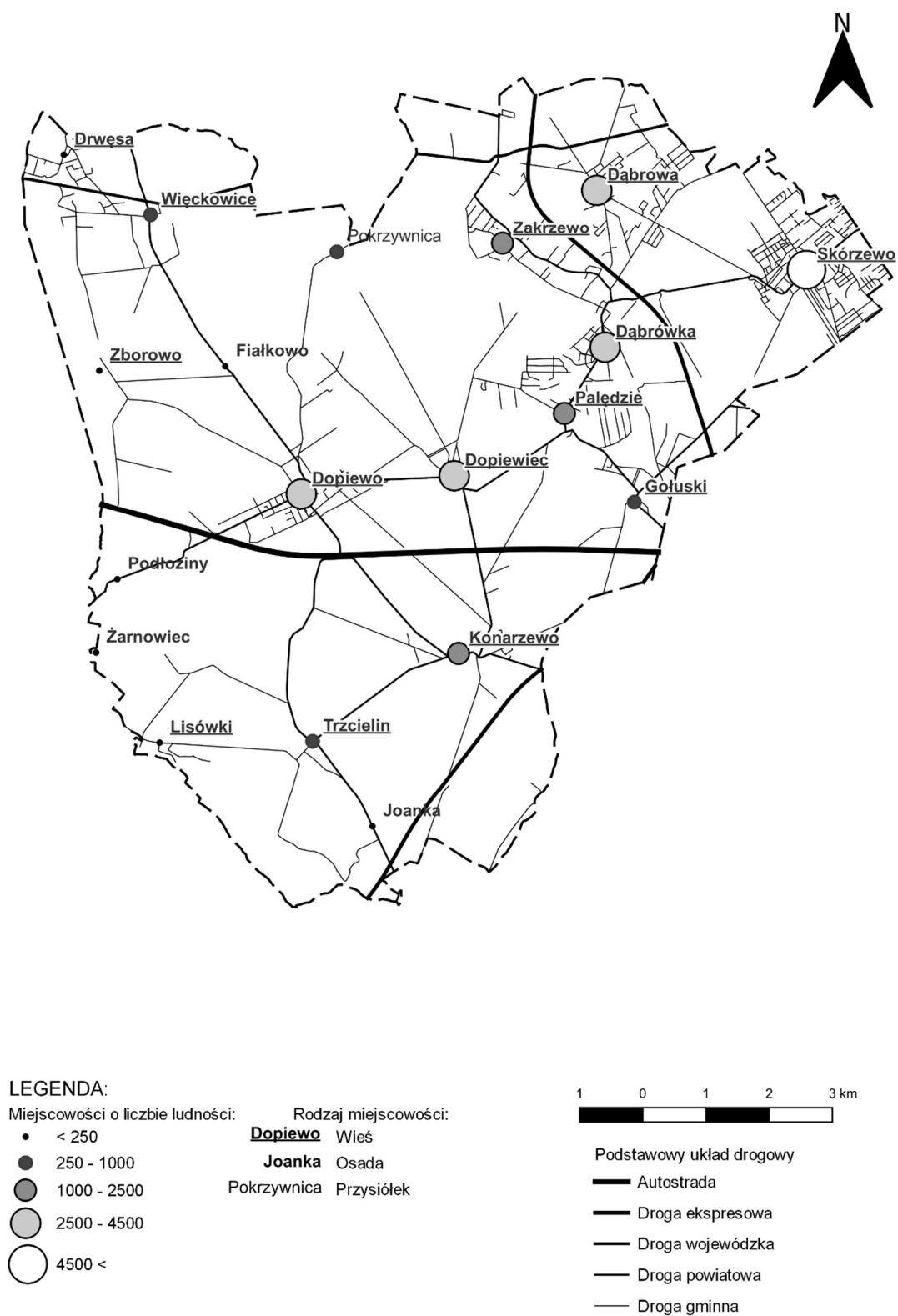
Docelową strukturę funkcjonalno-przestrzenną Gminy Dopiewo, wynikającą z Modelu i uwzględniającą powyższe aspekty, szczegółowo przedstawiono w punkcie 3.7. Docelowa struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Dopiewo.

3.5.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Gmina Dopiewo jest gminą wiejską. Oznacza to, że na jej terytorium nie znajduje się żadne miasto, jednakże nie wyklucza to istnienia siedziby Gminy na jej terenie. W tym przypadku miejscowością, będącą siedzibą Gminy jest wieś Dopiewo, zlokalizowana w jej środkowo-zachodniej części.

Struktura osadnicza Gminy Dopiewo jest bardzo zróżnicowana. Z jednej strony występują niewielkie miejscowości o małej liczbie ludności (kilkaset osób) typowe dla gmin wiejskich, z drugiej zaś kilka miejscowości charakteryzuje się liczbą mieszkańców powyżej 2.500 osób, które mogłyby pod tym względem być uznane za małe miasteczka. Spośród wszystkich wsi Gminy Dopiewo, 5 z nich posiada liczbę mieszkańców większą niż 2.500. Łączna liczba osób z tych miejscowości stanowi ponad 70% ludności całej Gminy. Oznacza to, że zdecydowana większość osób skupiona jest w jednym fragmencie Gminy.

Rysunek 8. Hierarchia sieci osadniczej w Gminie Dopiewo

Źródło: Opracowanie własne

Układ przestrzenny sieci osadniczej Gminy, wykształcony w przeszłości, pozostaje bez większych zmian. Nie wykształciły się tu nowe miejscowości oraz nie doszło do łączenia się poszczególnych wsi w nieco większe ośrodki. Natomiast to, co jest przede wszystkim widoczne na przestrzeni lat, to dynamiczny rozwój miejscowości zlokalizowanych szczególnie w pobliżu granicy Gminy z miastem Poznań oraz w sąsiedztwie drogi ekspresowej S5. Znaczny wpływ na rozwój struktury sieci osadniczej ma również autostrada A2, która przedzieliła Gminę na dwie części.

Wieś Dopiewo – ośrodek Gminy – znajduje się w środkowo-wschodniej części Gminy pośród mniejszych miejscowości typowo rolniczych. W stosunku do dynamicznie rozwijających się wsi w zachodniej części Gminy, Dopiewo znajduje się nieco na „uboczu”. Stanowi to spore utrudnienie do utrzymania przez wieś Dopiewo statusu centrum Gminy. Znajdują się tu najważniejsze instytucje gminne oraz inne placówki i punkty usługowe, z których mieszkańcy mogą korzystać do zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych. Potrzeby o znaczeniu ponadlokalnym zaspokajają oni jednak w innych miejscowościach Gminy oraz w otaczających gminach sąsiednich, zwłaszcza w Poznaniu. Wieś Dopiewo traci na znaczeniu z punktu widzenia bycia miejscem pracy, nauki, dokonywania zakupów, czy usługowym na rzecz miejscowości zlokalizowanych bliżej granicy z Poznaniem, a także większych ośrodków wokół Gminy Dopiewo.

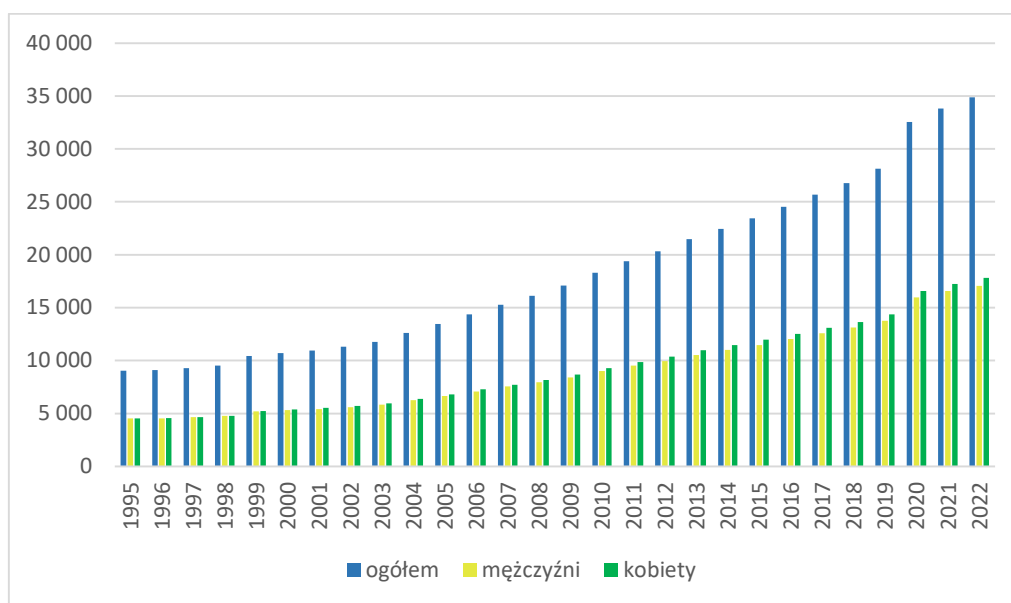
Ogromną dynamikę zmian w strukturze przestrzennej można zaobserwować w miejscowości Skórzewo. W ostatnich latach doszło tu do dużego rozwoju szczególnie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz wielorodzinnej. Ponadto zauważalne jest także pojawienie się wielu obiektów usługowych, w tym przede wszystkim handlowych wzdłuż drogi łączącej Skórzewo i inne miejscowości Gminy z Poznaniem. Powoduje to przenoszenie ciężaru miejscowości wiodącej z Dopiewa w kierunku Skórzewa, postrzeganego coraz bardziej jako główny ośrodek Gminy.

Podobny proces urbanizacji obszarów wiejskich zauważalny jest we wsiach: Dąbrowa, Dąbrówka, Zakrzewo oraz Pałędzie. Znajdują się one, wraz ze Skórzewem, najbliżej Poznania, co powoduje, że stają się one „sypialnią” Poznania. Oddziaływanie miasta wojewódzkiego wpływa na gwałtowną zabudowę terenów dotychczas użytkowanych jako rolne i zmianę funkcji tych miejscowości z rolniczych, typowych dla obszarów wiejskich, na funkcje mieszkaniowe, czy usługowe, które charakteryzują obszary miejskie. Ponadto na obszarach wymienionych wsi wzdłuż drogi ekspresowej S11 gwałtownie rozwijają się tereny produkcyjne, magazynowe i logistyczne. Efektem tych zmian jest wzmożony i intensywny ruch samochodowy na drogach, za czym nie nadąża rozwój układu drogowego. Pozytywnym efektem zmian są wysokie wpływy do budżetu Gminy z tytułu podatku od nieruchomości.

Dynamika zmian w strukturze osadniczej i przestrzennej w pozostałych miejscowościach Gminy jest zauważalnie wolniejsza. Wsie Dopiewiec i Konarzewo, z racji lokalizacji przy Dopiewie, korzystają w pewnym stopniu z oddziaływania bardziej rozwiniętych miejscowości, jednak pozostałe wsie położone w zachodniej części Gminy zachowują w dalszym ciągu typowo rolniczy charakter. Tam oddziaływanie prorozwojowe bliskości Poznania jest zdecydowanie mniejsze z powodu odległości, a także niewystarczającego rozwoju dróg, który mógłby ułatwić komunikację z miastem wojewódzkim. Dzięki zachowaniu bardziej wiejskiego charakteru możliwe jest utrzymanie lepszych walorów krajobrazowych i jakości środowiska naturalnego w nienaruszonym stanie zwłaszcza, że w tej części Gminy znajdują się formy ochrony przyrody.

Analiza liczby ludności Gminy Dopiewo w latach 1995-2022 (przedział dostępności danych z GUS) wykazuje ogromny wzrost. W 1995 roku Gminę zamieszkiwało nieco ponad 9 tys. osób, w 2009 r. wartość ta wzrosła do ponad 17 tys., natomiast w 2022 r. - prawie 35 tys. osób. Oznacza to, że co 14 lat liczba mieszkańców podwajała się. Między rokiem 2019, a 2020 widoczny jest znaczny skok liczby ludności. Spowodowane było to znacznym poruszeniem na rynku nieruchomości i zwiększonym popytem na zakup własnego mieszkania, szczególnie w dużych miastach oraz na jego obrzeżach. Tendencję wzmacniał też fakt wybuchu pandemii Covid-19 i chęć na posiadanie bezpiecznego miejsca zamieszkania, najlepiej z własnym ogrodem.

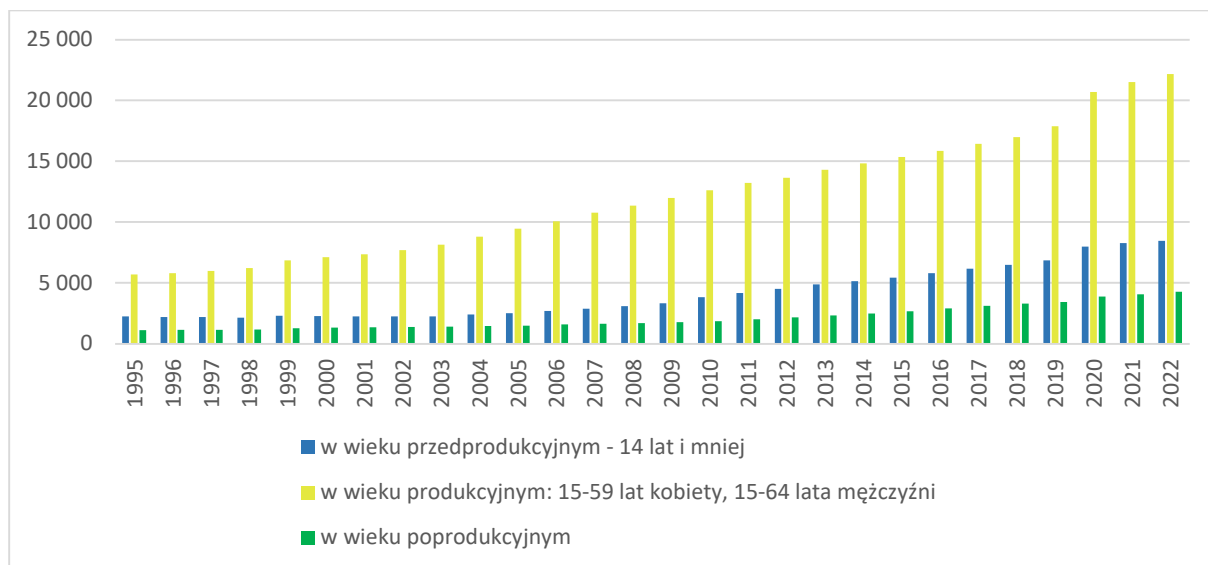
Wykres 1. Liczba ludności w latach 1995-2022 w Gminie Dopiewo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Biorąc pod uwagę podział społeczeństwa Gminy Dopiewo ze względu na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny, sytuacja prezentuje się optymistycznie. W strukturze wiekowej mieszkańców dominują osoby zdolne do wykonywania pracy, a współczynnik obciążenia demograficznego, czyli stosunek liczby osób w wieku produkcyjnym do osób w wieku nieprodukcyjnym, na przestrzeni lat wahał się od 1,69 w roku 1995 do 1,74 w roku 2022. Najwyższą wartość odnotowano w 2007 roku, kiedy to wskaźnik wynosił aż 2,39; najniższy zaś występował właśnie w roku 1995. Od roku 2017 wartość ta utrzymuje się na stałym poziomie. Jest ona stabilna jednak blisko wartości minimalnej, co wynika z dużej liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, którzy dopiero zaczną wchodzić w wiek produkcyjny, co powinno w niedalekiej przyszłości znacząco poprawić wskaźnik.

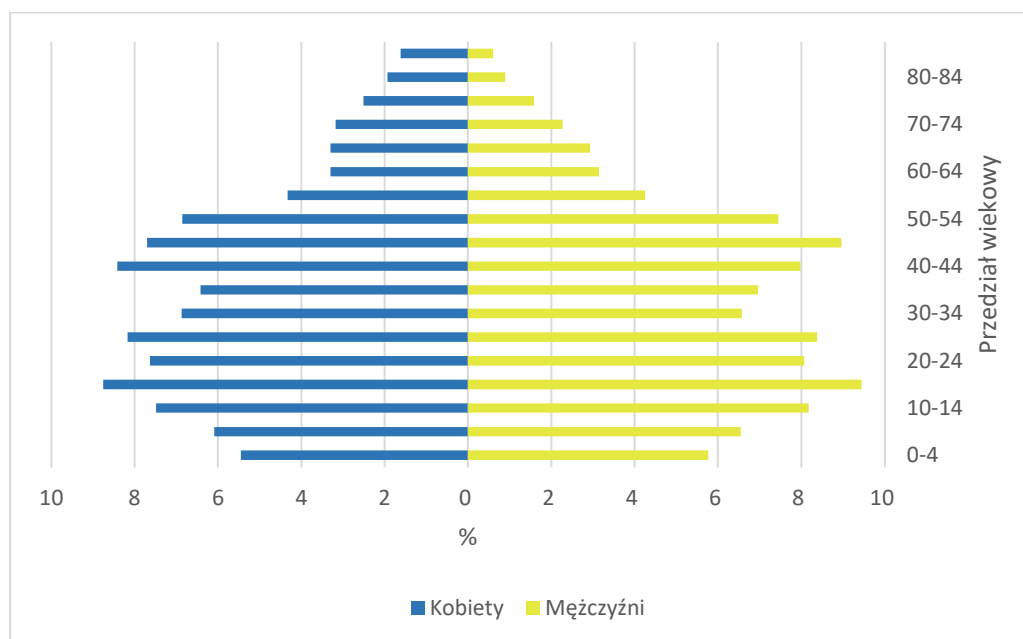
Wykres 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego w Gminie Dopiewo w latach 1995-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Zgodnie z danymi z Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2002-2022 doszło do dynamicznej przemiany struktury wiekowej mieszkańców Gminy Dopiewo. W roku 2002 największe grupy wiekowe stanowiły osoby z roczników 1950-1960 oraz 1980-1990. Widoczne są dwie fale urodzeń w odstępie ok. 30 lat, co oznacza, że osoby z drugiego wyżu demograficznego stanowią w większości potomstwo osób z pierwszego wyżu. Jest to klasyczne zastępowanie pokoleń bez większego wpływu migracji na ten stan. Jednakże pomiędzy wyżami demograficznymi nie widać znaczącego spadku liczebności ludności. Szczególna różnica widoczna jest u osób w podeszłym wieku; zdecydowanie uwydatnia się wskaźnik feminizacji w tym przedziale wiekowym.

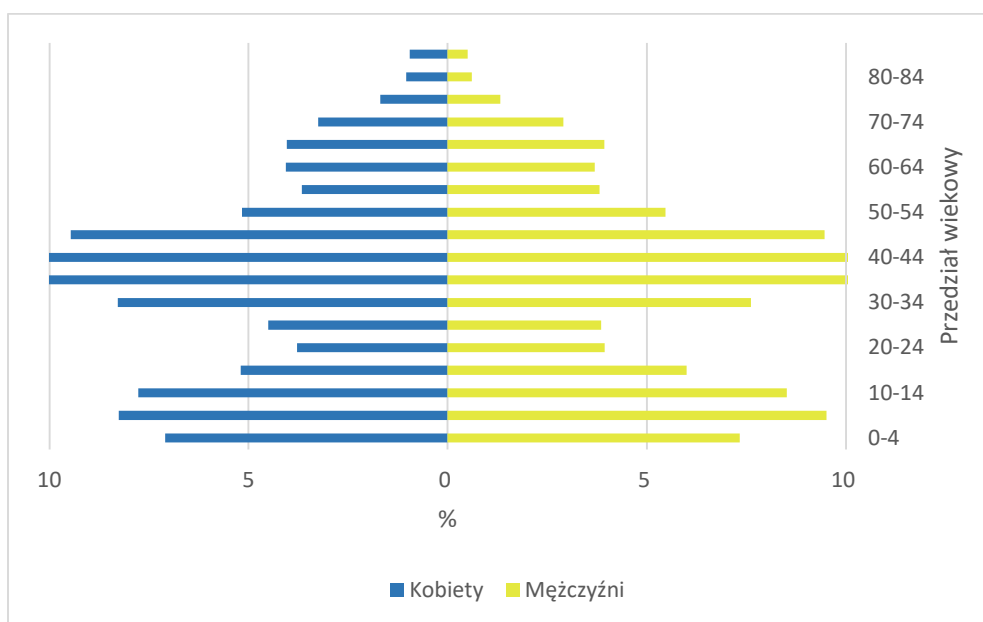
Wykres 3. Piramida wieku mieszkańców Gminy Dopiewo w 2002 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Piramida wieku w 2022 r. prezentuje zupełnie inną sytuację demograficzną Gminy Dopiewo. W strukturze wieku zdecydowanie uwypuklają się dwa wyże demograficzne z roczników 1970-1980 oraz 2010-2020. Ponownie wyże następują po sobie po ponad 30 latach. Jednak w tym przypadku znaczny wpływ na strukturę wieku w Gminie Dopiewo stanowi migracja ludności. Między rokiem 2002 a 2022 populacja Gminy potroјиła się. Sporą część mieszkańców stanowią osoby w wieku produkcyjnym wraz z dziećmi w wieku przedprodukcyjnym, przeprowadzające się do Gminy z zewnątrz. Pomiędzy dwoma wyżami można zauważyć znacząco mniejszą liczbę mieszkańców.

Wykres 4. Piramida wieku mieszkańców Gminy Dopiewo w 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Gmina Dopiewo jest typem gminy, w której największy nacisk kładziony jest na rozwój zabudowy mieszkaniowej. Dynamiczny wzrost liczby ludności w Gminie Dopiewo obserwowany nieustannie od kilkunastu lat, niesie za sobą wiele konsekwencji, mających wpływ na strukturę przestrzenną:

- ▶ stale rosnący popyt na mieszkania/domy
- ▶ rozbudowę sieci drogowej
- ▶ zapotrzebowanie na nową infrastrukturę techniczną
- ▶ rozwój zaplecza społecznego i socjalnego
- ▶ degradację lokalnego środowiska przyrodniczego.

Większość konsekwencji ma zarówno pozytywny, jak i negatywny wpływ na Gminę. Rozwój zabudowy, czy infrastruktury, to czynniki rozwojowe dla całej Gminy, ale jednocześnie niosą za sobą potrzebę ogromnych nakładów finansowych oraz wymagają bardzo szczegółowej organizacji i zarządzania tymże rozwojem. Niekontrolowany i nierównomierny rozwój poszczególnych elementów tkanki Gminy może doprowadzić do niepożądanych konsekwencji. Jedną z nich jest pojawienie się dysproporcji w niedostatecznie rozwiniętej infrastrukturze towarzyszącej, co w konsekwencji może doprowadzić do pojawienia się negatywnych nastrojów wśród lokalnej społeczności. Ostatecznie rozwój, który miał być postrzegany jako sukces rozwojowy gminy w każdym jego aspekcie, stanie się problemem, którego nie będzie się dało rozwiązać.

By stale powiększająca się liczba ludności nie wpływała negatywnie na przestrzeń gminy, a była czynnikiem napędzającym rozwój lokalnego społeczeństwa, należy zapewnić odpowiednią rezerwę terenową pod rozwój zabudowy mieszkaniowej, a także zaplecza usługowego (przede wszystkim obiekty oświaty, kultury i ochrony zdrowia) oraz wszystkich elementów infrastruktury towarzyszącej (drogi, infrastruktura techniczna oraz transport publiczny).

Najważniejsze zasady rozwoju dalszej zabudowy zostały zamieszczone w podrozdziale, dotyczącym ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dopiewo.

3.5.2. System powiązań przyrodniczych

Gmina Dopiewo znajduje się na mezoregionie Wysoczyzna Grodziska, na pograniczu z Pojezierzem Poznańskim. Topografia Gminy charakteryzuje się niezbyt urozmaiconą powierzchnią wysoczyzn morenowych: płaskiej i falistej. Zlokalizowane są głównie w środkowej i wschodniej części Gminy. Północna część charakteryzuje się równiną sandrową, która w większości pokryta jest lasem. Rzeźba terenu jest w przeważającym stopniu płaska, z pochyleniem w kierunku północno-zachodnim i południowo-zachodnim. Nieco bardziej zróżnicowana rzeźba terenu Gminy znajduje się w jej południowej części w pobliżu jezior Niepruszewskiego, Tomickiego i Trzcielińskiego oraz wzdłuż cieków wodnych. Zbocza mają ekspozycję południową lub zachodnią, a ich spadki osiągają do 10%.

Pod względem hydrograficznym Gmina Dopiewo objęta jest zlewnią pięciu rzek III rzędu, są nimi: Warta, Samica Stęszewska, Wirynka, Potok Junikowski oraz Sama. Dwie z nich przepływają przez Gminę: Wirynka oraz Samica Stęszewska. Pierwsza z nich ma kilka rozgałęzień, które zlokalizowane są w północnej i centralnej części Gminy. Druga przepływa głównie wzdłuż zachodniej granicy Gminy, w tym przez jezioro Niepruszewskie. Do tychże rzek dopływają liczne drobniejsze ciek wodne i rowy melioracyjne, tworząc sieć wodną na terenie Gminy. W niektórych miejscach wokół cieków wodnych znajdują się niewielkie mokradła. Na terenie Gminy Dopiewo znajdują się trzy jeziora. Największe z nich – Jezioro Niepruszewskie położone jest w północno-zachodniej części Gminy na granicy z Gminą Buk. Jest to jezioro przepływowe, zasilane głównie przez rzekę Samę i pobliskie rowy melioracyjne. Jezioro Konarzewskie położone jest w południowej części Gminy w niewielkiej rynnie, w której również znajdują się cztery inne jeziora położone w Gminie Stęszew. Trzecim zbiornikiem wodnym jest Jezioro Trzcielińskie. Położone jest w zabagnionej dolinie rzeki Samicy; łącznie ten teren stanowi część obszaru ochrony ścisłej rangi rezerwatu „Trzcielińskie Bagna” na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego.

Lasy znajdujące się w obrębie Gminy Dopiewo zaliczane są do grupy lasów ochronnych: wodochronnych i chroniących środowisko przyrodnicze. Stanowią one nieco ponad 17% powierzchni Gminy. Na terenie Gminy, oprócz rozproszonych niewielkich lasów w pobliżu cieków wodnych, znajdują się dwa główne zwarte tereny leśne: w północnej części Gminy i południowo-zachodniej. Pierwszy z nich charakteryzuje się dominacją boru mieszanego z przewagą sosny i domieszką drzew liściastych, drugi zaś charakteryzuje się siedliskiem lasu mieszanego.

Poza lasami liczne zadrzewienia występują w formie rzędów lub szpalerów drzew, szczególnie pośród pól, wokół zbiorników wodnych, mokradeł, wzdłuż miedz, cieków wodnych oraz głównych dróg. Stanowią one formę ochrony gruntów rolnych przed niekorzystnym działaniem wiatrów – erozją wietrzną. Zadrzewienia składają się w głównej mierze z gatunków liściastych.

Pozostałe skupiska drzew, nie określone jako lasy i zadrzewienia, występują głównie na terenach podmokłych – w pobliżu cieków i zbiorników wodnych. Zbiorowiska drzew, które można określić jako zbliżone do naturalnych, występują na terenach trudno dostępnych, szczególnie w rynnie rzeki Samicy.

Również tereny uprawiane przez człowieka i przez niego przekształcane stanowią miejsce bytowania roślin i zwierząt. Są nimi głównie pola uprawne, uprawy trwałe oraz zielone.

Dominującą formą pokrycia terenu Gminy Dopiewo stanowią użytki rolne. Pokrywają one około 55% powierzchni Gminy. Uprawy zielone charakteryzują się bardzo dużym rozproszeniem i rozdrobnieniem w strukturze przestrzennej Gminy. Te bardziej naturalne, mniej przekształcone przez człowieka, zlokalizowane są w pobliżu zbiorników wodnych, w trudniej dostępnych fragmentach Gminy, natomiast te dowolnie kształtowane przez człowieka – pośród zabudowy w miejscowościach gminnych oraz w pobliżu głównych ciągów komunikacyjnych.

W całościowej koncepcji ochrony środowiska przyrodniczego, obejmującej Gminę Dopiewo, oprócz znajdujących się na terenie Gminy szczególnych form ochrony przyrody, uwzględnia się inne obszary cenne przyrodniczo, które chronione są odrębnymi przepisami lub powinny zostać objęte ochroną. Są to:

- ▶ łączniki ekologiczne, obejmujące pasma wododziałowe: zlewni Kanału Mosińskiego, zlewni Wirynki (Wirenki) zlewni Kanału Mosińskiego, zlewni Warty od Kanału Mosińskiego do Wirynki (Wirenki), zlewni Potoku Junikowskiego
- ▶ obszar źródłkowy rzeki Wirynki
- ▶ strefa ochronna (otulina) Wielkopolskiego Parku Narodowego
- ▶ dolina rzeki Samicy i Jeziora Niepruszewskiego oraz rynny i doliny mniejszych cieków na terenie Gminy Dopiewo
- ▶ Wielkopolska Dolina Kopalna czwartorzędowych wód podziemnych
- ▶ kompleksy lasów
- ▶ parki o zabytkowych założeniach.

Gminny (lokalny) system obszarów chronionych powinien być spójny z systemami: wojewódzkim i krajowym.

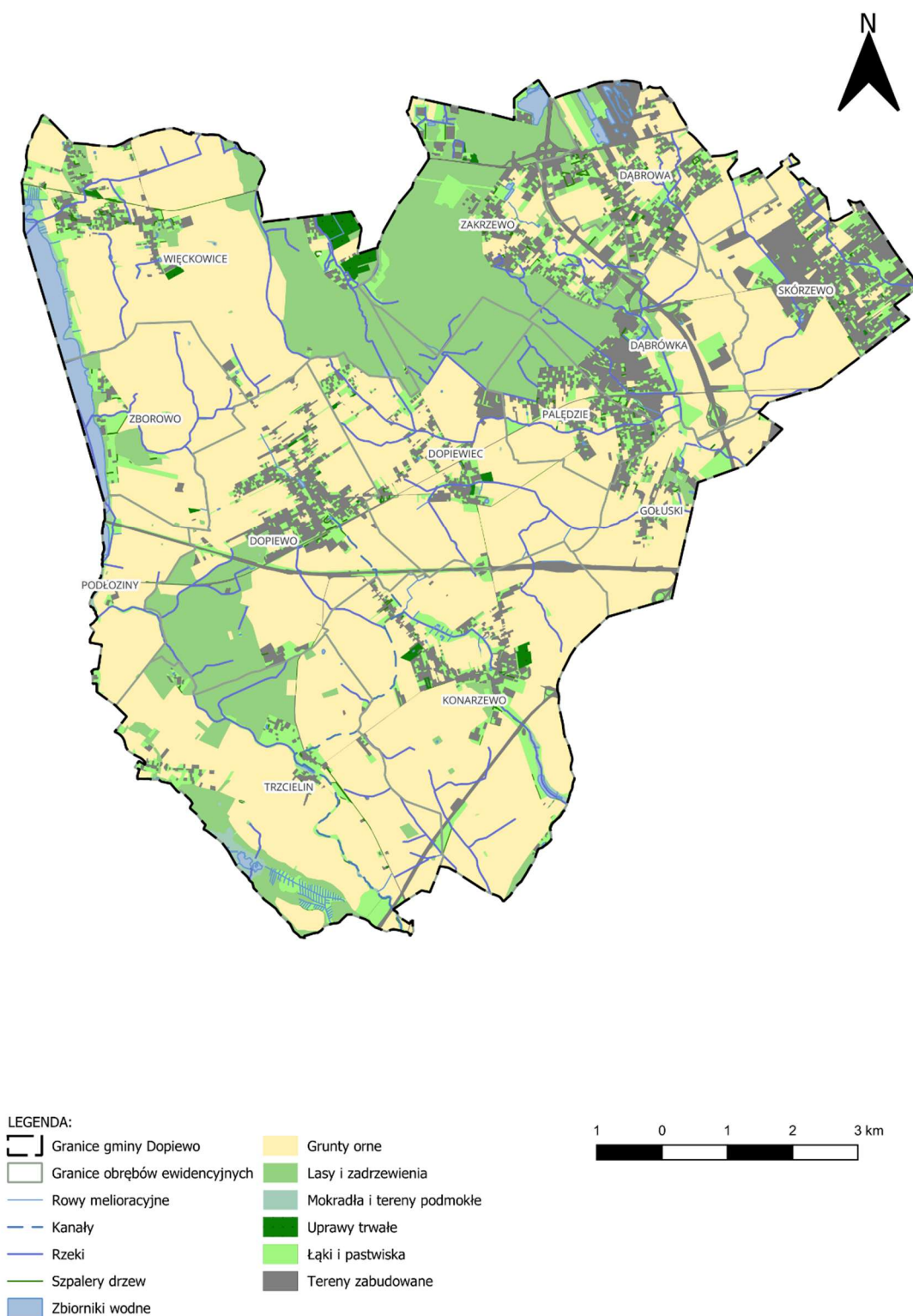
Wyżej wymienione elementy środowiska przyrodniczego stanowią spójny system powiązań na terenie Gminy Dopiewo. Pomimo, że Gmina dynamicznie się rozwija, zmieniając swoją funkcję z rolniczej na mieszkaniową oraz usługowo-produkcyjną (głównie magazynową i logistyczną), spora jej część nadal spełnia wartościowe funkcje przyrodnicze. Głównymi elementami środowiska naturalnego w Gminie są jeziora oraz dwa spore kompleksy leśne. Stanowią one siedliska wielu gatunków roślin oraz zwierząt. Połączeniami pomiędzy tymi elementami są ciek wodny oraz zlokalizowane wzdłuż nich zadrzewienia, umożliwiające migrację zwierząt oraz stanowiące dla nich miejsca żerowania, czy rozrodu. Pomimo, że głównym rodzajem pokrycia terenu są pola uprawne, to są one licznie poprzecinane wspomnianymi zadrzewieniami i ciekami wodnymi. Ponadto same pola uprawne o każdej porze roku stanowią ważne miejsca żerowania zwierząt, a szczególnie w miesiącach wegetacji zbóż, czy warzyw. Na terenach zurbanizowanych elementy środowiska, a co za tym idzie lokalne powiązania przyrodnicze, są w dużym stopniu ograniczone. Szansą na utrzymanie powiązań są użytki i uprawy zielone, a także ciek wodny, płynący pośród zabudowy w miejscowościach Gminy. Główne elementy sieci drogowej stanowią bariery dla migracji zwierząt, w dużym stopniu utrudniając im

swobodne przemieszczenie się. Ponadto hałas generowany przez pojazdy skutecznie odstrasza zwierzęta, powodując ich przemieszczanie się z dala od dróg.

Intensywne procesy urbanizacyjne w Gminie, szczególnie w jej wschodniej części i towarzyszący jej rozwój infrastruktury drogowej i technicznej, są potencjalnym zagrożeniem dla wszystkich elementów środowiska przyrodniczego. Oczywistą konsekwencją urbanizacji jest zajmowanie przez człowieka coraz większych przestrzeni pierwotnie wchodzących w skład elementów środowiska przyrodniczego. Jest to nieuniknione, dlatego w celach ochrony środowiska należy doprowadzić do zrównoważonego rozwoju Gminy, w którym poprawa jakości życia mieszkańców nie będzie zagrożona, przy jednoczesnym poszanowaniu przyrody.

Najistotniejsze zasady ochrony środowiska i jego zasobów (powierzchni ziemi, wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza, krajobrazu i przyrody) zostały zamieszczone w podrozdziale, dotyczącym ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dopiewo.

Rysunek 9. Główne elementy środowiska przyrodniczego w Gminie

Źródło: Opracowanie własne

3.5.3. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

W Gminie Dopiewo podstawowy układ komunikacyjny jest bardzo dobrze rozwinięty. Układ ten składa się z autostrady A2 oraz dróg ekspresowych S5 i S11. Autostrada A2, relacji Świecko – Poznań – Warszawa – Terespol, stanowi kręgosłup systemu komunikacyjnego w tej części Wielkopolski. Jest częścią Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T) oraz z jednym z najważniejszych korytarzy transportowych, umożliwiających połączenie Europy Środkowej z Zachodnią, a w nieco mniejszej skali stanowi bezpośrednie połączenie Warszawy i Berlina. Około 9-kilometrowy odcinek autostrady, zlokalizowany w relacji wschód-zachód, przecina Gminę Dopiewo na dwie części. Pomiędzy miejscowościami Dopiewiec i Konarzewo znajdują się: Miejsce Obsługi Podróżnych „Dopiewiec” oraz Punkt Poboru Opłat „Gołuski”. Fragment węzła drogowego „Poznań Zachód” z drogami ekspresowymi S5 i S11 znajduje się w granicach administracyjnych Gminy Dopiewo, w okolicach miejscowości Głuchowo (Gmina Komorniki).

Drugim najważniejszym elementem układu podstawowego dróg o znaczeniu ogólnokrajowym są odcinki dwóch dróg ekspresowych S5 i S11.

Droga S5 łączy bezpośrednio dwa miasta wojewódzkie: Poznań oraz Wrocław. Ma ona przebieg południkowy i docelowo jej zadaniem będzie połączenie Warmii i Mazur z Dolnym Śląskiem i dalej z Czechami. Fragment drogi ekspresowej S5 w Gminie Dopiewo ma długość ok. 4,6 km. Zlokalizowana jest w południowo-wschodniej części Gminy, a jej fragment (od węzła Poznań Zachód do węzła Konarzewo) wkracza na teren Gminy Komorniki, w okolicach miejscowości Głuchowo oraz Chomęcice.

Droga S11, po jej wybudowaniu w całości, będzie miała długość około 550 km. Jej rolą jest połączenie polskiego wybrzeża w okolicach Koszalina z Górnośląskim Okręgiem Przemysłowym. Fragment drogi ekspresowej S11 w Gminie Dopiewo ma długość ok. 7 km i przebiega od północnej granicy w rejonie miejscowości Zakrzewo, do południowo-wschodniej granicy w miejscowości Gołuski.

Na terenie Gminy zlokalizowane są cztery węzły drogowe: Poznań Ławica – S11 z drogą wojewódzką nr 307 w rejonie miejscowości Zakrzewo i Dąbrowa; Poznań Dąbrówka, S11 z drogą powiatową nr 2401P (Dopiewo - Dopiewiec - Pałędzie - Dąbrówka - Skórzewo - granica miasta Poznań); fragment węzła S5 i S11, z autostradą A2 „Poznań Zachód”; fragment węzła „Konarzewo” S5, z drogą powiatową nr 2412P (Trzcielina – Konarzewo – Chomęcice – Rosnowo – Szreniawa).

W granicach Gminy Dopiewo przebiega jedna droga wojewódzka – nr 307. Zlokalizowana jest w północnej części Gminy i ma długość ok. 7,7 km. Jej przebieg nie jest ciągły, ponieważ we fragmencie położona jest w miejscowości Sierosław w Gminie Tarnowo Podgórne. W rejonie miejscowości Zakrzewo oraz Dąbrowa połączona jest węzłem drogowym „Poznań Ławica” z drogą ekspresową S5.

Dopełnieniem układu podstawowego dróg są drogi powiatowe oraz gminne. Przez Gminę Dopiewo przebiega 11 dróg powiatowych o łącznej długości ponad 47 km:

- ▶ 2391P w przebiegu Pałędzie – Gołuski – Głuchowo – Komorniki
- ▶ 2392P w przebiegu Tarnowo Podgórne – Jankowice – Lusówko – Rozalin – Więckowice
- ▶ 2401P w przebiegu Dopiewo – Dopiewiec – Pałędzie – Dąbrówka – Skórzewo – granica miasta Poznań (Poznań)
- ▶ 2402P w przebiegu Dopiewo – Trzcielina – Stęszew (ulice 28 Grudnia, Powstańców Wlkp., Wojska Polskiego)

- ▶ 2403P w przebiegu Więckowice – Fiałkowo – Dopiewo
- ▶ 2412P w przebiegu Trzcielina – Konarzewo – Chomęcice – Rosnowo – Szreniawa
- ▶ 2413P w przebiegu Skrzyżki – Podłoziny – Dopiewo
- ▶ 2414P w przebiegu Dopiewo – Konarzewo
- ▶ 2415P w przebiegu Dopiewiec – Konarzewo
- ▶ 2416P w przebiegu Gołuski – Plewiska
- ▶ 2417P w przebiegu Lusowo – Batorowo – Zakrzewo – Dąbrówka.

Uzupełnieniem układu dróg powiatowych, łączących większość miejscowości w Gminie Dopiewo, są drogi gminne. Za najważniejsze z nich uznawane są te, łączące miejscowości Konarzewo z Dopiewem (droga powiatowa), Palędziem, Gołuskami i Stęszewem (droga powiatowa), Skórzewo z Batorowem oraz Skórzewo z Dąbrówką.

Przez Gminę Dopiewo przebiega jedna z ważniejszych w skali kraju linii kolejowych – nr 3. Łączy stację Warszawa Zachodnia z granicą Państwa w okolicach miejscowości Kunowice. Jest to w pełni zelektryfikowana i w większości przebiegu dwutorowa, druga co do długości linia kolejowa w Polsce. Stanowi fragment międzynarodowej linii kolejowej E20 (relacji Berlin – Kunowice – Poznań – Kutno – Sochaczew – Warszawa – Terespol – Moskwa). W Gminie zlokalizowane są dwie stacje kolejowe – w Dopiewie oraz Palędziu. Przy obu stacjach znajdują się parkingi „Park & Ride”, które umożliwiają dojazd i pozostawienie pojazdu i prowadzenie dalszej podróży bardziej ekologicznym i ekonomicznym transportem publicznym.

Usługi komunikacji publicznej autobusowej świadczone są przez kilku przewoźników: PKS, Zarząd Transportu Miejskiego w Poznaniu, który realizuje przewozy poprzez: PUK Komorniki, MPK Poznań oraz TP BUS Tarnowo Podgórne. Ponadto Gmina Dopiewo od 1 stycznia 2023 r. organizuje własne bezpłatne linie autobusowe. Umożliwiają one dojazd z miejscowości w Gminie na dworce kolejowe.

Główne trasy rowerowe umożliwiają przemieszczanie się pomiędzy miejscowościami wewnątrz gminy, a także ułatwiają komunikację z gminami sąsiednimi: Poznaniem, Tarnowem Podgórnym, Stęszewem oraz Komornikami. Przebiegają w głównej mierze wzdłuż dróg gminnych oraz powiatowych. Poza nimi przebiegają zwłaszcza na obszarach cennych turystycznie (w okolicach jeziora Niepruszewskiego) oraz wzdłuż dróg leśnych.

Do najważniejszych zrealizowanych inwestycji drogowych w granicach Gminy Dopiewo zaliczają się:

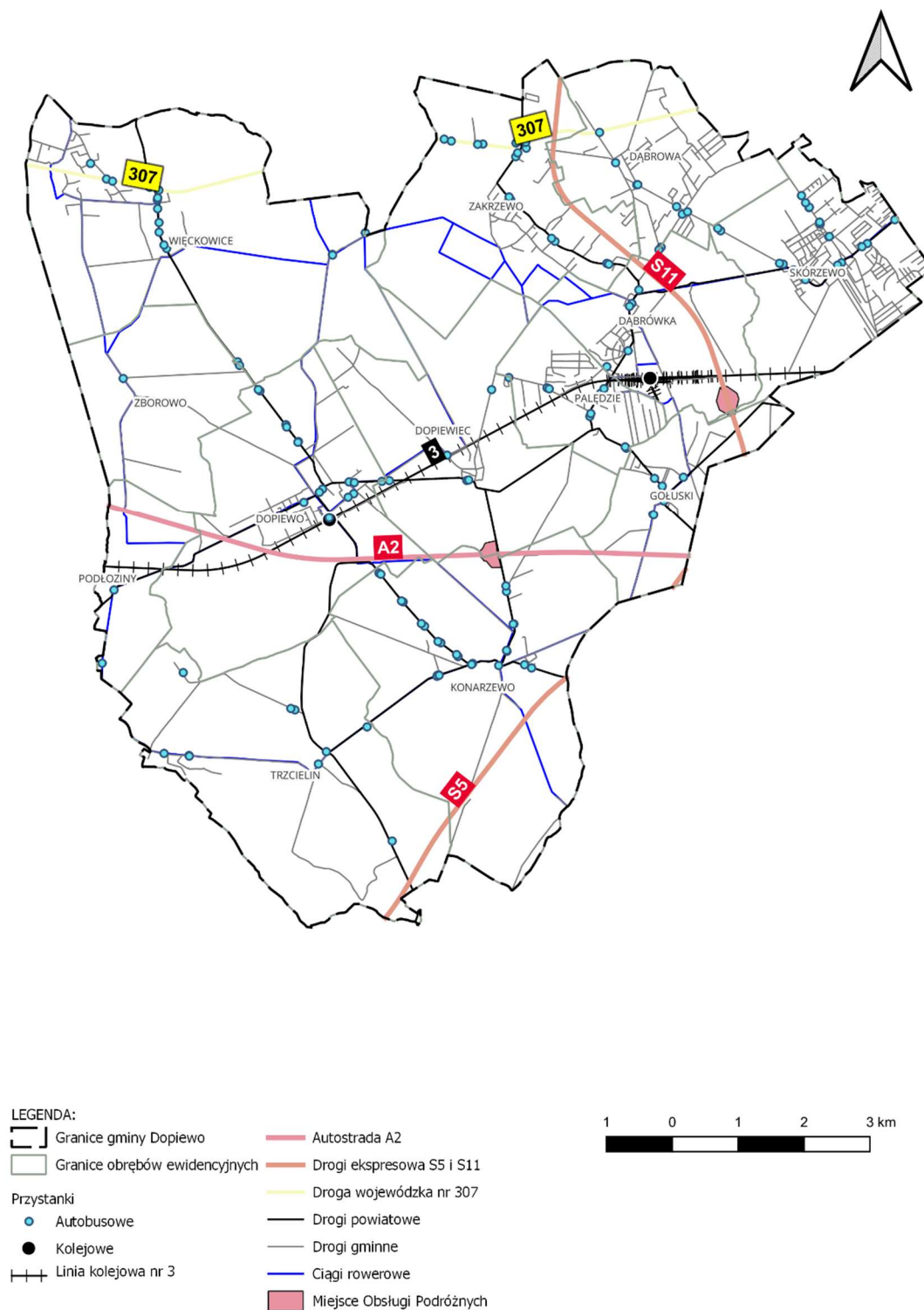
- ▶ Budowa odcinków dróg ekspresowych nr S5 i S11
- ▶ Budowa pierwszego odcinka drogi relacji Palędzie-Dąbrówka wzdłuż linii kolejowej nr 3 – zupełnie nowy korytarz, mający na celu przejęcie części ruchu kołowego i odciążenie istniejących połączeń drogowych z miastem Poznań. Aktualny odcinek składa się z jednej jezdni o dwóch pasach ruchu (po jednym w każdą stronę), fragmentu chodnika po południowej stronie oraz ścieżki pieszo-rowerowej wzdłuż całości jezdni po jej północnej stronie.
- ▶ Przebudowa skrzyżowania w ciągu drogi wojewódzkiej nr 307 – budowa ronda umożliwiającego bezkolizyjne krzyżowanie się ruchu na styku przebudowanej drogi w ciągu ulicy Bukowskiej (dwie jezdnie o dwóch pasach ruchu), dróg lokalnych wzdłuż ulicy Bukowskiej oraz ulicy Szkolnej (prostopadłej do ulicy Bukowskiej)

- ▶ Przebudowa drogi powiatowej z Więckowic do Rozalina w gm. Tarnowo Podgórne – uregulowanie przebiegu (wyprostowanie szlaki), wymiana nawierzchni, poszerzenie jezdni ze wzmocnionym poboczem i zjazdami na drogi osiedlowe i pola uprawne, dodanie po zachodniej stronie, odseparowanej rowem melioracyjnym, ścieżki pieszo-rowerowej
- ▶ Przebudowa drogi powiatowej w Dąbrówce ul. Poznańska, od S11 do ul. Słonecznej.

Pojawienie się autostrady A2, a także drogi ekspresowej S5 na terenie Gminy Dopiewo spowodowało podzielenie jej przestrzeni na kilka mniejszych części. Są to niewątpliwie bariery, mogące doprowadzić do nierównomiernego rozwoju sąsiadujących ze sobą fragmentów Gminy, a także utrudniających integrację Gminy jako całości. Aby w jak największym stopniu zredukować niekorzystne oddziaływanie tak ważnych korytarzy transportowych, należy w sposób kompleksowy rozwijać sieć dróg lokalnych wszędzie tam, gdzie w przyszłości pojawi się nowa zabudowa. Ponadto, w dzisiejszych czasach bardzo ważna jest infrastruktura rowerowa oraz piesza. Ich rozwój może wpłynąć pozytywnie na kondycję obecnych, jak i przyszłych mieszkańców Gminy Dopiewo i uatrakcyjnić to miejsce jako przyjazne dla każdego, eliminując jednocześnie wykluczenie komunikacyjne.

Najważniejsze zasady dalszego rozwoju infrastruktury drogowej i komunikacyjnej zostały zamieszczone w podrozdziale, dotyczącym ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dopiewo.

Rysunek 10. Główne elementy sieci transportowej w Gminie Dopiewo

Źródło: Opracowanie własne

3.5.4. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

Sieć wodociągowa

Gmina Dopiewo zaopatrywana jest w wodę z dwóch źródeł, znajdujących się na terenie Gminy. Są nimi: Stacja Uzdatniania Wody Skórzewo oraz Stacja Uzdatniania Wody Joanka. Pierwsza z nich znajduje się w miejscowości Skórzewo. Wodę pobiera się z trzech studni głębinowych; dwie pobierają ją z pokładów trzeciorzędowych, a jedna z czwartorzędowych. Maksymalna wydajność stacji wynosi 350m³/h, a ciśnienie robocze charakteryzuje się wartością 0,45 MPa. Druga stacja posiada cztery studnie głębinowe, pozyskujące wodę z utworów czwartorzędowych. Maksymalna wydajność wynosi 300m³/h, a ciśnienie robocze jest równe 0,5 MPa. Rosnące zapotrzebowanie na doprowadzanie wody zostało zaspokojone rozbudową magistrali wodociągowej z ujęcia wody w Joance do miejscowości Dopiewiec. Sieć wodociągowa w Gminie jest rozwinięta w dobrym stopniu. Tylko nieliczne siedliska oddalone od sieci wodociągowej zaopatrują się w wodę w sposób indywidualny.

Na terenie Gminy Dopiewo funkcjonuje także „Spółka Wodna dla Eksploatacji Wodociągu Dopiewo”. Początek społecznej działalności na rzecz rozwoju sieci wodociągowej w Gminie datowany jest na 1962 r. Przez dekady działalność była rozwijana, tak samo jak zasięg i długość sieci wodociągowej. Aktualnie Spółka liczy 1430 członków oraz operuje ponad 45 km sieci infrastruktury.

Sieć kanalizacyjna

Na terenie Gminy Dopiewo funkcjonują trzy oczyszczalnie ścieków socjalno-bytowych, które są własnością Gminy. Oczyszczalnia Dopiewo oczyszcza ścieki komunalne, które doprowadzane są siecią kanalizacyjną z miejscowości Dopiewo, Konarzewo, z DPS Lisówki oraz częściowo ze wsi Dopiewiec. Dynamiczny rozwój zabudowy mieszkaniowej spowodował potrzebę rozbudowy obiektu, by spełnić rosnące zapotrzebowanie na oczyszczanie ścieków. Ponadto ścieki doprowadzane są do oczyszczalni za pomocą wozów asenizacyjnych. Oczyszczalnia Dąbrówka oczyszcza ścieki doprowadzane z miejscowości: Dąbrówka, Dąbrowa, Pałędzie, Skórzewo, Zakrzewo oraz części wsi Dopiewiec. Z racji obsługi wsi o bardzo dynamicznym wzroście nowej zabudowy i liczby ludności, oczyszczalnia musiała zostać rozbudowana. Oczyszczalnia Skórzewo jest mechaniczno-biologiczną oczyszczalnią ścieków, która służy do unieszkodliwiania osadów ściekowych, które powstają w trakcie procesu oczyszczania ścieków.

Sieć kanalizacji deszczowej

Gmina Dopiewo charakteryzuje się niewystarczającym poziomem rozwoju kanalizacji deszczowej; rozbudowana jest w niewielkim stopniu w niektórych miejscowościach gminy. Zdecydowana większość wód opadowych, szczególnie z terenów dróg, spływa wprost do gruntu, jak również odbierana jest przez przydrożne rowy melioracyjne, a następnie dostaje się do wód podziemnych (poprzez wsiąkanie) lub jest w niewielkim stopniu odprowadzana do powierzchniowych zbiorników wodnych bez podczyszczania. W chwili obecnej na terenie Gminy są zainstalowane 23 separatory.

Sieć elektroenergetyczna

Na granicy Gmin Dopiewo i Komorniki znajduje się Stacja elektroenergetyczna „Plewiska” 400/220/110kV, od której przez teren Gminy przebiegają linie elektroenergetyczne najwyższych napięć (NN):

- ▶ linia 400 kV relacji Plewiska - Krajnik

- ▶ linia 400 kV Plewiska – Baczyna – w trakcie budowy (stan na koniec 2023 r.)
- ▶ linia 2x400 kV relacji Plewiska – Krzewina (modernizowana z linii e.e. 200kV)
- ▶ linia dwutorowa 220 kV relacji Plewiska - Polkowice, Plewiska - Leszno
- ▶ linia 220 kV relacji Plewiska - Czerwonak

oraz linie wysokiego napięcia (WN):

- ▶ 110kV Plewiska – Duszniki
- ▶ 110kV Plewiska – Kiekrz
- ▶ 110kV Plewiska – Pogodno
- ▶ 110kV Plewiska – Buk.

Linie elektroenergetyczne najwyższych napięć (NN) stanowią własność Polskich Sieci Elektroenergetycznych (PSE) S.A. i podlegają PSE Zachód Sp. z o.o. Sieć najwyższych napięć stanowi podstawowy i najważniejszy układ przesyłowy w kraju. Umożliwiają one przesyłanie mocy elektrycznej z dużych konwencjonalnych elektrowni do ogólnokrajowej sieci elektroenergetycznej. W przypadku Dopiewa energia elektryczna jest przesyłana do Stacji „Plewiska” i poprzez sieć elektroenergetyczną wysokich i niższych napięć, a także transformatorów (zlokalizowanych jest ponad 200) rozprowadzana jest na terenie Gminy (zarówno liniami napowietrznymi jak i podziemnymi). Dystrybutorem energii na terenie Gminy Dopiewo jest Grupa Energetyczna ENEA S.A.

Sieć gazowa

Gazociągi wysokiego ciśnienia przebiegają przez Gminę Dopiewo wertykalnie w jej wschodniej części. W większości pod terenami rolnymi, wzdłuż drogi ekspresowej, a odcinkowo także wzdłuż linii elektroenergetycznych. Jest to fragment infrastruktury gazowej dostarczający gaz z rejonu Grodziska Wielkopolskiego w kierunku północnym. Gazociągi mają wyznaczone strefy kontrolowane by operator mógł w sposób nieograniczony dokonywać niezbędnych kontroli, napraw lub innych działań. W tych strefach występują także ograniczenia w lokalizowaniu obiektów oraz nasadzeń drzew. Szerokość stref kontrolowanych zależy od maksymalnego ciśnienia roboczego (MOP) gazu, który może być przesyłany danym gazociągiem.

Dystrybutorem gazu w Gminie Dopiewo jest Polska Spółka Gazownictwa, Oddział Zakład Gazowniczy w Poznaniu, Jednostka Terenowa Gazownia Poznań Południe. Zgodnie z informacjami (stan aktualności III kwartał 2023 r.) stopień gazyfikacji Gminy wynosi 80,75%. Miejscowości objęte siecią dystrybucji gazu to: Dąbrowa, Dąbrówka, Dopiewiec, Dopiewo, Drwęsa, Fiałkowo, Glinki, Gołuski, Konarzewo, Lisówki, Palędzie, Skórzewo, Trzcielina, Więckowice, Zakrzewo.

Sieć ciepłownicza

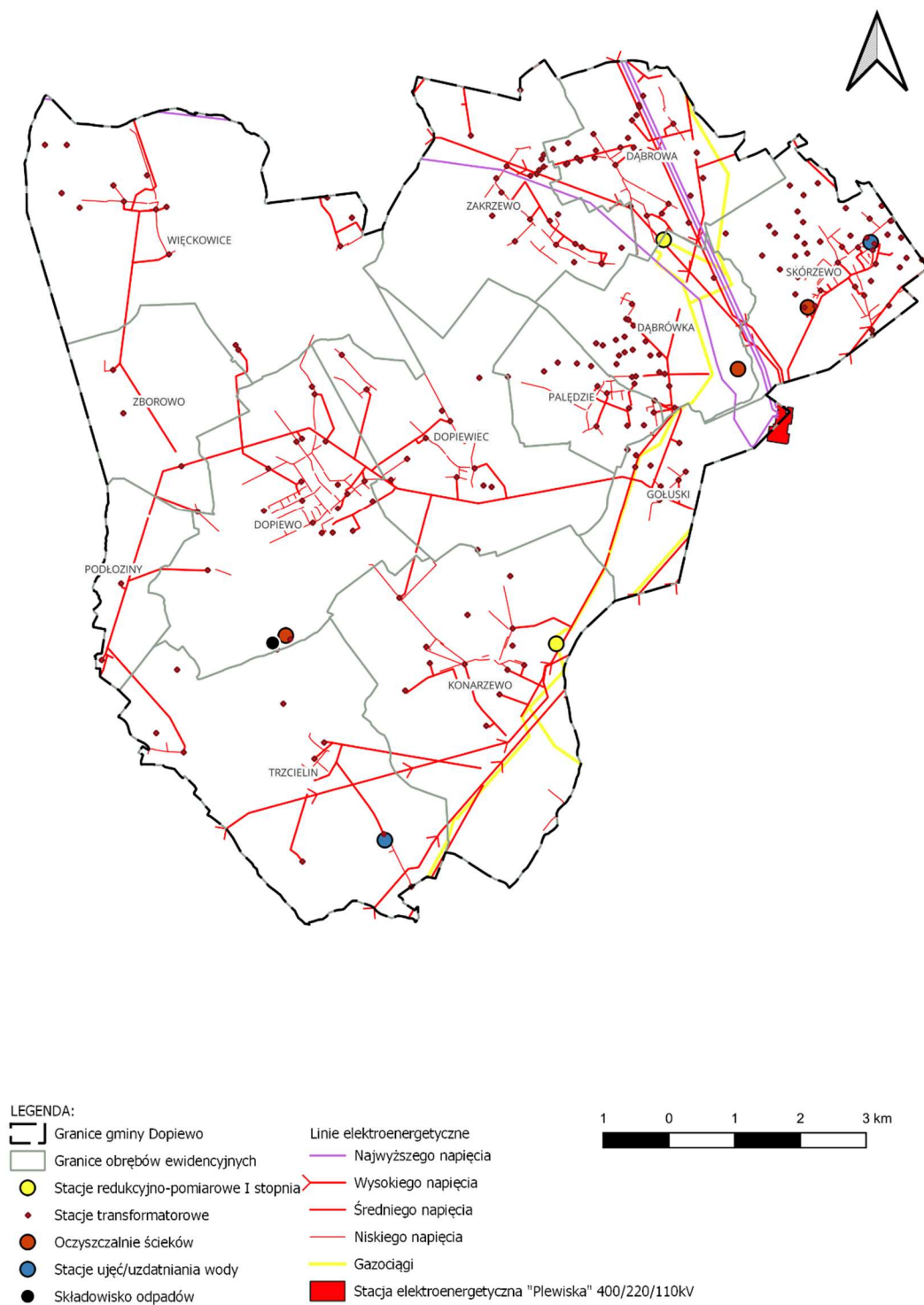
Gmina Dopiewo nie posiada sieci ciepłowniczej, umożliwiającej doprowadzanie źródła ciepła do budynków. Eksploatowane są natomiast źródła ciepła, które w sposób scentralizowany zaopatrują budynki wielorodzinne. Największym takim systemem jest zmodernizowany, opalany gazem układ zaopatrujący w ciepło 5 budynków 8-rodzinnych o mocy zainstalowanej 285 kW w Konarzewie.

Gospodarowanie odpadami

Gospodarka odpadami na terenie Gminy Dopiewo prowadzona jest na podstawie obowiązującego „Planu gospodarki odpadami dla Gminy Dopiewo”. Prace dotyczące gospodarowania odpadami

koordynuje Urząd Gminy. Pomędzy miejscowościami Dopiewo i Trzcielín, obok oczyszczalni ścieków Dopiewo, zlokalizowane było składowisko odpadów. Funkcjonowało ono od roku 1995. Określane było jako składowisko odpadów innych, niż niebezpieczne i obojętne. Aktualnie prowadzone są na jego obszarze działania rekultywacyjne. Przy byłym składowisku odpadów funkcjonuje także PSZOK. Przyjmuje on oprócz odpadów selektywnie zbieranych (m. in. papier, tworzywa sztuczne, szkło) odpady takie, jak: odpady zielone, przeterminowane leki, chemikalia, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady budowlane, zużyte opony czy akumulatory i baterie.

Rysunek 11. Główne elementy infrastruktury technicznej w Gminie Dopiewo

Źródło: Opracowanie własne

Infrastruktura społeczna

Na terenie Gminy Dopiewo funkcjonuje 7 szkół podstawowych oraz 2 zespoły szkolno-przedszkolne, w skład których wchodzi szkoły podstawowe:

- ▶ Szkoła Podstawowa im. Astrid Lindgren w Dąbrowie
- ▶ Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Dąbrówce
- ▶ Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Nowaka w Dąbrówce
- ▶ Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Dopiewcu
- ▶ Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Jana Brzechwy w Dopiewie
- ▶ Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Konarzewie
- ▶ Szkoła Podstawowa nr 1 im. Fryderyka Chopina w Skórzewie
- ▶ Szkoła Podstawowa nr 2 im. Ignacego Jana Paderewskiego w Skórzewie
- ▶ Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Powstańców Wielkopolskich w Więckowicach

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w roku 2022 r. do szkół uczęszczało 3.919 uczennic i uczniów. Średnio na jedną klasę w szkole przypadało 21 osób.

Opiekę przedszkolną na terenie Gminy świadczy pięć przedszkoli publicznych, prowadzonych przez Gminę Dopiewo, siedem przedszkoli publicznych prowadzonych przez podmioty zewnętrzne oraz sześć przedszkoli prywatnych. Łączna liczba dzieci uczęszczających do wszystkich przedszkoli na terenie Gminy wynosi 2.184 (zgodnie z danymi GUS na rok 2022). Opiekę prywatną dla najmłodszych dzieci w Gminie Dopiewo świadczy 10 żłobków, 3 kluby malucha i 2 dziennych opiekunów.

Publicznymi służbami porządkowymi w Gminie są Policja, Straż Gminna (w Dopiewie) i Straż Pożarna – trzy jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowościach Dopiewo, Pałędzie i Zakrzewo.

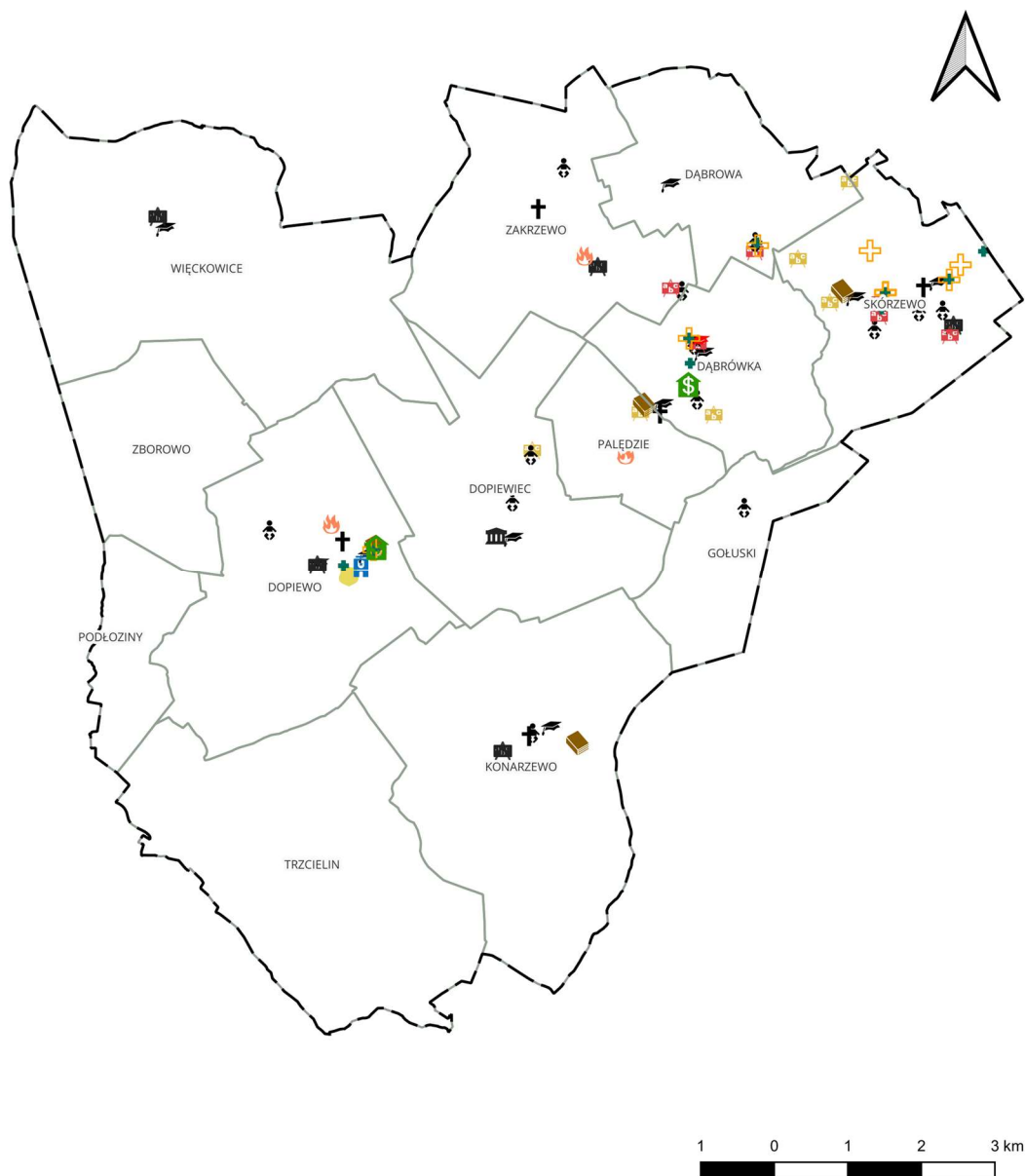
Usługi związane z ochroną zdrowia w Gminie obejmują przychodnie zdrowia oraz apteki. Brak jest publicznych, czy prywatnych szpitali.

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi Gminna Biblioteka Publiczna, Centrum Kultury w Dopiewie oraz Gminny Ośrodek Kultury w Dopiewcu. Ponadto Gminna Biblioteka posiada trzy filie, zlokalizowane w miejscowościach: Dąbrówka, Skórzewo i Konarzewo.

Infrastrukturę społeczną można określić również jako pewien zbiór usług, które świadczone są zarówno przez podmioty publiczne, jak prywatne. Podzielić je również można na ich przeznaczenie, tj. na podstawowe oraz wyższe. Do usług podstawowych zalicza się takie usługi, które zaspokajają podstawowe potrzeby człowieka z zakresu bezpieczeństwa, ochrony zdrowia, handlu, edukacji, itp. Do usług wyższych należą te, które nie są niezbędne do zaspokojenia podstawowych potrzeb, ale zdecydowanie poprawiają jakość życia mieszkańców, np. usługi z zakresu edukacji i kultury wyższej, rozrywki, finansów, informacji.

Gmina Dopiewo charakteryzuje się nierównomiernym rozmieszczeniem usług podstawowych i śladowym udziałem usług wyższych. Usługi jako całość skupione są w największych miejscowościach Gminy, tj. Dopiewie, Dąbrowie, Dąbrówce i Skórzewie. W pozostałych miejscowościach znajdują się pojedyncze usługi podstawowe. W miarę rozwoju poszczególnych części Gminy należy dążyć do tego, by Gmina proporcjonalnie rozwijała usługi publiczne, a także tworzyła dogodne warunki do rozwijania poszczególnych typów usług prywatnych.

Rysunek 12. Główne elementy infrastruktury społecznej w Gminie Dopiewo

LEGENDA:

	Granice gminy Dopiewo		Przedszkole publiczne prowadzone przez Gminę Dopiewo
	Granice obszarów ewidencyjnych		Przedszkole prywatne
Obiekty infrastruktury społecznej			
	Apteka		Przedszkole prowadzone przez podmioty zewnętrzne
	Bank		Sala widowiskowa GOK
	Biblioteka		Szkoła podstawowa
	Kościół		Szkoła podstawowa prywatna
	Przychodnia lekarska		Urząd Gminy
	Komisariat policji		Straż pożarna
			Żłobek

Źródło: Opracowanie własne

Zarówno infrastruktura społeczna jak i techniczna są nierozłącznym elementem, towarzyszącym urbanizacji obszarów wiejskich. Dla ciągłego rozwoju gminy niezbędne jest „podążanie” infrastruktury za nową zabudową, szczególnie mieszkaniową. Przynosi to nieocenione korzyści, ponieważ zwiększają one atrakcyjność gminy dla potencjalnych mieszkańców, inwestorów, czy firm. Pozwala to zaspokoić wszelkie potrzeby społeczne, zdrowotne, czy edukacyjne, zatrzymując mieszkańców w granicach gminy, zwiększając wpływy z podatków do jej budżetu, co pozwala na dalsze inwestycje w infrastrukturę, a także jej płynny i nieprzerwany rozwój.

Najważniejsze zasady dalszego rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej zostały zamieszczone w kolejnym podrozdziale, dotyczącym ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dopiewo.

3.6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Dopiewo

3.6.1. Rekomendacja nadrzędna

Aktualny układ przestrzenny Gminy Dopiewo należy postrzegać jako *genius loci* tej przestrzeni. Nie jest możliwe stworzenie całkowicie spójnej, jednorodnej w swoim obszarze przestrzeni zurbanizowanej, postrzeganej często jako element ładu przestrzennego. Należy dążyć do poszukiwania spójności struktury poprzez uporządkowanie polityki przestrzennej **względem faktycznego sposobu zainwestowania terenu i jego docelowego, planowanego charakteru.**

Przy tworzeniu nowych aktów planowania przestrzennego (miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i Planu Ogólnego) lub ich zmian, **rekomenduje się w pierwszej kolejności weryfikację ustaleń dla danego obszaru na podstawie wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz analizę faktycznego sposobu zainwestowania obszaru.** Zaleca się także, przy sporządzaniu dokumentów planistycznych, analizę powiązań przestrzennych przedmiotowego obszaru z terenami sąsiednimi, przy jednoczesnej syntezie uwarunkowań tego obszaru, jak również łączenia planowania przestrzennego z planowaniem strategicznym w gminie. W konsekwencji należy dążyć do uporządkowania planowanego sposobu zagospodarowania przestrzeni w gminie przy uwzględnieniu istniejącego zagospodarowania, lokalnych uwarunkowań oraz kierunków i zasad, które winny być uwzględniane, by w połączeniu ze strategicznym charakterem tego dokumentu osiągnąć zamierzone cele.

3.6.2. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Realizując cele polityki przestrzennej gminy, niezbędne jest zachowanie zrównoważonego rozwoju. Oznacza to, że dynamizacja przestrzenna gminy, poprawa warunków życia mieszkańców, czy rozbudowa infrastruktury muszą brać pod uwagę także ochronę i dbałość o walory środowiska przyrodniczego oraz wszystkie jego elementy. Sposobem na osiągnięcie zrównoważonego rozwoju jest uzyskanie korzystnej relacji pomiędzy elementami antropogenicznymi, a środowiskiem naturalnym. By takie zjawisko było możliwe należy:

- ▶ Patrzeć na środowisko naturalne jako na wieloelementowy system ściśle powiązany ze sobą, składający się z elementów naturalnych takich, jak: rzeźba terenu, wody powierzchniowe i podziemne, gleba, przyroda ożywiona czy krajobraz.
- ▶ Zapewnić prawidłowe i nieprzerwane funkcjonowanie tychże elementów środowiska przyrodniczego poprzez przestrzeganie zasad ich ochrony i polepszania ich stanu.

Głównymi typami ochrony środowiska na terenie Gminy Dopiewo są to **działania naprawcze**, mające na celu odtworzenie zdegradowanych, przez działania człowieka, elementów środowiska oraz **zabezpieczające**, które mają prewencyjnie zapobiec potencjalnej przyszłej degradacji.

Niniejsze zasady bazują na obowiązujących dokumentach:

- ▶ Polityka Ekologiczna Państwa 2030
- ▶ Program Ochrony Środowiska dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2030
- ▶ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Poznańskiego na lata 2021-2025.

Powierzchnia ziemi

Rzeźba terenu Gminy Dopiewo jest umiarkowanie zróżnicowana. Największe różnice w ukształtowaniu terenu widoczne są w pobliżu cieków i zbiorników wodnych. Zbocza wzdłuż brzegów cieków i zbiorników wodnych oraz zbocza terenów rolniczych są najbardziej narażone na erozję wodną. W obrębie tych obszarów wskazane jest stosowanie fitomelioracji w formie dostosowanej do lokalnych warunków środowiska (zadarnienie, zadrzewienie wzdłuż górnej krawędzi zbocza i fragmentów na zboczu, uprawa wzdłuż warstwic).

W łącznym zestawieniu Gmina Dopiewo klasyfikuje się jako obszar silnie zagrożony suszą. Oznacza to, że należy wdrożyć działania mające na celu ochronę gleb przed nadmiernym osuszaniem i degradacją.

W zakresie przeciwdziałania suszy na terenach rolnych i leśnych istotne jest dostosowanie struktury upraw, agrotechniki i gatunków roślin uprawnych do występującego deficytu wód i zmian temperatury powietrza. Kluczowe jest realizowanie prac, związanych z budową lub przebudową urządzeń melioracyjnych, aby spełniały funkcję nawadniająco-odwadniającą.

Dla ochrony gleb należy również uwzględnić:

- ▶ uprawę roślin odpornych na zmiany klimatu
- ▶ rozwijanie systemów małej retencji
- ▶ zachowanie trwałych użytków zielonych oraz zadrzewień śródpolnych oraz wprowadzanie nowych nasadzeń
- ▶ ograniczenie występowania wielkoobszarowych monokultur
- ▶ wapniowanie gleb zakwaszonych oraz stosowanie wsiewek poplonowych i międzyplonowych ścierniskowych
- ▶ zalesianie gruntów o niskich walorach przyrodniczych podatnych na erozję oraz o małej przydatności rolniczej.

Wody powierzchniowe i podziemne

Na terenie Gminy Dopiewo szczególnej ochrony wymagają tereny zasobowe dla gminnych ujęć wody, w szczególności dla ujęcia wody „Joanka”.

Na obszarze Wielkopolskiej Doliny Kopalnej (WDK) obowiązuje:

- ▶ zastosowanie systemów oczyszczania ścieków o najwyższej skuteczności oczyszczania
- ▶ z uwagi na niewielkie przepływy i zmienny bilans wód powierzchniowych wskazane jest zastosowanie przegród, zastawek, itp. na ciekach, dla zatrzymania wody, celem wymieszania jej z wodami z oczyszczalni.

Na terenie Gminy Dopiewo najważniejszymi działaniami naprawczymi, dotyczącymi wód powierzchniowych i podziemnych są:

- ▶ likwidacja dopływu ścieków
- ▶ ograniczenie w jak największym stopniu spływów „chemii rolniczej” z pól uprawnych; w tym celu należy stosować w sposób optymalny sztuczne nawozy i środki ochrony roślin
- ▶ pełne skanalizowanie Gminy w celu eliminacji niekontrolowanego spływu zanieczyszczeń do wód
- ▶ zwiększanie zasobów wodnych
- ▶ rozwiązania zmierzające do przeciwdziałania skutkom suszy poprzez zwiększanie mikro- i małej retencji wodnej oraz wdrażanie proekologicznych metod retencjonowania wody
- ▶ rozbudowa systemu melioracji zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym i innymi przepisami szczególnymi oraz odpowiednie wykorzystanie tego systemu, możliwość budowy zbiorników wodnych melioracji szczegółowej na terenach rolnych, a w szczególności na nieużytkach lub gruntach V i VI klasy bonitacji w celu retencjonowania wody na terenach rolnych
- ▶ przestrzeganie przepisów związanych z występowaniem na terenie Gminy obszarów służących przepuszczaniu wód powodziowych, zwanych w świetle ustawy Prawo wodne „obszarami bezpośredniego zagrożenia powodzią”
- ▶ zakaz regulacji linii brzegowej cieków wodnych poza niezbędnymi działaniami, związanymi z utrzymaniem wód i sieci melioracyjnej
- ▶ umacnianie linii brzegowych cieków wodnych, a gdzie to konieczne tworzenie wałów przeciwpowodziowych
- ▶ prowadzenie działań udrażniających przepływ wody
- ▶ budowanie, tam gdzie to konieczne, zbiorników retencyjnych, umożliwiających magazynowanie nadmiaru wody, przeciwdziałając pojawianiu się lokalnych podtopień lub powodzi.

Na terenie Gminy Dopiewo najważniejszymi działaniami ochronnymi dot. wód powierzchniowych i podziemnych są:

- ▶ w miarę możliwości dostosowanie, ze względu na ochronę wód podziemnych, lokalizacji nowych obiektów do struktur hydrogeologicznych
- ▶ tworzenie stref buforowych wzdłuż brzegów cieków i zbiorników wodnych w formie pasów zieleni i zadrzewień
- ▶ kompleksowe rozwiązanie odprowadzania wód opadowych z ciągów komunikacyjnych, placów i parkingów oraz oczyszczenie ich zgodnie z obowiązującymi przepisami

- ▶ tworzenie filtrów biologicznych w postaci zieleni izolacyjnej w pobliżu zbiorników wodnych ograniczających w ten sposób antropopresję.

Powietrze

Głównym problemem, z którym mierzy się społeczeństwo naszego kraju, jest zły stan powietrza atmosferycznego. Przez lata zaniedbań w rozwoju infrastruktury energetycznej, zarówno krajowej, jak i indywidualnej, jakość powietrza w Polsce jest bardzo zła w porównaniu ze średnią wartością w Europie. Dlatego należy dążyć do jak najszybszej poprawy tego stanu poprzez ograniczanie zanieczyszczeń. Należy stosować do celów grzewczych i technologicznych paliwa, charakteryzujące się najniższymi wskaźnikami emisyjnymi, spalanych w urządzeniach o wysokim stopniu sprawności oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, np. nowoczesnych kotłów do spalania paliw stałych, czy biomasy, wykorzystywanie kolektorów ciepła, pomp ciepła oraz indywidualnych źródeł energii pochodzącej z energii słonecznej, czy wiatrowej.

Przy modernizacji, rozbudowie lub budowie nowych obiektów należy korzystać z nowoczesnych technologii, umożliwiających oszczędzanie energii (zarówno elektrycznej, jak i cieplnej) poprzez termomodernizację istniejących obiektów oraz stosowanie izolacji w nowobudowanych obiektach i wprowadzanie rozwiązań dotyczących budownictwa energooszczędnego i pasywnego.

Również transport drogowy stanowi ogromne źródło zanieczyszczeń, dlatego należy dążyć do organizacji płynnego ruchu samochodowego na drogach, popularyzacji ruchu pieszego, rowerowego oraz rozwoju transportu publicznego w gminie.

Ponadto w dokumentach planistycznych powinny znaleźć się ustalenia dotyczące, na przykład niezabudowanych korytarzy, umożliwiających „przewietrzanie” terenów zabudowanych, ułatwiających wymianę powietrza, czy wprowadzanie do obszarów zabudowy terenów zieleni, które miejscowo pomogą oczyszczać powietrze, ale także redukować wpływ tzw. wysp ciepła.

Krajobraz

Ochrona krajobrazu Gminy Dopiewo winna polegać na świadomym kształtowaniu przestrzeni Gminy poprzez uwypuklanie miejsc atrakcyjnych takich, jak: panoramy, osie, punkty i strefy widokowe, dominanty. Ponadto należy włączać je w pozostałą przestrzeń Gminy, by razem tworzyły harmonijną całość i nadawały specyficzny wygląd krajobrazu Gminy.

Kształtowanie i ochrona krajobrazu przyrodniczego terenów Gminy Dopiewo prowadzone będzie poprzez:

- ▶ objęcie ochroną miejsc i terenów eksponowanych, panoram i punktów widokowych przed wpływem obcych antropogenicznych elementów, takich jak: sieci infrastruktury technicznej, tablice reklamowe, niestandardowa zabudowa niezwiązana z resztą architektonicznie i gabarytowo
- ▶ tereny eksponowane, punkty widokowe, parkowe; należy uatrakcyjnić i ułatwić dostęp poprzez ich włączanie w system połączeń pieszych i rowerowych
- ▶ ograniczenie lokalizacji na całym obszarze Gminy obiektów wymagających znacznych przekształceń topografii terenu

- ▶ obiektom kubaturowym oraz naziemnym urządzeniom infrastruktury technicznej należy nadawać formy architektoniczne, które będą harmonizować z otoczeniem i stylem nawiązującym do lokalnej kultury
- ▶ nową infrastrukturę techniczną oraz drogową należy prowadzić z uwzględnieniem lokalizacji obszarów chronionych, mieszkaniowych i rekreacyjnych, na których zlokalizowane są obiekty przeznaczone na stały pobyt ludzi oraz wymogów ochrony przyrody
- ▶ tereny zielone należy łączyć spójnym systemem zieleni urządzonej i krajobrazowej, celem poprawy wizerunku i walorów krajobrazowych terenów zurbanizowanych.

Przyroda

Na terenie Gminy Dopiewo znajduje się kilka form ochrony przyrody:

- ▶ Wielkopolski Park Narodowy
- ▶ Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (PLB300017) „Ostoja Rogalińska”
- ▶ Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk (PLH300010) „Ostoja Wielkopolska”
- ▶ Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Niepruszewskiego.

Na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego dopuszcza się zagospodarowanie zgodne z ustaleniami planu ochrony parku.

Dla Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków (PLB300017) „Ostoja Rogalińska” oraz Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk (PLH300010) „Ostoja Wielkopolska” ograniczenia w zagospodarowaniu określają plany zadań ochronnych.

Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Niepruszewskiego utworzony uchwałą Rady Gminy Dopiewo Nr XXXIII/287/01 obejmuje fragment rynny w rejonie Zborowa i Więckowic. Granica obszaru chronionego krajobrazu została zmieniona Uchwałą Nr XLI/342/01 Rady Gminy Dopiewo z dnia 28.08.2001 r.

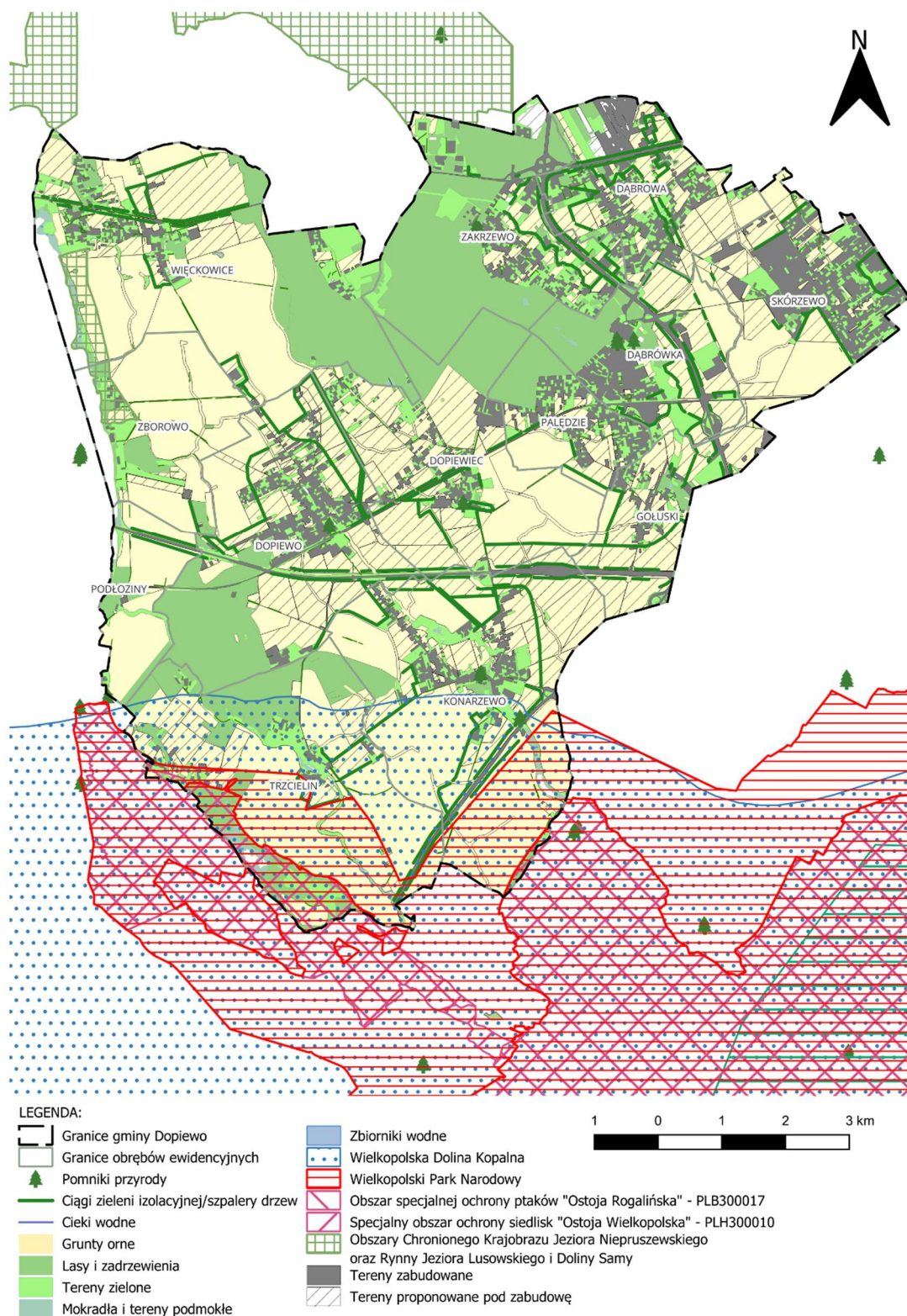
Powyżej wymienione formy ochrony przyrody zostały opisane szerzej w podrozdziale 3.4.2. Formy ochrony przyrody.

Dla zachowania ciągłości systemu obszarów chronionych proponuje się włączyć do obszaru chronionego krajobrazu całą dolinę Samicy Stęszewskiej. W istniejącym oraz projektowanym obszarze chronionego krajobrazu wymagane są następujące działania:

- ▶ Należy prowadzić gospodarkę, która nie naruszy zasobów i walorów środowiska przyrodniczego, tzn. nie spowoduje degradacji rzeźby, gleb, szaty roślinnej, nie spowoduje zanieczyszczenia wód, nie doprowadzi do wyniszczenia gatunków flory i fauny charakterystycznych dla tego rejonu.
- ▶ Dla zainwestowania rekreacyjnego przeznaczyć można wyłącznie tereny wyznaczone w aktach planowania przestrzennego, a turystykę pieszą i rowerową należy skierować na wyznaczone szlaki.
- ▶ Dla kąpielisk nad Jeziorem Niepruszewskim należy zorganizować bezpieczne dla wód zaplecze sanitarne.

- ▶ Możliwe jest wprowadzenie wyłącznie ekstensywnego zagospodarowania terenów przeznaczonych pod zainwestowanie (maksymalna powierzchnia działek, wprowadzenie pasów wysokiej zieleni rozdzielających zespoły zabudowy).
- ▶ W przypadku wyznaczania nowych linii zabudowy należy uwzględnić wymogi w zakresie minimalnej odległości od linii brzegowej, wynikające z odrębnych przepisów.
- ▶ Konieczne jest wprowadzenie zadrzewień na stokach i górnych krawędziach zboczy doliny, (rynny) dla osłony jeziora i powstrzymywania procesów erozyjnych oraz spływu zanieczyszczeń do jeziora (zielen o różnym stopniu zwarcia, zróżnicowana gatunkowo).
- ▶ Komunikację przecinającą dolinę (rynne) należy prowadzić na estakadzie dla zachowania naturalnego jej przewietrzania.
- ▶ W dnie doliny (rynny) należy zachować ekosystemy z roślinnością łąkową, szuwarową i leśną.
- ▶ Należy wprowadzić zakaz eksploatacji surowców mineralnych, występujących w dolinie (szczególnie torfu).
- ▶ Wzdłuż całej linii brzegowej należy zapewnić dostęp do jeziora.

Rysunek 7. Formy ochrony przyrody oraz główne elementy środowiska przyrodniczego w Gminie

Źródło: Opracowanie własne

3.6.3. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków określa Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Głównymi zadaniami, mającymi na celu ochronę zabytków, są: wpisy do rejestru zabytków, wpisy na Listę Skarbów Dziedzictwa, uznanie obiektu za pomnik historii oraz utworzenie parku kulturowego.

Ustawa ustanawia zadania i obowiązki, które wykonuje gmina, dotyczące opieki nad obiektami zabytkowymi:

- ▶ możliwość utworzenia przez Radę Gminy parku kulturowego, stanowiącego specyficzną formę ochrony krajobrazu kulturowego gminy, zachowującego wyróżniające się krajobrazowo tereny z zabytkami nieruchomymi, które są charakterystyczne dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej
- ▶ prowadzenie Gminnej Ewidencji Zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych, znajdujących się na terenie gminy i objętych wojewódzką ewidencją zabytków
- ▶ sporządzanie raz na cztery lata Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.

W celu ochrony dziedzictwa kulturowego wprowadza się następujące zasady dla obiektów i obszarów, które wpisane są do rejestru zabytków:

- ▶ ochrona wszystkich elementów formy architektonicznej budowli, tj. brył, kompozycji elewacji, stolarki, zabytkowego wyposażenia i głównych elementów rozplanowania wnętrza obiektu
- ▶ uzyskiwanie pozwolenia konserwatorskiego, wydanego przez właściwego miejscowo konserwatora zabytków w przypadku wszelkich prac budowlanych, renowacyjnych, rewitalizacyjnych, czy konserwatorskich
- ▶ uzyskiwanie pozwolenia konserwatorskiego, wydanego przez właściwego miejscowo konserwatora zabytków w przypadku wykonywania wszelkich prac porządkowych i wycinki drzew, jak również wydzielania nowych działek lub lokalizacji nowych obiektów
- ▶ utrzymanie i rewitalizacja historycznej kompozycji architektoniczno-przestrzennej
- ▶ wprowadzanie w nowych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapisów, wprowadzających ochronę zabytków
- ▶ ochrona rozłóg polnych, otaczających zespół pałacowo-parkowy w Konarzewie przed nieadekwatnym zagospodarowaniem, mogącym zagrozić osiom widokowym na ww. zespół lub zagrażającym historycznemu łaadowi przestrzennemu wsi, poprzez wyznaczenie obszaru ochrony konserwatorskiej, stanowiącego otulinę niezbędnej ochrony osi widokowych założeń pałacowo-parkowych, obszaru bezwzględnego zakazu jakiejkolwiek zabudowy oraz obszarów, na których zabudowa mieszkalna mogłaby istnieć, jednak na określonych warunkach.

W celu ochrony dziedzictwa kulturowego wprowadza się następujące zasady dla obiektów i obszarów, które wpisane są do Gminnej Ewidencji Zabytków:

- ▶ ochrona wszystkich elementów formy architektonicznej budowli, tj. brył, kompozycji elewacji, stolarki, zabytkowego wyposażenia i głównych elementów rozplanowania wnętrza obiektu

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DOPIEWO NA LATA 2024-2031

- ▶ uzyskiwanie pozwolenia konserwatorskiego, wydanego przez właściwego miejscowo konserwatora zabytków w przypadku wszelkich prac budowlanych, renowacyjnych, rewitalizacyjnych, czy konserwatorskich
- ▶ nakaz zachowywania historycznego wyglądu elewacji zewnętrznych (szczególnie frontowych), zachowania lub odtworzenia na podstawie zachowanych elementów, bądź ikonografii detalu architektonicznego, a także układu elewacji oraz kształtu okien
- ▶ nakaz nawiązywania kolorystyką elewacji do historycznych tendencji kolorystycznych występujących na danym terenie
- ▶ nakaz dostosowywania wyglądu nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej, w zakresie usytuowania, skali i bryły budynków oraz nawiązywania nowoczesnymi formami do lokalnej tradycji architektonicznej
- ▶ zakaz zastosowywania zewnętrznego ocieplania ścian w przypadku budynków z ceglaną elewacją lub dekoracją architektoniczną
- ▶ zakaz lokalizowania obiektów obcych przestrzennie (słupów ogłoszeniowych, reklam wielkoformatowych, masztów) w sposób zakłócający wygląd budynku
- ▶ zakaz zastosowania blachy dachówkopodobnej lub gontu papowego jako pokrycia dachu.

Poniżej zamieszczono zestawienie tabelaryczne zabytków w Gminie Dopiewo, wpisanych do Wielkopolskiego rejestru zabytków nieruchomych (stan na 30.09.2022 r.).

Tabela 14. Zabytki w Gminie Dopiewo, wpisane do Wielkopolskiego rejestru zabytków

Lokalizacja	Obiekt	Numer rejestru
Dąbrówka	zespół pałacowy: pałac, 4 ćw. XIX w.	133/Wlkp/A z 55.06.2005
	zespół pałacowy: park, pocz. XIX w.	1810/A z 20.08.1980 i z 14.05.2003
Dopiewo	- park, 2 poł. XIX w.	1811/A z 20.08.1980
	dom, ul. Kolejowa, ok. 1906	2111/A z 1.12.1986
Konarzewo	kościół par. pw. św. Marcina, 1628, 1695	2400/A z 21.12.1932
	zespół pałacowy, XVII-XVIII: pałac, 1697	2401/A z 17.04.1952
	zespół pałacowy, XVII-XVIII: oficyna, 2 poł. XVIII	156/A z 16.07.1968
	zespół pałacowy, XVII-XVIII: park, XVIII	73/80/56 z 9.06.1956
Pałędzie	willa, ul. Poczтовая 2, 1885	1007/Wlkp/A z 16.02.1994
	park, 2 poł. XIX w.	1007/Wlkp/A z 16.09.2016
Skórzewo	kościół par. pw. św. św. Marcina i Wincentego, 1927-29	130/Wlkp/A z 15.05.2003
	cmentarz kościelny	130/Wlkp/A z 15.05.2003
	ogrodzenie, mur., 1912	130/Wlkp/A z 15.05.2003
	park, 2 poł. XIX	1814/A z 20.08.1980
Trzcielín	park, k. XIX	1815/A z 20.08.1980

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DOPIEWO NA LATA 2024-2031

Więckowice	zespół dworski, XVIII, XIX: dwór	1420/A z 11.04.1973
	zespół dworski, XVIII, XIX: park	341/A z 29.10.1968
Zakrzewo	kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. pw. NMP Królowej Korony Polskiej, k. XIX	2317/A z 7.10.1994
Zborowo	park, poł. XIX	1812/A z 20.08.1980

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu

Tabela 15. Stanowiska archeologiczne w Gminie Dopiewo, wpisane do Wielkopolskiego rejestru zabytków archeologicznych

Dokładność położenia	Nazwa	Obszar AZP	Nr stanowiska	Chronologia	Funkcja	Wykaz dokumentów	Data wpisu
przybliżony	Dopiewiec, st. 21	53-25	150	epoka brązu	osada	2282/A z 1993-12-10, 190/Wlkp/C z 2011-11-21	10.12.1993
przybliżony	Dopiewiec, st. 31	53-25	160	epoka żelaza	osada	2283/A z 1993-12-10, 191/Wlkp/C z 2008-02-13	10.12.1993
przybliżony	Dopiewiec, st. 32	53-25	161	epoka kamienia	osada	2281/A z 1993-12-10, 192/Wlkp/C z 2008-02-13	10.12.1993
przybliżony	Dopiewo, st. 28	53-25	28	średniowiecze	osada	2285/A z 1993-12-14, 187/Wlkp/C z 2008-02-13	14.12.1993
przybliżony	Dopiewo, st. 29	53-25	29	epoka kamienia	osada	2286/A z 1993-12-10, 188/Wlkp/C z 2008-02-13	10.12.1993
przybliżony	Dopiewo, st. 30	53-25	30	epoka żelaza	osada	2284/A z 1993-12-10, 189/Wlkp/C z 2008-02-13	10.12.1993
przybliżony	Dąbrówka, st. 1	53-26	206	średniowiecze	grodzisko	1973/A z 1984-12-10, 451/Wlkp/C z 2013-02-20	10.12.1984
przybliżony	Konarzewo, st. 2	54-25	163	epoka żelaza	cmentarzysko	1647/A z 1974-12-11, 197/Wlkp/C z 2011-11-25, 197/Wlkp/C z 2012-11-25	11.12.1974
przybliżony	Konarzewo, st. 23	54-25	157	epoka żelaza	osada	2267/A z 1993-12-05, 195/Wlkp/C z 2008-12-12	05.12.1993

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DOPIEWO NA LATA 2024-2031

przybliżony	Konarzewo, st. 26	54-25	160	epoka brązu	osada	2291/A z 1993-12-10, 196/Wlkp/C z 2008-12-12	10.12.1993
przybliżony	Konarzewo, st. 5	53-25	165	epoka żelaza	osada	2288/A z 1993-12-10, 193/Wlkp/C z 2011-10-06	10.12.1993
przybliżony	Konarzewo, st. 52	54-25	188	średniowiecze	osada	2289/A z 1993-12-14, 198/Wlkp/C z 2008-12-12	14.12.1993
przybliżony	Konarzewo, st. 9	53-25	169	epoka żelaza	osada	2290/A z 1993-12-10, 194/Wlkp/C z 2008-02-13	10.12.1993

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rejestru zabytków archeologicznych

Zasady ochrony zabytków archeologicznych

Ochroną zabytków archeologicznych są objęte:

- ▶ stanowiska archeologiczne oraz zespoły stanowisk archeologicznych ujęte w rejestrze zabytków
- ▶ stanowiska archeologiczne oraz zespoły stanowisk archeologicznych ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Dla stanowisk oraz zespołów stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków ustala się:

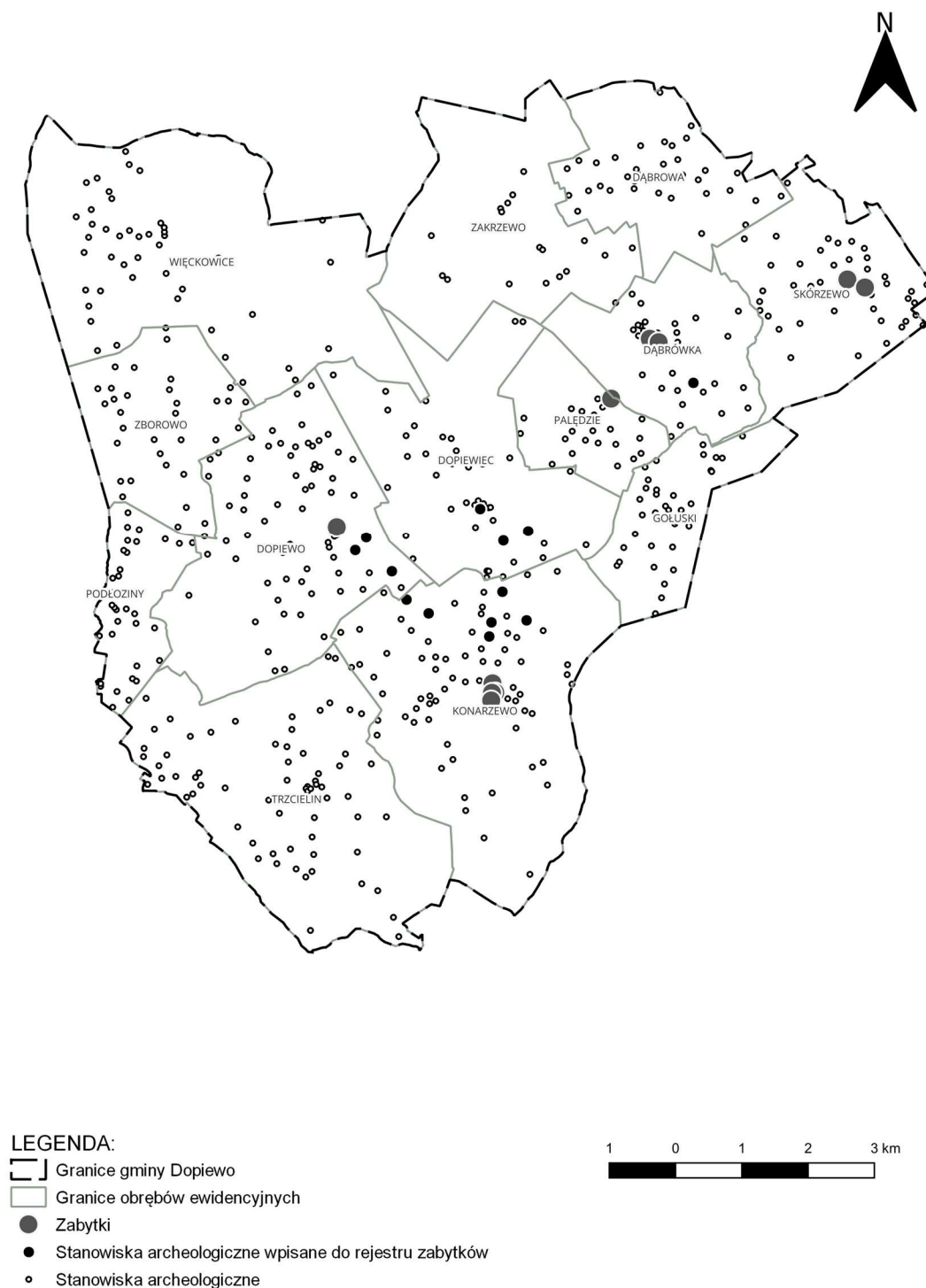
- ▶ zakaz zabudowy i nakaz przeznaczenia ich pod tereny rolne, nieużytki lub tereny zieleni naturalnej
- ▶ zakaz prowadzenia wszelkich inwestycji budowlanych
- ▶ zakaz nasadzeń
- ▶ zakaz niwelacji terenu
- ▶ nakaz uzyskania pozwolenia konserwatora zabytków na prace porządkowe prowadzone w ich obrębie.

Na terenie „zespołu osadniczego”, znajdującego się w Dąbrówce na terenie wzdłuż linii kolejowej, ustala się nakaz przeprowadzenia na całym obszarze danej działki, szerokokąsowych wykopaliskowych badań archeologicznych, wyprzedzających zabudowanie i zagospodarowanie terenu, na które należy uzyskać pozwolenie konserwatora zabytków, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Zasady ochrony dóbr kultury współczesnej

Na terenie Gminy Dopiewo brak jest wartościowych dóbr kultury współczesnej, które mogłyby być wskazane do objęcia ochroną.

Rysunek 8. Stanowiska archeologiczne na terenie Gminy Dopiewo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Instytutu Dziedzictwa

3.6.4. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Za dalsze kształtowanie przestrzeni Gminy Dopiewo w największym stopniu odpowiadają:

- ▶ istniejące zagospodarowania, głównie istniejąca zabudowa, które determinują przekształcanie okolicznych terenów zgodnie z dominującym zagospodarowaniem, szczególnie pochodzenia antropogenicznego
- ▶ czynniki pochodzenia zewnętrznego, tj. migracja ludności do Gminy, bliskość Poznania, zainteresowanie inwestorów rozwijaniem działalności w Gminie
- ▶ istniejąca infrastruktura drogowa i techniczna; w dużej mierze odpowiada ona za tworzenie barier przestrzennych i dzielenie Gminy na kilka mniejszych części (autostrada, drogi ekspresowe, linie elektroenergetyczne niskiego i wysokiego napięcia)
- ▶ czynniki środowiskowe, tj. istniejące formy ochrony przyrody, w tym najcenniejsze: WPN, obszary Natury 2000 oraz wynikające zasady ich ochrony oraz ograniczenia w oddziaływaniu pobliskiego zagospodarowania na te obszary.

Aktualnie widoczny jest nierównomierny rozwój Gminy. Dominującą funkcję w strukturze przestrzennej zaczynają przejmować miejscowości, zlokalizowane we wschodniej części Gminy, przy granicy z miastem Poznań. Zauważalny jest tam dynamiczny rozwój zabudowy, szczególnie mieszkaniowej oraz produkcyjnej, wzdłuż głównych korytarzy transportowych. Dalszy dynamiczny rozwój Gminy może spowodować jeszcze większe różnice w strukturze przestrzennej. Z tego powodu należy zwrócić uwagę na postępującą zmianę w pełnieniu funkcji przez miejscowości i przyszłościową rewizję tych funkcji, włącznie ze zmianą środka ciężkości Gminy, z przeniesieniem dominującego ośrodka gminnego z centralnej części w kierunku wschodnim.

Zgodnie z wieloletnimi danymi, pochodzącymi z Głównego Urzędu Statystycznego, widoczny jest dynamiczny wzrost liczby ludności w Gminie Dopiewo. Na podstawie aktualnie dostępnych danych do roku 2022 r. w podrozdziale 3.5.1. została przedstawiona i szerzej omówiona dynamika zmian w liczbie ludności w latach poprzednich.

Biorąc pod uwagę zakres lat 2012-2022, średnioroczny współczynnik tempa wzrostu populacji w Gminie Dopiewo wyniósł ponad 5,5%. Współczynnik został obliczony według poniższego wzoru:

$$T = \left(\sqrt[t]{\frac{L_t}{L_0}} - 1 \right) * 100,$$

gdzie:

T – średnioroczny współczynnik tempa zmiany liczby ludności wyrażony w %

L₀ – liczba ludności w pierwszym analizowanym roku

L_t – liczba ludności w ostatnim analizowanym roku

t – liczba analizowanych lat.

Przyjmując dotychczasowy średnioroczny współczynnik tempa zmian liczby ludności, populacja Gminy Dopiewo w 2031 r. wyniesie 56.753 osób, natomiast w 2040 r. – 92.322.

Główny Urząd Statystyczny udostępnia także dane prognozowanej liczby ludności z dokładnością do gmin. Zgodnie z „Prognozą ludności dla gmin na lata 2023-2040”, prognozowana liczba ludności

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DOPIEWO NA LATA 2024-2031

w Gminie Dopiewo w 2031 r. ma wynosić 41.444 mieszkańców, natomiast w 2040 r. – 46.030 mieszkańców.

Zgodnie z danymi GUS dotyczącymi populacji Polski, liczba ludności w kraju rok rocznie będzie spadać. Spadek oczywiście nie będzie równomierny dla każdego regionu, czy gminy. Spora część gmin, szczególnie duże miasta i obszary zlokalizowane wokół dużych ośrodków miejskich będą utrzymywać stały wzrost liczby ludności. Biorąc jednak pod uwagę ogólny trend spadkowy można założyć, że **dynamika wzrostu liczby ludności w Gminie Dopiewo w kolejnych latach zacznie wyhamowywać**. Dlatego przyjmuje się, że bardziej miarodajną prognozą ludnościową dla Gminy są dane udostępniane przez GUS, w którym **średnioroczny współczynnik tempa zmiany ludności wynosi około 1,7%**.

Zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową

Zgodnie z danymi pochodzącymi z GUS, zestawionymi dla lat 2012 i 2022 w poniższej tabeli, zauważalnych jest kilka trendów:

- ▶ Średnia powierzchnia mieszkania w gminie Dopiewo zmalała w ciągu 10 lat o niecałych 6 m².
- ▶ Średnia liczba mieszkań na 1.000 mieszkańców Gminy wzrosła o około 12.
- ▶ Średnia powierzchnia mieszkania przypadająca na jednego mieszkańca Gminy wzrosła o 0,6 m².
- ▶ Całkowita powierzchnia mieszkań w Gminie wzrosła o niemal 160%.

Tabela 16. Dane dotyczące mieszkań w Gminie Dopiewo

Rok	Średnia powierzchnia mieszkania [m ²]	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	Całkowita powierzchnia mieszkań [m ²]	Średnia powierzchnia mieszkania na jednego mieszkańca [m ²]
2012	116,4	332,3	785.894,55	38,7
2022	110,8	354,7	1.371.124,91	39,3
2031	106,5	376,2	1.683.396,48	40,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Przy zachowaniu dotychczasowych trendów w zmianie wyżej zestawionych wartości, zostały one określone orientacyjnie dla roku 2031.

Dalszy dynamiczny rozwój liczby ludności w Gminie Dopiewo, wynikający głównie z migracji, będzie skutkował nieustającym zapotrzebowaniem na nowe mieszkania. Będzie to skutkować nieprzerwanym przekształcaniem terenów rolniczych w zabudowane.

Zapotrzebowanie na zabudowę usługową

Dotychczasowe zaplecze usługowe (usługi podstawowe i wyższe) jest niewystarczające i charakteryzuje się bardzo nierównomiernym rozlokowaniem przestrzennym na terenie Gminy. Oznacza to, że większość obiektów usługowych znajduje się we wschodniej części Gminy, natomiast duże niedobory widoczne są w południowych i zachodnich miejscowościach.

Nowe tereny i obiekty usługowe winny być realizowane jako:

- ▶ wydzielone jednorodnie funkcje
- ▶ pełniące funkcję dodatkową lub uzupełniającą inne formy zagospodarowania
- ▶ wkomponowane jako niewielkie uzupełnienie funkcji niezwiązanych z zabudową, np. terenów rekreacyjnych, zielonych, cmentarzy
- ▶ funkcje towarzyszące na terenach komunikacyjnych.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową winno być określone, w pierwszej kolejności, na etapie opracowywania Planu Ogólnego Gminy Dopiewo, natomiast uszczegółowienie parametrów, na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zapotrzebowanie na zabudowę przemysłową

Na terenach związanych z przemysłem i działalnością gospodarczą przewiduje się lokalizowanie obiektów produkcyjnych, składów i magazynów. Dopuszcza się możliwość lokalizowania przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, określonych w przepisach odrębnych.

Główne kierunki zmian i rozwoju w strukturze zagospodarowania terenów Gminy Dopiewo

Uregulowanie struktury przestrzennej zagospodarowanych terenów

Struktura przestrzenna terenów zabudowanych, szczególnie w miejscowościach w centralnej i zachodniej części Gminy, charakteryzuje się brakiem spójności. Dalsza rozbudowa miejscowości winna uwzględniać zasady ładu przestrzennego i w pierwszej kolejności zabudowywać wolne tereny w najbliższym sąsiedztwie terenów zainwestowanych. Zredukuje to koszty związane z doprowadzaniem infrastruktury drogowej i technicznej do nowej zabudowy, a także nada spójność przestrzeni wsi.

Wykrystalizowanie się nowych struktur przestrzennych

Dalszy rozwój przestrzenny Gminy spowodowany ciągłym napływem nowej ludności, a także zainteresowaniem inwestorów chcących lokalizować w Gminie swoje działalności, spowoduje wykorzystanie wolnych terenów w zwartej strukturze terenów zabudowanych. Oznacza to, że w Gminie winny wytworzyć się nowe tereny inwestycyjne, zarówno dla zabudowy mieszkaniowej, które zaspokoją w przyszłości wysoki popyt na mieszkania w Gminie Dopiewo, jak również dla zabudowy produkcyjnej i usługowej, szczególnie wzdłuż głównych korytarzy transportowych.

Wyznaczenie nowych terenów o dominujących funkcjach

Rozwijające się nowe tereny inwestycyjne powinny dążyć do określenia głównych funkcji, nadając większy ład przestrzenny i poprawiając czytelność całej struktury Gminy, także poprzez niwelowanie rozproszenia funkcji, głównie produkcyjnej i usługowej. Ponadto, świadomie wydzielone funkcje nie będą negatywnie oddziaływać na tereny o innych funkcjach oraz na środowisko naturalne.

Wyznaczenie dominujących funkcji w poszczególnych miejscowościach

Dalszy rozwój struktury przestrzennej w Gminie powinien być prowadzony zgodnie z funkcją nadaną danej miejscowości lub grupie miejscowości w Gminie Dopiewo. Wsie zlokalizowane przy granicy z Poznaniem dalej powinny rozwijać się głównie w kierunku zabudowy mieszkaniowej, a te zlokalizowane w sąsiedztwie głównych korytarzy drogowych – pod wielkopowierzchniową zabudowę usługową i produkcyjną, natomiast te zlokalizowane w zachodniej i południowej części

Gminy powinny stanowić zaplecze rolnicze i turystyczne o zabudowie ekstensywnej, szczególnie na obszarach objętych formami ochrony przyrody lub w najbliższym sąsiedztwie.

Wyznaczenie dominujących obszarów zabudowy mieszkaniowej

Główne obszary do uzupełnienia zabudowy mieszkaniowej, a także pod wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych, powinny bazować na już istniejących głównych obszarach mieszkalnych i być ich kontynuacją. W przypadku wykorzystania całego potencjału mieszkaniowego należy wyznaczać kolejne obszary inwestycyjne z zachowaniem zasad ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

Wyznaczenie dominujących obszarów z zabudową usługową i produkcyjną

Główne kierunki rozwoju obszarów inwestycyjnych dla zabudowy usługowej i produkcyjnej powinny bazować na już istniejących obszarach usługowych i produkcyjnych, jak również rozwijać się wzdłuż autostrady i dróg ekspresowych, biorąc pod uwagę jak najmniejsze oddziaływanie na środowisko i pobliskie tereny mieszkaniowe.

Określenie terenów z ograniczeniem w zabudowie i zagospodarowaniu terenu

Głównymi ograniczeniami w zabudowie i zagospodarowaniu terenu jest przebieg istniejącej, a także planowanej infrastruktury: kolejowej, drogowej oraz technicznej. Ograniczenia wynikają z przepisów regulujących lokalizację danej infrastruktury, norm oraz wytycznych określanych przez operatora sieci, czy zarządcy infrastruktury komunikacyjnej.

Określenie zabudowy i terenów o specjalnych warunkach zagospodarowania

Terenami o specjalnych warunkach zabudowy i zagospodarowania są tereny, dla których dopuszczona została zabudowa, ale z ograniczeniami, m. in. w intensywności i funkcji charakterystycznej dla danego terenu. Takie specyficzne tereny to np. tereny cmentarzy, zieleni urządzonej, ogródków działkowych, tereny infrastruktury technicznej i drogowej.

Określenie terenów wyłączonych z zabudowy

Terenami wyłączonymi z zabudowy mogą być tereny m.in. rolnictwa, wód powierzchniowych, zieleni naturalnej, lasów oraz dolesień. Określenie terenów wyłączonych z zabudowy ma na celu ochronę najcenniejszych terenów rolnych i przyrodniczych przed niekontrolowaną zabudową, a także oddziaływaniem terenów zainwestowanych na potencjał przyrodniczy Gminy, w tym także na terenach objętymi formami ochrony przyrody.

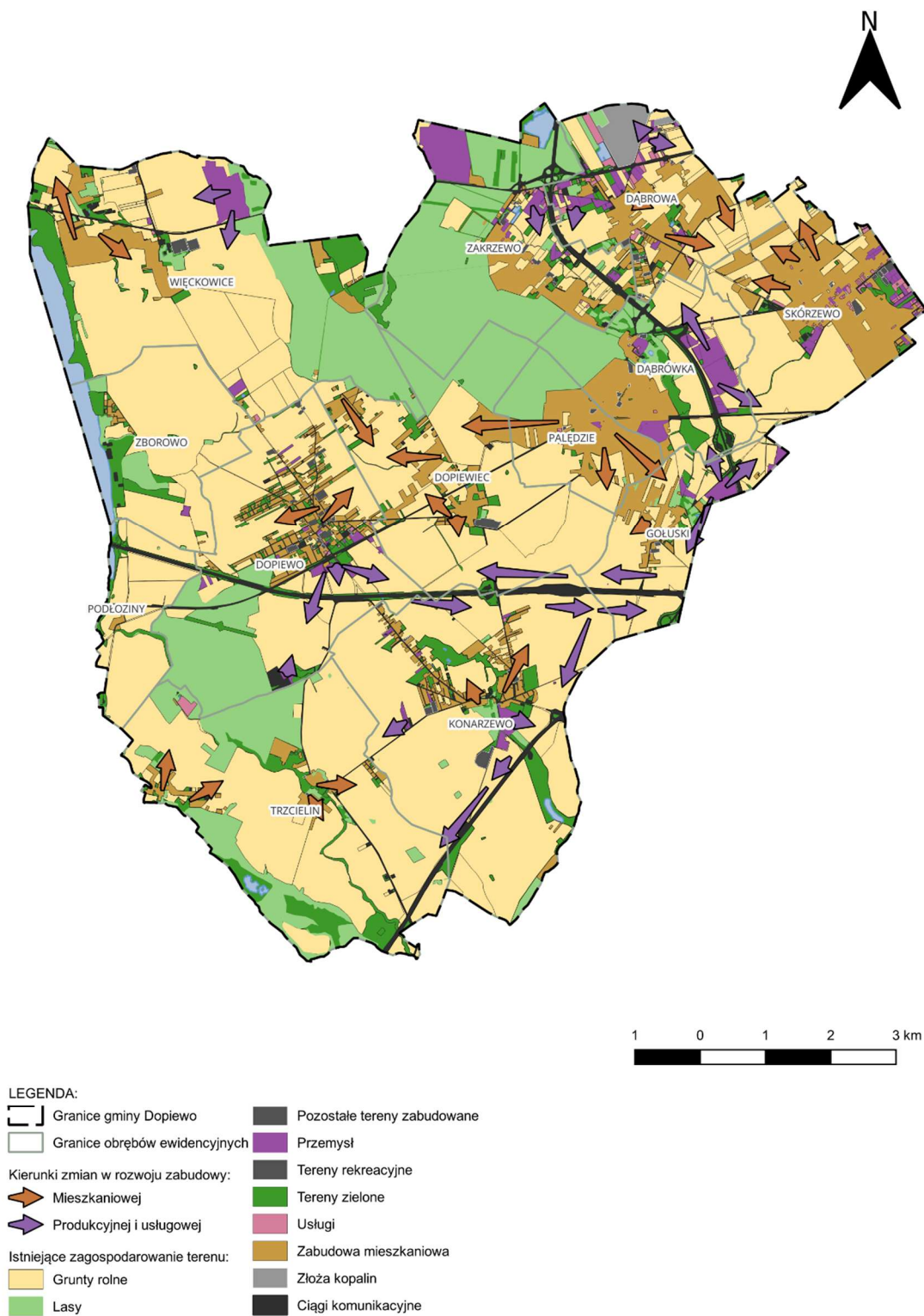
Szczegółowe określenie terenów, ich kierunków, funkcji i wskaźników powinno być przeprowadzone na etapie sporządzania Planu Ogólnego Gminy na podstawie wcześniej opracowanych analiz dotyczących:

- ▶ istniejącej zabudowy i zagospodarowania terenu
- ▶ poziomu „wykorzystania” obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- ▶ określenia stopnia „niewykorzystania” terenów w obowiązujących mpzp
- ▶ analizy demograficznej
- ▶ prognozy demograficznej
- ▶ określenia dynamiki rozwoju jednostek osadniczych

- ▶ obliczenia bilansu i chłonności terenów
- ▶ zapotrzebowania na zabudowę usługową i produkcyjną.

Dalsze uszczegółowienie powyższych parametrów powinno odbywać się na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla danego obszaru Gminy.

Rysunek 9. Główne prognozowane kierunki zmian w strukturze przestrzennej Gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OSM i SUIKZP Gminy Dopiewo

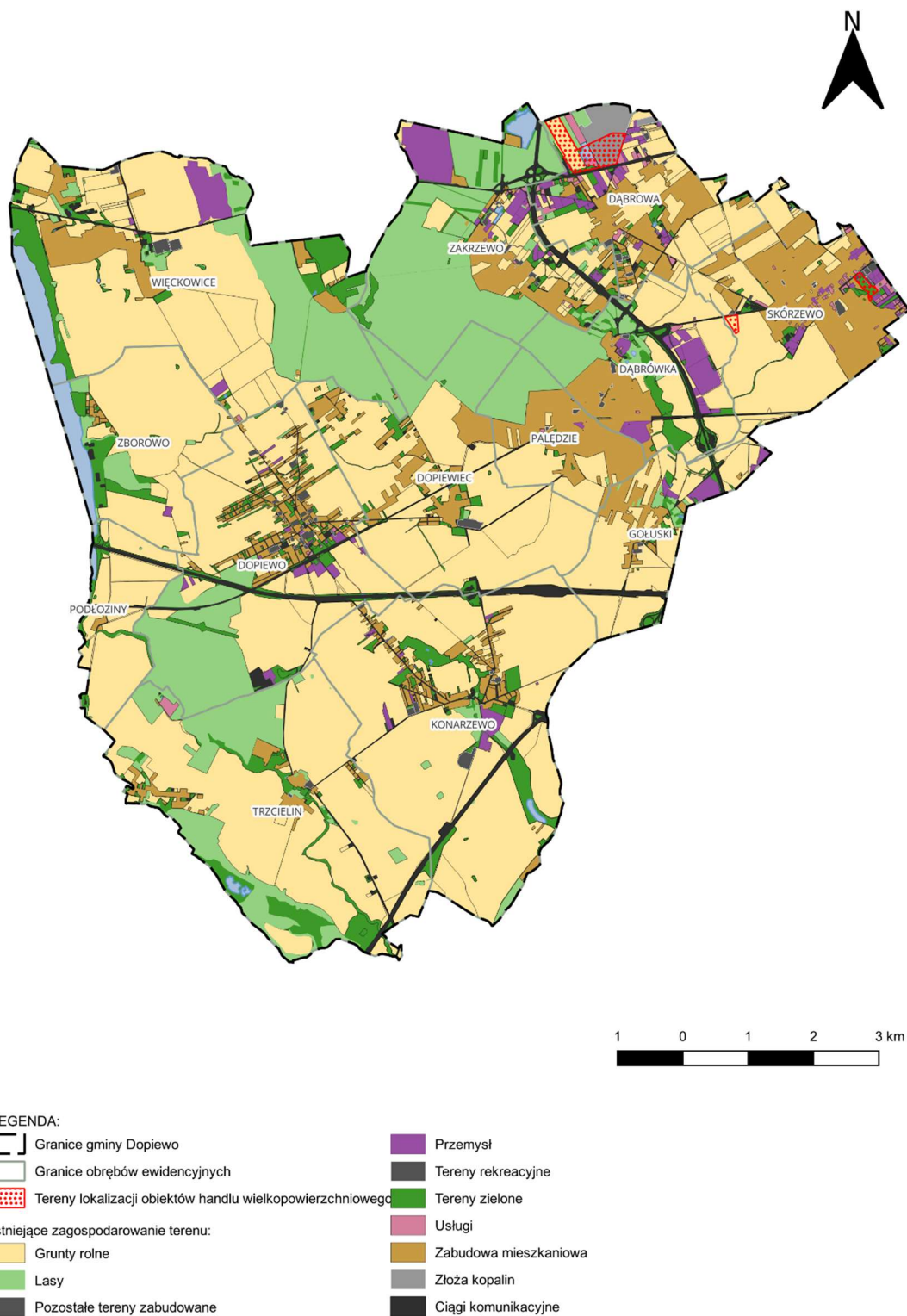
3.6.5. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Gmina zamierza lokalizować na swoim terenie obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² w:

- ▶ w Dąbrowie w rejonie ulic Bukowskiej i Batorowskiej
- ▶ Skórzewie w rejonie ulicy Poznańskiej - w dwóch lokalizacjach - we wschodnim fragmencie w pobliżu granicy z Poznaniem oraz w zachodniej w pobliżu miejscowości Dąbrówka.

Realizacja nowych obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² lub rozbudowa istniejącego wymaga obowiązkowego sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Rysunek 10. Planowane tereny lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OSM i SUiKZP Gminy Dopiewo

3.6.6. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Cele publiczne, które przedstawione są w niniejszej Strategii, zostały określone w art. 6 Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

Do najważniejszych zagadnień celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym dla Gminy Dopiewo wskazać należy te, dotyczące rozwoju:

- ▶ transportu, w tym kolejowego i drogowego
- ▶ infrastruktury technicznej, w szczególności kanalizacji wodociągowej i sanitarnej
- ▶ infrastruktury społecznej: kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej oraz, gdzie to konieczne, modernizacja bazy oświatowej
- ▶ OZE jako dywersyfikacji źródeł energii i redukcji negatywnego wpływu na środowisko
- ▶ społeczności lokalnej oraz jej więzi i tożsamości.

Kluczowymi inwestycjami celu publicznego i przedsięwzięciami o znaczeniu ponadlokalnym, a także lokalnym na obszarze Gminy Dopiewo będą:

- 1) Rozwój transportu kolejowego wokół linii kolejowej nr 3 na odcinku Nowy Tomyśl – Poznań – aktywne uczestnictwo w rozmowach i zabieganie o zwiększenie przepustowości linii w zakresie przewozów pasażerskich (zadanie samorządu województwa), a także zabieganie o uruchomienie przystanku osobowego w Dopiewcu, likwidację jednopoziomowych przejazdów kolejowo-drogowych i tworzenie w ich miejsce przejazdów bezkolizyjnych (wiaduktów lub tuneli) związane z planowaną przebudową linii kolejowej (zadanie budżetu Państwa).
- 2) Budowa i modernizacja dróg – w szczególności dążenie do budowy strategicznych ciągów zbiorczych: droga wzdłuż torów, obwodnica Konarzewa, trasa średnicowa między Dopiewem i Dopiewcem oraz trasa średnicowa w miejscowości Pałędzie wraz z tunelem kolejowym, a także dróg lokalnych łącznie z infrastrukturą dla pieszych i rowerzystów (drogi dla rowerów).
- 3) Rozbudowa infrastruktury kultury – budowa obiektów tworzących przestrzeń do rozwoju działalności kulturalnej, szczególnie obiektu kultury w Skórzewie i adaptacji na te potrzeby dawnego dworca kolejowego na pograniczu Pałędzia i Dąbrówki.
- 4) Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej – budowa pełnowymiarowych boisk ze sztuczną nawierzchnią w zachodniej (okolice Dopiewa/Konarzewa) i wschodniej (okolice Skórzewa/Dąbrówki) części Gminy wraz z infrastrukturą towarzyszącą, a także tworzenie zielonych stref rekreacji i wypoczynku, poprawiających funkcjonalność terenów i ich estetykę m.in. centrum Dopiewa.
- 5) Rozbudowa i modernizacja bazy szkolnej – budowa i modernizacja obiektów szkolnych na terenie Gminy, szczególnie rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 2 w Skórzewie i Szkoły Podstawowej w Dopiewcu.
- 6) Dywersyfikacja źródeł energii, z których korzystają obiekty gminne na rzecz odnawialnych źródeł energii – rozwój klastra energii, budowa instalacji fotowoltaicznych na obiektach użyteczności publicznej, budowa biogazowni na terenach komunalnych w Dopiewie.
- 7) Rozwój sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej – budowa ciągów strategicznych na rzecz kanalizowania nowych obszarów wraz z sieciami przyłączeniowymi (głównie sołectwo Więckowice

i Trzcielina), a także wzmocnienia przepustowości sieci wodnej w oparciu o magistralę wodną, budowę stacji uzdatniania wody oraz zbiorników retencyjnych.

- 8) Tworzenie lub odtwarzanie więzi wspólnotowych oraz poczucia tożsamości, wzmocnienie solidarności lokalnej, podniesienie poziomu aktywności mieszkańców, wzmocnienie więzi międzyludzkich oraz przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom przez prowadzenie działań poprawiających dostępność, różnorodność i innowacyjność oferty kulturalnej, sportowej i społecznej, a także działań zmierzających zwłaszcza do rozbudowy i modernizacji obiektów pełniących funkcje kulturalne, integracyjne, sportowe i rekreacyjne.

3.6.7. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

Aktualny układ drogowy w Gminie Dopiewo składa się z autostrady A2, dróg ekspresowych S5 i S11, drogi wojewódzkiej nr 307 oraz pozostałych dróg powiatowych i gminnych oraz dróg wewnętrznych, należących zarówno do zarządców publicznych, jak i prywatnych.

Drogi gminne oraz powiatowe pełnią i dalej będą pełnić funkcję uzupełniającą dla dróg wyższych klas. Mają one na celu obsługę ruchu lokalnego i kierowanie go dalej do drogi wojewódzkiej oraz dróg najwyższych kategorii, łącząc się z nimi za pomocą bezkolizyjnych skrzyżowań - węzłów drogowych.

Drogi cechujące się obsługą tras międzynarodowych i międzyregionalnych (autostrada i drogi ekspresowe) na terenie Gminy Dopiewo osiągnęły już swój docelowy układ. Na terenie Gminy brak jest dróg krajowych niższej klasy niż wymienione. Jedyną drogą wojewódzką jest niewielki odcinek drogi nr 307, znajdującej się przy północnej granicy Gminy. Również nie przewiduje się dalszego rozwoju dróg wojewódzkich poza poprawą parametrów już istniejących.

Rozwój dróg powinien skupić się na uzupełnianiu dróg niższych kategorii i klas. Szczególnie powinno skupić się na rozwoju dróg powiatowych oraz gminnych, które z jednej strony będą dalszym krokiem w rozbudowie lokalnej sieci dróg na poziomie gminnych, natomiast z drugiej staną się integralną częścią regionalnego układu dróg, pełniąc funkcję uzupełniającą dla podstawowego układu dróg o znaczeniu krajowym i regionalnym.

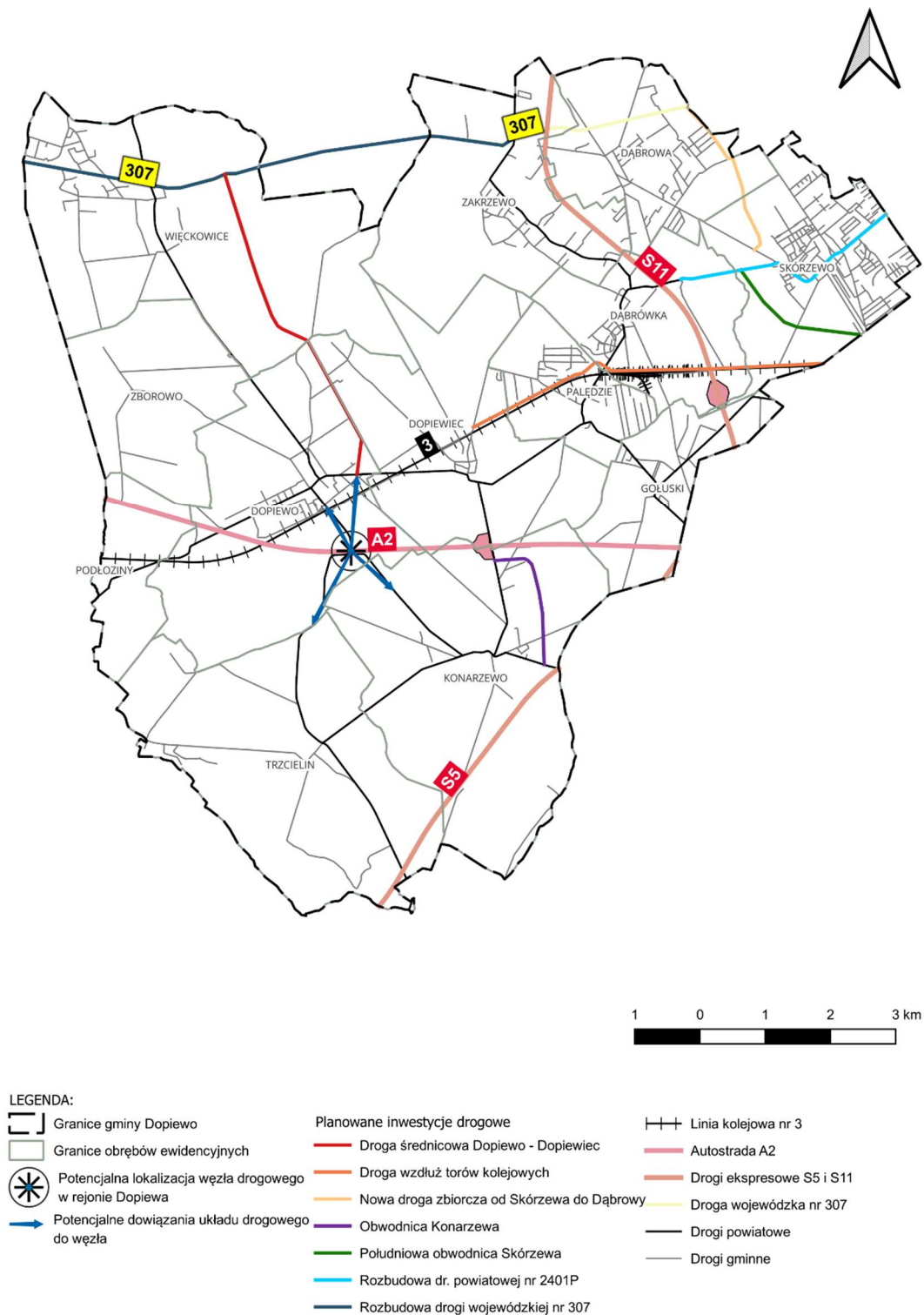
Główne kierunki zmian w rozwoju infrastruktury transportowej składają się z:

- ▶ Inwestycji dotyczącej Centralnego Portu Komunikacyjnego, składającej się m.in. z dalszej modernizacji linii kolejowych: głównie nr 3 na odcinku Poznań – Rzepin wraz z budową nowej linii kolejowej nr 817 relacji Zbąszyń – Szczaniec i nr 818 relacji Zbąszyń – Dąbrowka Wielkopolska.
- ▶ Budowy węzła autostradowego w rejonie wsi Dopiewo – aktualnie na obszarze Gminy Dopiewo brak jest jakiegokolwiek węzła z autostradą A2, umożliwiającego bezpośrednie połączenie okolicznych miejscowości z tym korytarzem transportowym. Inwestycja umożliwiłaby sprawniejsze prowadzenie ruchu kołowego z i do Gminy bez narażenia okolicznych dróg lokalnych na nadmiarowe obciążenie.
- ▶ Budowy drogi średnicowej pomiędzy miejscowościami Dopiewo i Dopiewiec w kierunku wsi Więckowice, pełniącej rolę obwodnicy Dopiewa i mającej na celu odciążenie „wąskiego gardła”, którym aktualnie jest skrzyżowanie dróg powiatowych nr 2401P (ul. Poznańska) i 2403P (ul. Szkolna) w centrum Dopiewa.

- ▶ Nowej drogi wzdłuż torów kolejowych – główne połączenie komunikacyjne miejscowości gminnych z miastem Poznań; celem jest odciążenie komunikacyjne i skanalizowanie sporej części ruchu samochodowego z istniejącego połączenia Gminy z Poznaniem przez ul. Poznańską w Skórzewie.
- ▶ Nowej drogi zbiorczej z miejscowości Skórzewo do miejscowości Dąbrowa; przebieg planowanej drogi rozpoczyna się przy istniejącym rondzie w Skórzewie (skrzyżowanie ul. Poznańskiej i Ks. S. Kozierowskiego), dalej wzdłuż cieków wodnych Skórzyna do Dąbrowy, następnie ma włączyć się do istniejącej drogi wojewódzkiej nr 307.
- ▶ Południowej obwodnicy Skórzewa; celem jest połączenie ulic Poznańskiej oraz Kolejowej, wyprowadzenie sporej części ruchu kołowego z centrum Skórzewa, odciążenie i tak już bardzo intensywnie eksploatowanego połączenia miasta Poznania z Gminą Dopiewo.
- ▶ Budowy wschodniej obwodnicy miejscowości Konarzewo, łączącej ulicę Szkolną w rejonie autostrady A2 z ulicą Poznańską i dalej z węzłem drogowym „Konarzewo”; celem obwodnicy jest skomunikowanie terenów pod inwestycje produkcyjno-usługowe między drogą ekspresową S5, a miejscowością Konarzewo.
- ▶ Rozbudowy drogi wojewódzkiej nr 307 (ul. Bukowska) z docelowym układem 2x2 (dwie jezdnie o dwóch pasach ruchu w każdą stronę) pomiędzy węzłami Buk i Zakrzewo.
- ▶ Rozbudowy drogi powiatowej 2401P (ul. Poznańska w Skórzewie) od granicy z Poznaniem do ronda przy węźle drogi ekspresowej S11; docelowy układ drogi na tym odcinku ma składać się z dwóch jezdni z dwoma pasami ruchu.
- ▶ Ogólnej rozbudowy dróg lokalnych, związanej z rozwijaniem infrastruktury kolejowej.
- ▶ Opracowania koncepcji rozwoju układu drogowego w całej Gminie Dopiewo.
- ▶ Ogólnogminnej budowy ścieżek i tras rowerowych; celem jest rozwój, a także integracja w jeden spójny układ już istniejących odcinków.

Dalszy rozwój dróg nie uwzględniony w Strategii winien być rozstrzygany na etapie sporządzania Planu Ogólnego Gminy lub miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem na dalszy rozwój sieci drogowej w Gminie Dopiewo, również biorąc pod uwagę inwestycje ponadlokalne, a także ponadregionalne, czy krajowe.

Rysunek 11. Planowany rozwój układu drogowego

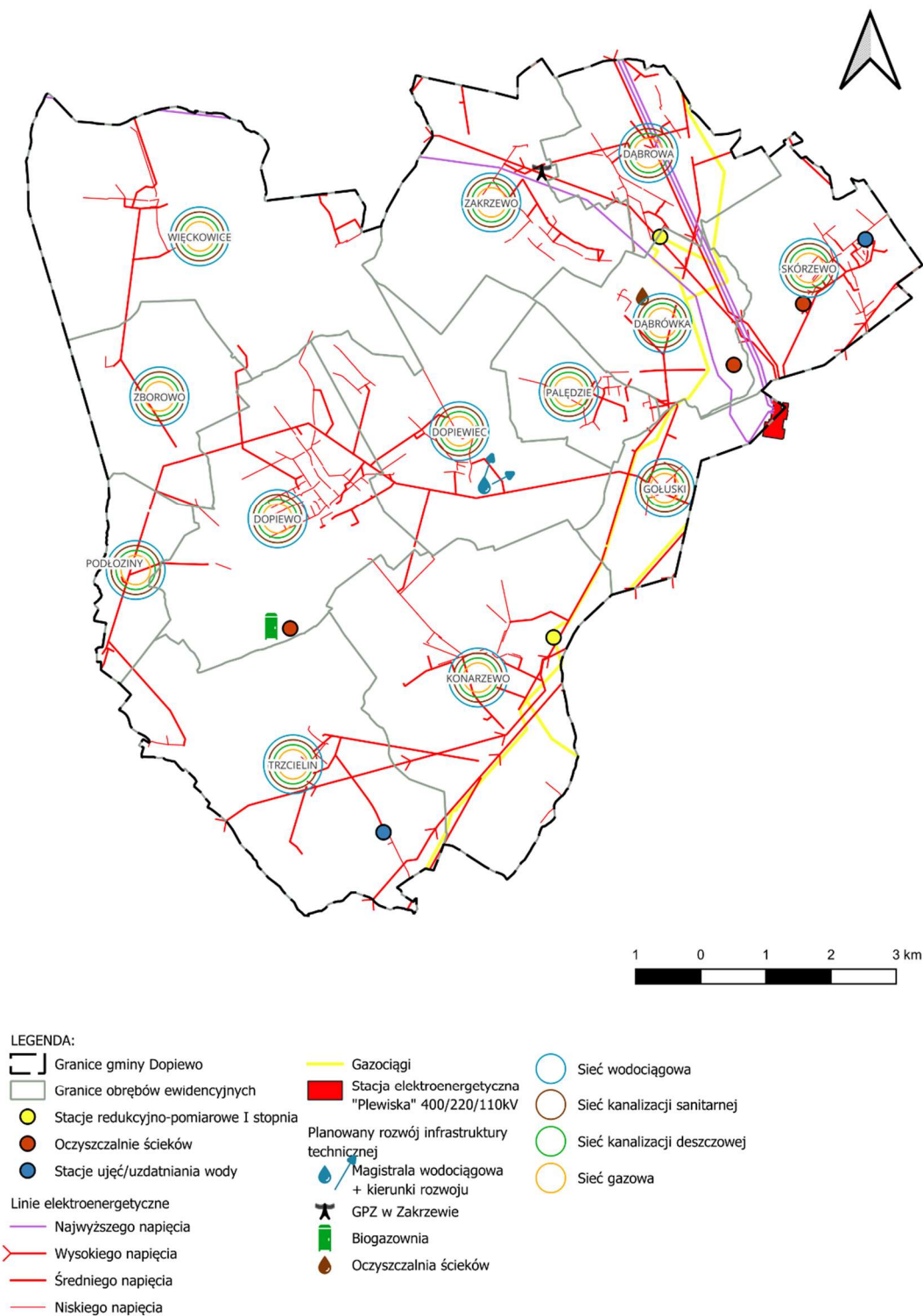
Źródło: Opracowanie własne

Główne kierunki zmian w rozwoju infrastruktury technicznej składają się z:

- ▶ Budowy kolejnych odcinków magistrali wodociągowej z miejscowości Dopiewiec do miejscowości Dąbrówka.
- ▶ Ogólnych inwestycji wodociągowych, których celem jest poprawa jakości ciśnienia wody u odbiorców.
- ▶ Ogólnej rozbudowy na terenie Gminy kanalizacji sanitarnej.
- ▶ Ogólnej rozbudowy na terenie Gminy kanalizacji deszczowej.
- ▶ Rozbudowy i modernizacji sieci gazowej w/c i ś/c poprzez m. in. budowę stacji redukcyjno-pomiarowych, zwiększenie przepustowości i wydajności infrastruktury.
- ▶ Budowy biogazowni komunalnej przy oczyszczalni ścieków w Dopiewie.
- ▶ Budowy Głównego Punku Zasilania w miejscowości Zakrzewo w rejonie ul. Przemysłowej (inwestycja operatora ENEA S.A.).
- ▶ Opracowaniu dla obszaru całej Gminy dokumentacji, dotyczącej faktycznego stanu sieci melioracyjnej: rowów, cieków wodnych, obiektów małej retencji z priorytetem terenów podtapianych cyklicznie, tj. wsi Skórzewo - ul. Nizinna, Ogrodowa, Lukrecjowa.

Dalszy rozwój i modernizacja istniejącej infrastruktury technicznej, nieuwjęte w Strategii winny być określone również na etapie Planu Ogólnego Gminy oraz w przyszłości na etapie procedowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Rysunek 12. Planowany rozwój infrastruktury technicznej

Źródło: Opracowanie własne

Gmina Dopiewo, zgodnie z ustaleniami znajdującymi się w części dotyczącej modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, charakteryzuje się wysoką nierównomiernością w rozlokowaniu infrastruktury społecznej na swoim obszarze.

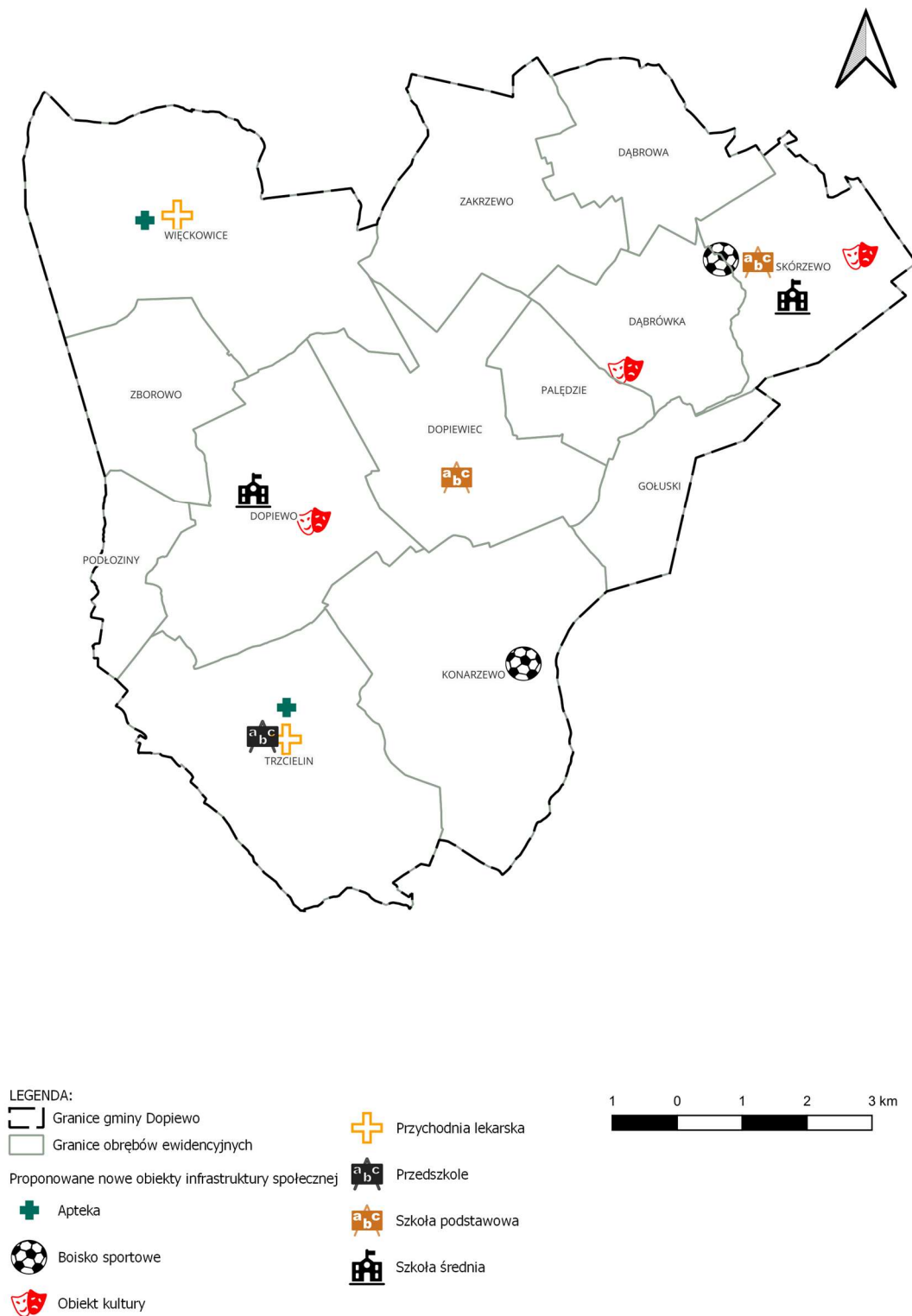
Główne kierunki rozwoju infrastruktury społecznej, na której należy skupić się w oparciu o niniejszą Strategię winny dotyczyć sektora publicznego. Są to:

- ▶ zaspokojenie potrzeb edukacji ponadpodstawowej mieszkańców poprzez budowę szkoły średniej w największych miejscowościach Gminy
- ▶ rozszerzenie zaplecza oświatowego poprzez modernizację, rozbudowę oraz budowę nowych szkół podstawowych
- ▶ monitorowanie oferty przedszkoli publicznych, szczególnie w zachodniej części Gminy
- ▶ rozwijanie terenów sportowych, rekreacyjnych i wypoczynkowych
- ▶ rozwój obiektów kulturalnych, mający na celu stworzenie przestrzeni do działalności kulturowej mieszkańców
- ▶ ułatwienie dostępności do opieki zdrowotnej poprzez tworzenie nowych ośrodków zdrowia oraz aptek w słabiej zaludnionych miejscowościach w celu ograniczenia barier w dostępie do ochrony zdrowia.

W przypadku infrastruktury społecznej, mogącej być rozwijanej przez sektor prywatny, należy prowadzić działania mające na celu kierunkowe wsparcie w dalszym rozwoju obiektów, niezbędnych do poprawy jakości życia mieszkańców.

Dalszy rozwój infrastruktury społecznej, nie ujęty w Strategii, powinien być określony również na etapie Planu Ogólnego Gminy oraz w przyszłości na etapie procedowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w szczególności na terenach, które będą przeznaczone pod rozwój usług.

Rysunek 13. Planowany rozwój infrastruktury społecznej

Źródło: Opracowanie własne

3.6.8. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Odnawialne źródła energii to źródła wykorzystujące w procesie przetwarzania niezakumulowaną energię w rozmaitych postaciach, w szczególności energię biomasy, wiatru, promieniowania słonecznego i geotermii. Postęp technologiczny coraz bardziej umożliwia także wykorzystywanie m. in. alternatywnych źródeł energii do produkcji wodoru, a także jej magazynowania pod postacią różnorodnych magazynów energii, lokalizowanych obok urządzeń pozyskujących tę energię.

Biomasa używana jest na cele energetyczne w procesach bezpośredniego spalania biopaliw stałych (np. drewno, słoma, osady ściekowe, odpady spożywcze) lub też spalania przetworzonej biomasy na paliwa ciekłe (np. sekty oleju rzepakowego, alkohol), bądź gazowe (np. biogaz rolniczy, biogaz z oczyszczalni ścieków, gaz wysypiskowy, gaz drzewny).

Energetyka wiatrowa wykorzystuje ruchy mas powietrza, przetwarzając ją w energię mechaniczną lub elektryczną.

Energetyka słoneczna wykorzystuje ogniwa fotowoltaiczne, które konwertują promieniowanie słoneczne w energię elektryczną.

Geotermia polega na pozyskiwaniu energii cieplnej z wód termalnych, znajdujących się pod powierzchnią ziemi. Wody te poprzez odwierty wydobywa się na powierzchnię i m. in. pozyskuje z nich energię cieplną, czy wykorzystuje się je w lecznictwie.

W przypadku energetyki wiatrowej lokalizowanie elektrowni oraz ich oddziaływanie musi uwzględniać przepisy prawne, w szczególności zapisy Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niektórych innych ustaw. Ustawa ta określa:

- ▶ warunki i tryb lokalizowania, budowy i przebudowy elektrowni wiatrowych
- ▶ zasady i sposób konsultowania ze społecznością lokalną lokalizowania elektrowni wiatrowych
- ▶ zasady lokalizowania nowej zabudowy mieszkaniowej w sąsiedztwie elektrowni wiatrowych
- ▶ zasady lokalizowania, budowy i przebudowy sieci elektroenergetycznych najwyższych napięć w sąsiedztwie elektrowni wiatrowych
- ▶ zasady partycypacji mieszkańców gminy w korzyściach wynikających z lokalizacji elektrowni wiatrowych
- ▶ zasady bezpiecznej eksploatacji elementów technicznych elektrowni wiatrowych.

Znacznym ograniczeniem w rozwoju tego typu źródeł energii jest pobliskie lotnisko na poznańskiej łąwicy. Wokół lotniska znajdują się powierzchnie ograniczające przeszkody (OLS)¹⁰. Zgodnie z danymi

¹⁰ OLS z ang. Obstacle Limitation Surfaces – powierzchnie ograniczające przeszkody. Zgodnie z art. 87 ust. 4 Prawa lotniczego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1183 z późn. zm.) wszystkie obiekty stałe o charakterze tymczasowym oraz ruchome stanowiące w świetle odrębnych przepisów przeszkody lotnicze (czyli przebijające powierzchnie ograniczające przeszkody wyznaczone dla lotnisk w Polsce), muszą – przed ich posadowieniem – być uzgodnione przez zarządzającego danym lotniskiem oraz instytucję zapewniającą służbę ruchu lotniczego – o ile taka służba funkcjonuje na danym lotnisku. Polska Agencja Żeglugi Powietrznej jest instytucją zapewniającą służbę ruchu lotni-

z portalu mapowego Urzędu Lotnictwa Cywilnego, Gmina Dopiewo znajduje się w strefach ograniczenia wysokości zabudowy od ok. 125 m na wschodzie do ok. 135 m na południowym zachodzie Gminy.

Urządzenia wytwarzające energię z promieniowania słonecznego winny swoim oddziaływaniem mieścić się na obszarze objętym inwestycją. Farmy fotowoltaiczne, szczególnie wielkopowierzchniowe, winny być lokalizowane poza lokalnymi korytarzami migracji zwierząt, na otwartych przestrzeniach pól uprawnych o korzystnych nachyleniach stoków. Należy zachować odpowiednią odległość od dróg w celu zredukowania, a w najlepszym przypadku unikania, efektu olśnienia – oślepiania osób znajdujących się w pojazdach, światłem odbitym od paneli słonecznych.

Głównym czynnikiem determinującym lokalizację biogazowni jest dostępność „paliwa”. Zatem optymalnym rozwiązaniem jest budowanie biogazowni w bezpośrednim pobliżu biomasy, np. przy wysypiskach, dużych gospodarstwach rolnych, zakładach, w których występuje produkcja odpadów użytecznych w biogazowniach.

W przypadku energii, pochodzącej z wód geotermalnych, należy lokalizować geoterme bezpośrednio nad podziemnymi zasobami wód.

Uniwersalnymi zasadami lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW są:

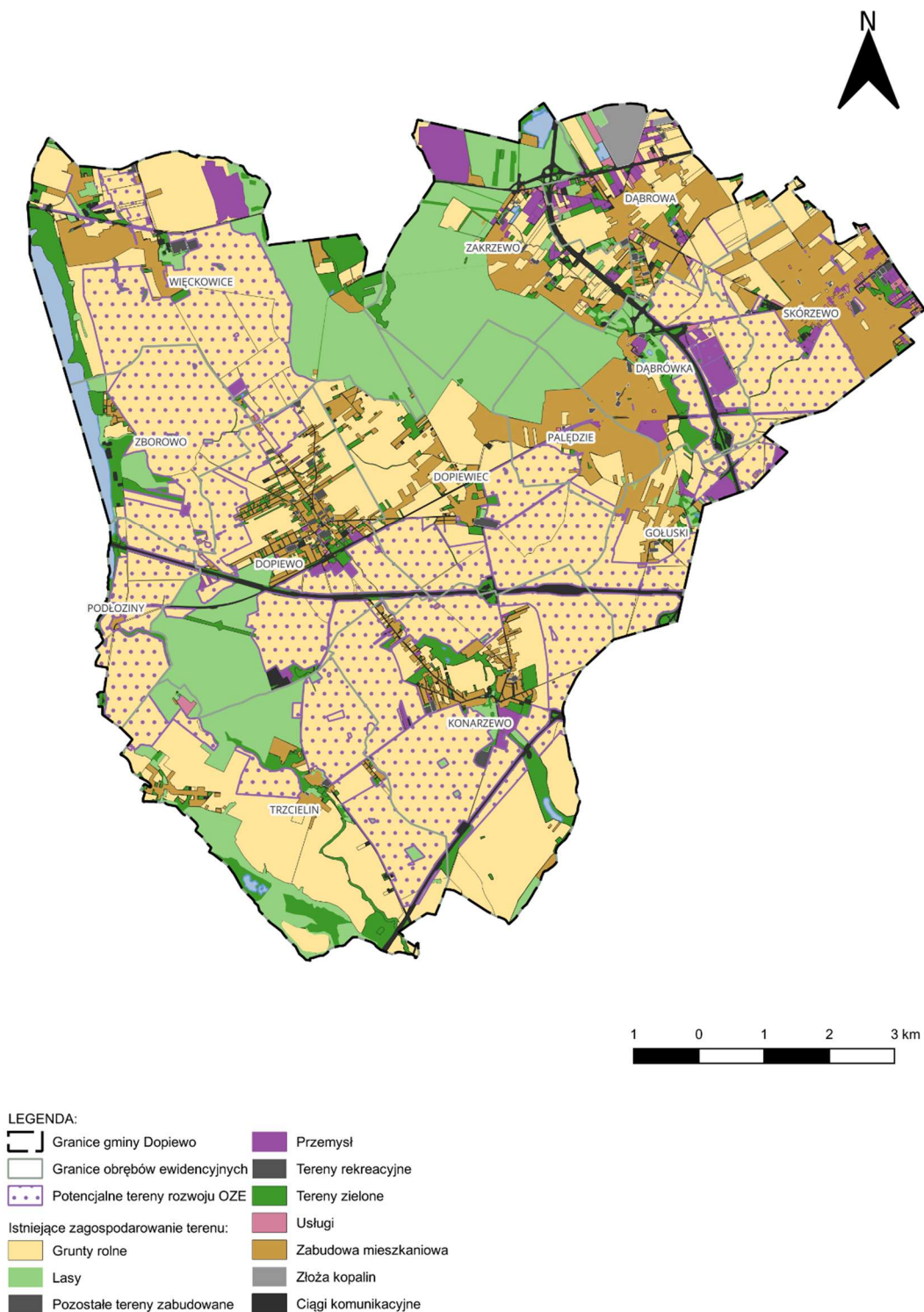
- ▶ poza istniejącymi formami ochrony przyrody, o ile uchwała o utworzeniu formy ochrony przyrody nie stanowi inaczej
- ▶ na gruntach rolnych o najniższej przydatności rolniczej (klasy gruntów klasy V i VI oraz nieużytków), umożliwiając zasadne finansowo dalsze wykorzystywanie najłagodniejszych rodzajów gleb; zakazuje się lokalizacji urządzeń na najlepszych klasach gruntów rolnych, a także glebach pochodzenia organicznego
- ▶ bez ingerencji w walory krajobrazowe gminy, np. poza panoramami, osiami, punktami i strefami widokowymi; w szczególnych przypadkach należy wykonać przedinwestycyjne studium krajobrazowe, określające realny wpływ inwestycji na krajobraz gminy
- ▶ bez ingerencji w elementy środowiska naturalnego, m. in. w odpowiedniej odległości od krawędzi lasów, szpalerów drzew, jezior, stawów i innych zbiorników wodnych, w szczególnych przypadkach należy wykonać przedinwestycyjne monitoringi środowiskowe, dotyczące lokalizacji siedlisk, miejsc żerowania zwierząt, a także miejsc występowania chronionych gatunków roślin i grzybów
- ▶ zachowywanie minimalnych odległości od infrastruktury technicznej, określonych przez odrębne przepisy oraz wytyczne operatorów sieci

czego na 15 lotniskach w Polsce, w związku z tym posadowienie przeszkód lotniczych stałych o charakterze tymczasowym oraz ruchomych w rejonach tych lotnisk (w granicach powierzchni ograniczających przeszkody dla tych lotnisk) podlega uzgodnieniu z PAŻP; <https://www.pansa.pl/przeszkody-lotnicze/> (dostęp:13.09.2024)

- ▶ przy planowanej lokalizacji urządzeń w pierwszej kolejności należy brać pod uwagę nieruchomości, należące do Skarbu Państwa
- ▶ należy zachowywać odpowiednią dla danego typu urządzeń, odległość od istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej, w celu eliminacji negatywnego oddziaływania poprzez np. migotanie światła, hałas, zapach, degradację wizualną otoczenia
- ▶ w niektórych przypadkach lokalizacja urządzeń zostanie określona poprzez procedurę oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko
- ▶ jeśli nie zakazują tego przepisy odrębne na terenach przeznaczonych pod zabudowę produkcyjną i usługową.

W ramach zwiększania udziału inwestycji OZE w ogólnym bilansie energetycznym, a także w celu dywersyfikacji źródeł energii elektrycznej, należy wykorzystywać potencjał paneli fotowoltaicznych i lokalizować je na istniejących i w przyszłości budowanych obiektach, należących do gminy i podległych jednostek. Ponadto, w celu wykorzystania w ramach OZE składowiska odpadów, należy zlokalizować biogazownię na jego terenie.

Rysunek 14. Możliwe tereny pod lokalizację urządzeń OZE

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OSM i SUIKZP Gminy Dopiewo

3.6.9. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko są to takie przedsięwzięcia, które zarówno w fazie realizacji, jak i fazie eksploatacji, mogą w sposób negatywny wpływać na klimat, przyrodę oraz życie mieszkańców. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko dzielą się one na dwa rodzaje:

- ▶ przedsięwzięcia, mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko
- ▶ przedsięwzięcia, mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Wyżej wymienione rozporządzenie określa ponad 50 rodzajów przedsięwzięć, mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz ponad 100 przedsięwzięć, mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Oznacza to, że polskie prawo określa ponad 150 różnych rodzajów przedsięwzięć, które mogą znacząco oddziaływać na życie człowieka, pobliskie środowisko oraz klimat.

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko określa m. in. zasady i tryb postępowania w sprawach dotyczących ocen oddziaływania na środowisko oraz transgranicznego oddziaływania na środowisko, co jest bezpośrednio powiązane z przedsięwzięciami, mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko i sposobem określania ich rodzaju.

Dla planowanych przedsięwzięć, mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko jest obowiązkowe.

Dla planowanych przedsięwzięć, mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko stwierdza, w drodze postanowienia, organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, który uwzględnia kryteria takie, jak: rodzaj i charakterystykę przedsięwzięcia, usytuowanie przedsięwzięcia, z uwzględnieniem możliwego zagrożenia dla środowiska, rodzaj, cechy i skalę możliwego oddziaływania.

Ponadto, w przypadku planowanych przedsięwzięć, mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagane jest uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w której określone zostaną środowiskowe uwarunkowania realizacji planowanego przedsięwzięcia.

W Gminie Dopiewo zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć, mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych (chyba, że przeprowadzona procedura wykazała brak negatywnego wpływu na środowisko, z wyłączeniem obiektów celu publicznego, w szczególności infrastruktury technicznej i dróg) na terenach przeznaczonych pod:

- ▶ zabudowę mieszkaniowo-usługową
- ▶ zabudowę mieszkaniową rezydencjalną
- ▶ zabudowę mieszkaniową z działalnością gospodarczą
- ▶ usługi społeczno-kulturalne
- ▶ usługi sakralne
- ▶ usługi zdrowia
- ▶ zieleni parkową

- ▶ cmentarze
- ▶ ogródki działkowe
- ▶ lasy.

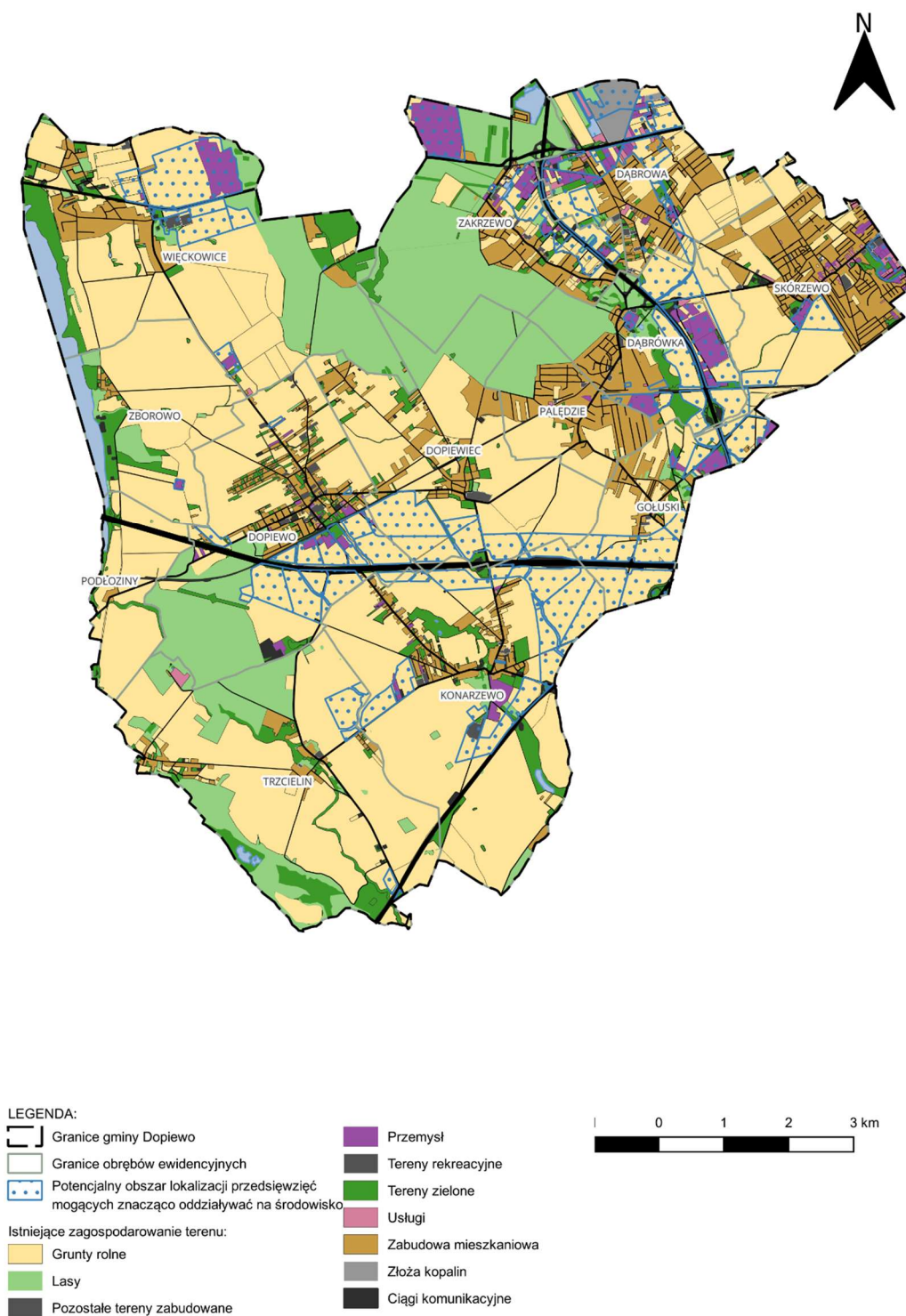
Dopuszcza się lokalizację inwestycji, mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej) z zastrzeżeniem, że należy opracować raport oddziaływania na środowisko dla:

- ▶ obiektów produkcyjnych, składów i magazynów
- ▶ zabudowy usługowej
- ▶ rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Dla wszystkich istniejących i ustanowionych w przyszłości form ochrony przyrody ustala się:

- ▶ zakaz podejmowania działań mogących, odrębnie lub w kumulacji z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony Wielkopolskiego Parku Narodowego oraz jego otuliny
- ▶ zakaz podejmowania działań mogących, odrębnie lub w kumulacji z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, bądź wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 i pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami Natura 2000
- ▶ zakaz lokalizacji w promieniu 100 m od obszarów chronionego krajobrazu inwestycji, mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych
- ▶ dla wszystkich planowanych form ochrony przyrody należy stosować przepisy umożliwiające ich ochronę i redukujące negatywny wpływ inwestycji, mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych.

Rysunek 15. Potencjalne tereny z możliwością zlokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SUIKZP Gminy Dopiewo

3.6.10. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Na obszarach, gdzie wiodący komponent stanowią ekosystemy rolnicze, wprowadza się następujące zasady ochrony i kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- ▶ stosowanie zwykłej dobrej praktyki rolniczej i Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, zawierających zbiór przyjaznych środowisku praktyk rolniczych i zapewniających zrównoważony rozwój w sferze produkcji rolnej
- ▶ zwiększanie powierzchni zadrzewień i zakrzewień na terenach użytkowanych rolniczo, ochrona oczek wodnych i mokradeł z towarzyszącą im zielenią
- ▶ zabezpieczanie cieków odwadniających pola przed napływem biogenów, głównie w formie pasów bio - geo-chemicznych wzdłuż brzegów cieku
- ▶ racjonalne wykorzystywanie potencjału przyrodniczego i klasy bonitacyjnej gleb
- ▶ ochronę zwartych powierzchni gruntów rolnych o wysokiej klasie bonitacyjnej przed zmianą na cele nierolnicze
- ▶ zachowanie w dotychczasowym użytkowaniu terenów łąk i pastwisk, w szczególności na terenach podmokłych
- ▶ stosowanie programów działań wyznaczonych dla wód wrażliwych i obszarów szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego, zabezpieczenie przed dalszą ich degradacją, przywracanie im wymaganych standardów jakości
- ▶ rozwijanie wsi z poszanowaniem rolniczej przestrzeni produkcyjnej i tworzenie zwartych układów zabudowy związanych z produkcją rolną
- ▶ stosowanie najlepszych dostępnych praktyk rolniczych, doprowadzających do zmniejszenia zapotrzebowania na wodę i do ograniczania ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do wód i do gleby.

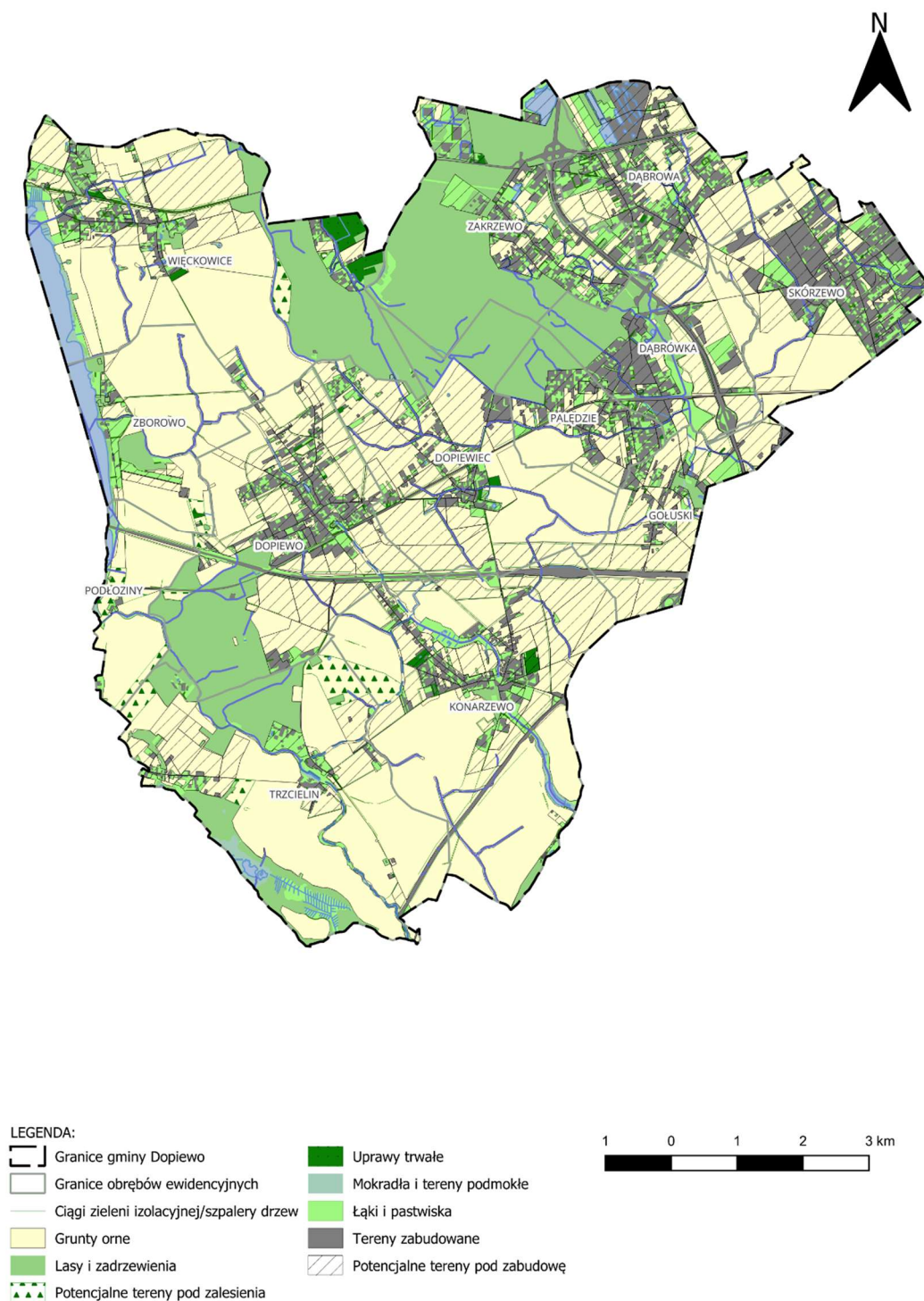
Na obszarach, gdzie wiodący komponent stanowią ekosystemy leśne, wprowadza się następujące zasady ochrony i kształtowania leśnej jednostki produkcyjnej:

- ▶ prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej
- ▶ ochrona lasów i powiększanie zasobów leśnych poprzez m.in. opracowanie i wdrożenie wojewódzkiego planu zwiększania lesistości, wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień, wspomagających rolę zalesień i lasów, prawidłowe kształtowanie granicy polno-leśnej, etc.
- ▶ utrzymanie i wzmocnienie ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych
- ▶ kompleksowe zalesienie słabych użytków rolnych i gruntów zagrożonych erozją dla uzyskania ciągłości przestrzennej obszarów leśnych
- ▶ zwiększanie stopnia zalesienia gruntów marginalnych, nieprzydatnych dla rolnictwa
- ▶ przywracanie lasów na wylesionych obszarach wododziałowych, celem zwiększenia retencji wodnej
- ▶ rekreacyjne użytkowanie lasów, które powinno być dostosowane do naturalnej chłonności siedlisk, zwłaszcza ich odporności na antropopresję, uwzględniające również pełnione funkcje ochronne lasów

- ▶ sposoby zagospodarowania lasów i kształtowania produkcji leśnej winny uwzględniać specyfikę warunków przyrodniczych, gospodarczych i społecznych, w których będą realizowane oraz pozostawać w zgodzie z ekologicznymi oraz społecznymi funkcjami lasów
- ▶ wzrost retencji wodnej w lasach, m.in. poprzez realizację „Programu małej retencji wodnej na terenie działania Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych” w Poznaniu (ochrona bagien, torfowisk i mokradeł śródleśnych).

Gospodarkę leśną winno się prowadzić na warunkach określonych w planach urządzeniowych lasów (Plan Urządzenia Gospodarstwa Leśnego, Nadleśnictwo Konstantynowo).

Rysunek 16. Obszary objęte zasadami kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SUiKZP Gminy Dopiewo

3.6.11. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji ujęte zostaną w **Gminnym Programie Rewitalizacji** Gminy Dopiewo.

3.7. Docelowa struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Dopiewo

Połączenie ze sobą planowania rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego na szczeblu gminnym miało na celu zintegrowanie obu tych bardzo ważnych procesów planistycznych w jednym obligatoryjnym dokumencie. Pierwszym z elementów planowania przestrzennego w Strategii Rozwoju Gminy jest Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, który został zaprezentowany w poprzednim punkcie. Zawiera on zarówno aktualny stan przestrzeni w gminie, jak i główne funkcje oraz charakterystyczne uwarunkowania terenu. Pomaga określić główne zagrożenia, ograniczenia i możliwości rozwoju. Drugim elementem planowania przestrzennego są ustalenia i rekomendacje, czyli kierunki, w którym gmina winna się rozwijać, wykorzystując swoje mocne strony oraz walory przestrzenne, przy jednoczesnym zniwelowaniu zagrożeń i ograniczeń.

Łącząc ze sobą powyższe elementy planowania przestrzennego i nadając im strategicznego charakteru poprzez oparcie ich na głównych celach strategicznych gminy, uzyskuje się docelowy kształt rozwoju gminy stanowiący swoistą hybrydę dwóch typów planowania: rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego.

Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych, wywiadów, diagnozy uwarunkowań i szans rozwoju, szczegółowo opisanych w punkcie 2.3. niniejszego dokumentu, określono następujące cele strategiczne i cele szczegółowe:

1. Dogodne i atrakcyjne miejsce do życia:

- 1.1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna
- 1.2. Czyste środowisko naturalne i adaptacja do zmian klimatu
- 1.3. Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny
- 1.4. Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży
- 1.5. Rozwinięty system usług społecznych i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego
- 1.6. Atrakcyjna oferta kulturalna
- 1.7. Atrakcyjna oferta rekreacyjna

2. Rozwinięta i nowoczesna gospodarka lokalna:

- 2.1. Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na potencjale lokalnej gospodarki

3. Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność:

- 3.1. Wysoka aktywizacja społeczna
- 3.2. Wysoka integracja społeczna.

Przekładając cele strategiczne i cele szczegółowe na rozwój przestrzenny gminy określono cele w rozwoju przestrzennym gminy i podzielono je pod kątem docelowej struktury przestrzennej na trzy główne rodzaje:

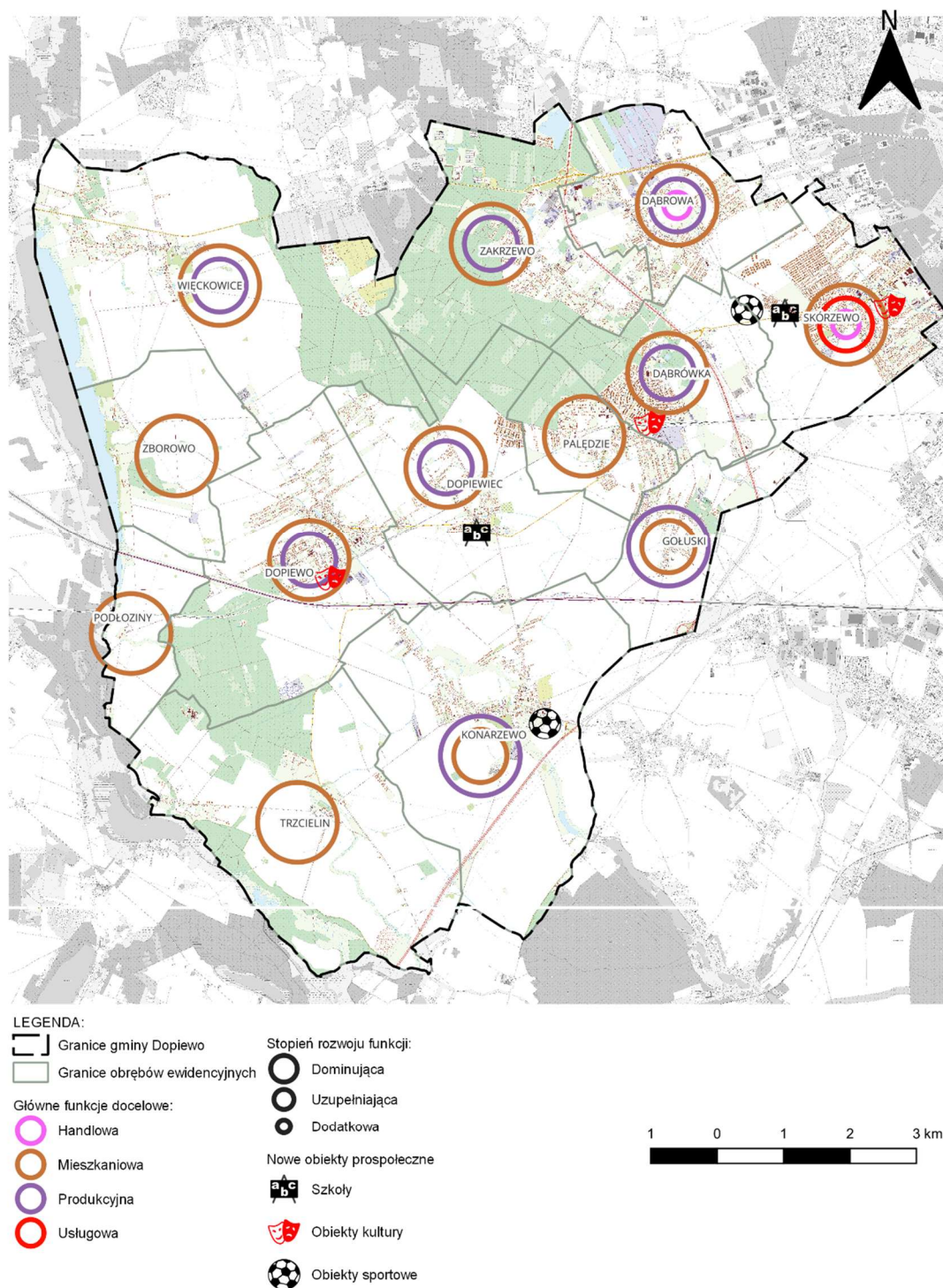
1. Zabudowa i społeczność lokalna
2. Infrastruktura
3. Ochrona cennych terenów i obiektów.

3.7.1. Zabudowa i społeczność lokalna

Zgodnie z celami głównymi i szczegółowymi (planowanie rozwoju społeczno-gospodarczego) oraz ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania polityki przestrzennej (planowanie przestrzenne), wykrystalizowały się główne cechy docelowe Gminy Dopiewo, dotyczące zabudowy oraz kształtowania się społeczności lokalnej:

- ▶ Czytelny podział funkcjonalny miejscowości w Gminie, bazujący na ich potencjalne rozwojowym
- ▶ Wykrystalizowanie głównych ośrodków gminnych: mieszkaniowych, usługowych oraz produkcyjnych
- ▶ Zniwelowanie oddziaływania naturalnych (cieki wodne) i antropogenicznych barier przestrzennych (korytarze transportowe oraz infrastrukturalne)
- ▶ Uporządkowanie zabudowy z maksymalizacją potencjału atrakcyjności Gminy zarówno dla nowych mieszkańców, inwestorów oraz turystów
- ▶ Poprawa ładu przestrzennego poprzez świadome kształtowanie przestrzeni Gminy, bazując na Planie Ogólnym Gminy i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego
- ▶ Ograniczanie rozproszenia zabudowy, szczególnie mieszkaniowej
- ▶ Budowa i modernizacja obiektów oświaty i kultury
- ▶ Budowa i rozwój terenów sportu rekreacji oraz rozgrywki na świeżym powietrzu.

Rysunek 17. Docelowa struktura zabudowy Gminy Dopiewo

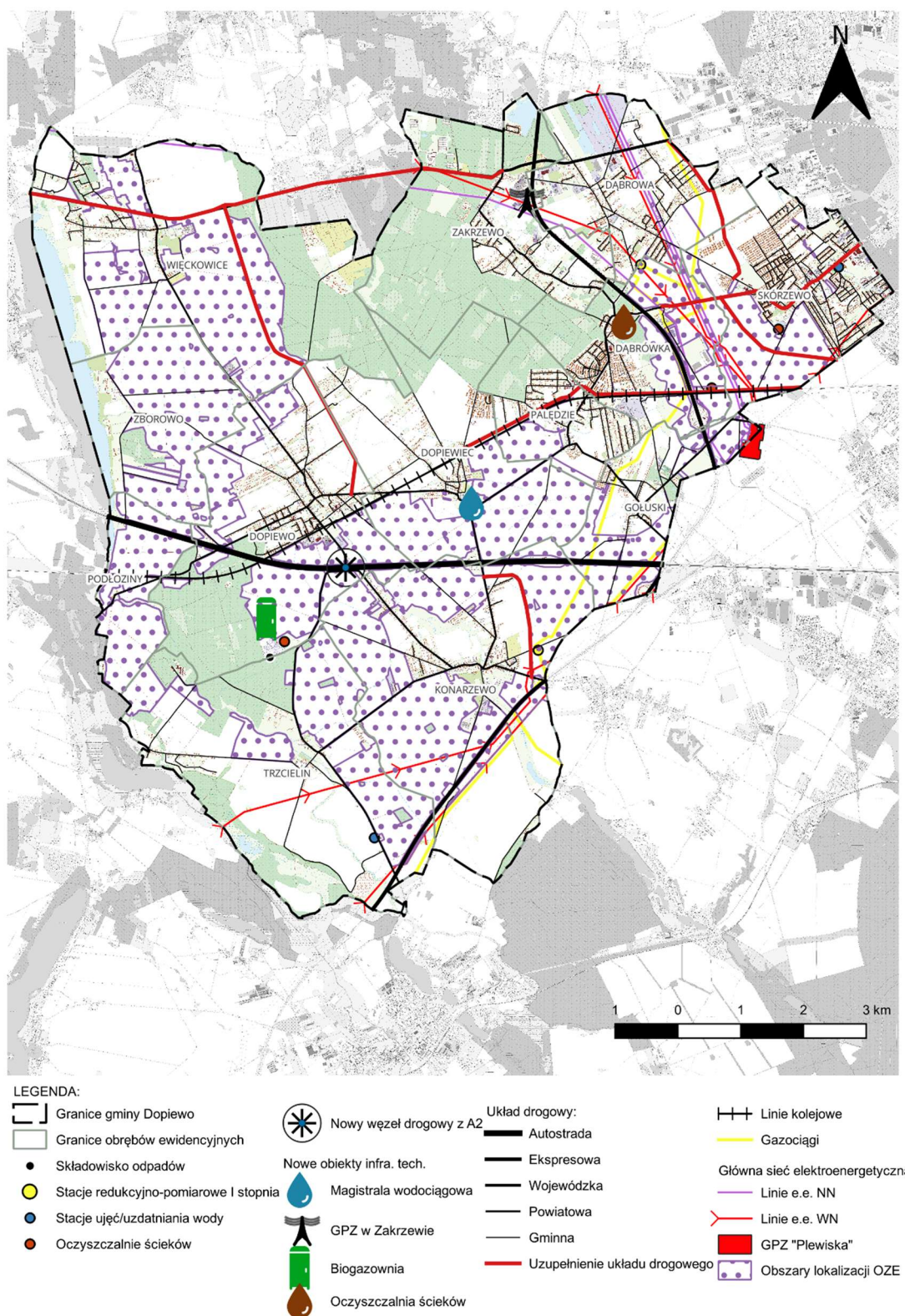
Źródło: Opracowanie własne

3.7.2. Infrastruktura

Zgodnie z celami głównymi i szczegółowymi (planowanie rozwoju społeczno-gospodarczego) oraz ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania polityki przestrzennej (planowanie przestrzenne) wykrystalizowały się główne cechy docelowe Gminy Dopiewo, dotyczące infrastruktury drogowej i technicznej, a także OZE:

- ▶ Uzyskanie docelowego układu podstawowego i uzupełniającego dróg wszystkich klas i kategorii
- ▶ Usprawnienie lokalnego układu dróg poprzez niezbędne inwestycje
- ▶ Zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej terenów poprzez budowę niezbędnych dróg w pobliżu głównych korytarzy komunikacyjnych (A2 oraz S5 i S11)
- ▶ Ponadlokalny rozwój sieci kolejowych oraz wykorzystywanie jego potencjału pod kątem komunikacji z Poznaniem
- ▶ Utworzenie zintegrowanej sieci dróg rowerowych oraz pieszych, powiązanie ich z najważniejszymi miejscami w Gminie, a także połączenie z systemami zewnętrznymi
- ▶ Uzupełnienie sieci elektroenergetycznej i wzmocnienie jej stabilności poprzez budowę GPZ-u
- ▶ Rozwój infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej
- ▶ Lokalizowanie inwestycji OZE i uwolnienie potencjału terenowego poprzez odpowiednie ustalenia w gminnych dokumentach planistycznych.

Rysunek 18. Docelowa struktura infrastruktury drogowej i technicznej Gminy Dopiewo

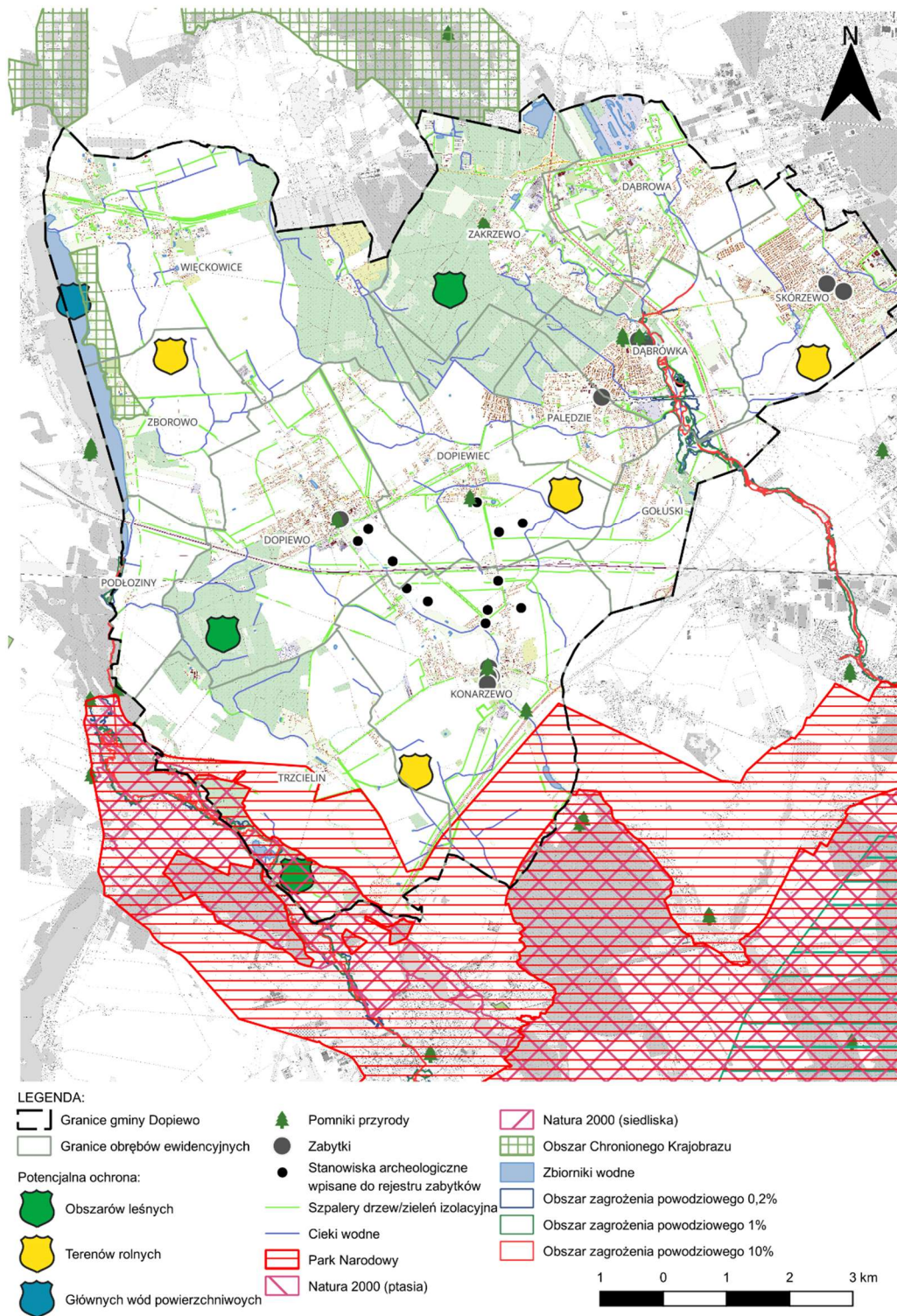
Źródło: Opracowanie własne

3.7.3. Ochrona cennych terenów

Zgodnie z celami głównymi i szczegółowymi (planowanie rozwoju społeczno-gospodarczego) oraz ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania polityki przestrzennej (planowanie przestrzenne) wykrystalizowały się główne cechy docelowe Gminy Dopiewo, dotyczące ochrony najcenniejszych terenów oraz obiektów w Gminie:

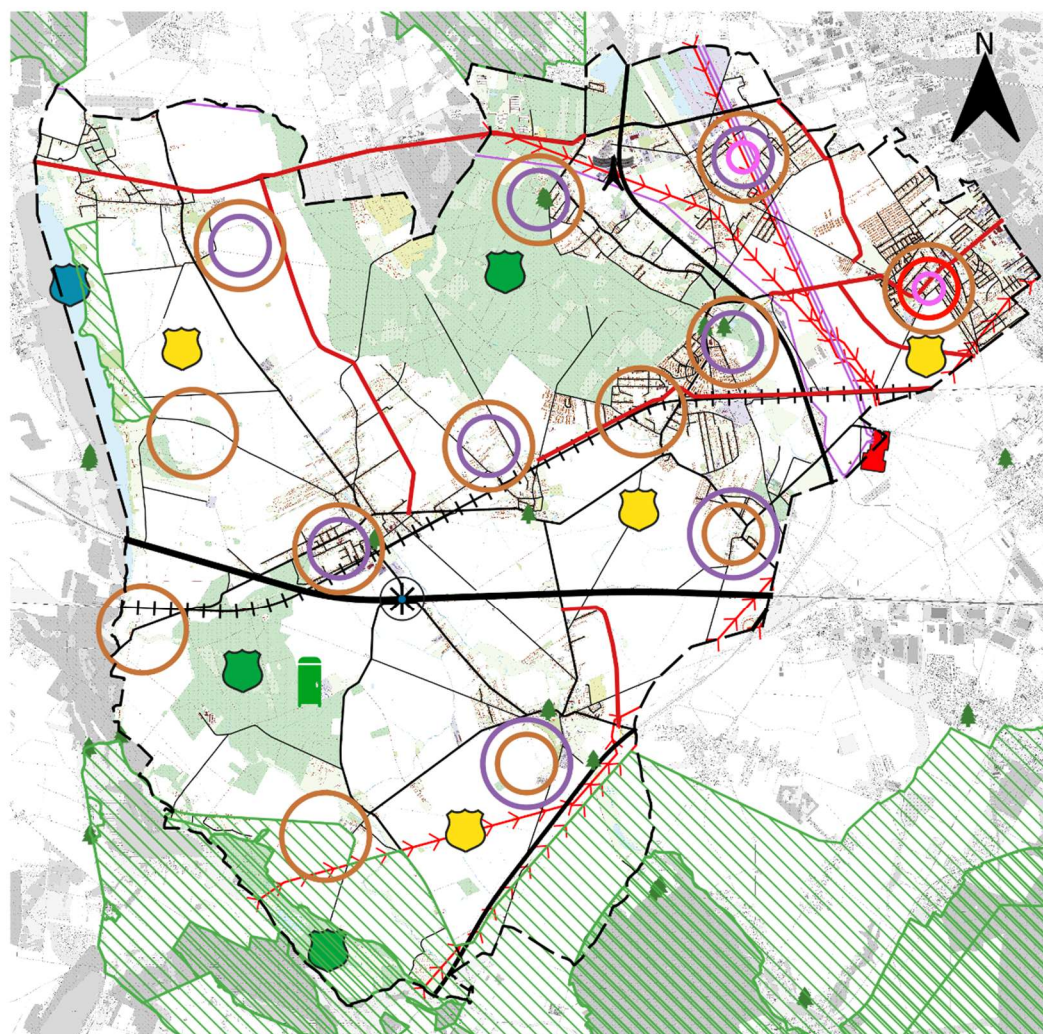
- ▶ Dalsze zachowywanie ograniczeń wynikających z ustanowionych form ochrony przyrody
- ▶ Ochrona zabytków architektonicznych oraz archeologicznych
- ▶ Reaktywne określanie niezbędnych form ochrony: prawnych, przestrzennych i organizacyjnych
- ▶ Ochrona terenów leśnych przed zabudową i nadmierną degradacją
- ▶ Wprowadzenie i egzekwowanie standardów ochrony zieleni w procesie inwestycyjnym, obejmujących m. in. ograniczenie likwidacji terenów zieleni i wycinki drzew przy realizacji nowych inwestycji
- ▶ Ochrona najcenniejszych gruntów rolnych, szczególnie wyższych klas, poprzez zakazy zabudowy
- ▶ Wprowadzanie nowych zadrzewień śródpolnych oraz zieleni izolacyjnej wzdłuż głównych korytarzy transportowych
- ▶ Dolesianie gruntów słabszych klas lub przeznaczanie ich pod inwestycje OZE
- ▶ Regulowanie linii brzegowych cieków i zbiorników wodnych
- ▶ Ochrona terenów sąsiadujących z ciekami wodnymi przed zalaniem
- ▶ Zwiększenie wykorzystania technik retencjonujących wody opadowe, w tym nawierzchni przepuszczalnych
- ▶ Przeciwdziałanie erozji gleb, ochrona i utrzymanie istniejących urządzeń wodnych retencjonujących wodę, cieków i zbiorników wodnych, mokradeł.

Rysunek 19. Docelowy układ form ochrony środowiska przyrodniczego, zabytków oraz terenów rolnych i leśnych w Gminie Dopiewo

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 20. Docelowy układ strukturalno-przestrzenny Gminy Dopiewo

LEGENDA:
 Granice gminy Dopiewo

1 0 1 2 3 km

DOCELOWY UKŁAD ZABUDOWY:

Główne funkcje docelowe: Stopień rozwoju funkcji:

Handlowa	Dominująca
Mieszkaniowa	Uzupełniająca
Produkcyjna	Dodatkowa
Usługowa	

OBSZARY CHRONIONE:

Potencjalna ochrona:	Pomniki przyrody
Obszarów leśnych	Obszarowe formy ochrony przyrody
Terenów rolnych	
Głównych wód powierzchniowych	

DOCELOWA INFRASTRUKTURA:

Nowy węzeł drogowy na A2	Uzupełnienie układu drogowego
Nowe obiekty infra. tech.	Linie kolejowe
GPZ w Zakrzewie	Gazociągi
Biogazownia	Główna sieć elektroenergetyczna:
Układ drogowy:	Linie e.e. NN
Autostrada	Linie e.e. WN
Ekspresowa	GPZ "Plewiska"
Wojewódzka	
Powiatowa	
Gminna	

Źródło: Opracowanie własne

4. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI) OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

4.1. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego – Wielkopolska 2030

Zgodnie z zasadami tworzenia dokumentów określających kierunki strategicznego rozwoju poszczególnych województw, powiatów i gmin, poniżej uwzględniono i wskazano w dokumencie Strategii Rozwoju Gminy Dopiewo cele szczegółowe zbieżne ze strategicznymi planami rozwoju województwa.

Nowa strategia regionalna pod nazwą „Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku” (w skrócie „Strategia Wielkopolska 2030”) została przyjęta 27 stycznia 2020 roku.

W ramach dokumentu Strategii, wizja Województwa Wielkopolskiego brzmi następująco:

▶▶ WIELKOPOLSKA W 2030 ROKU ◀◀

to region przodujący w kraju, liczący się w Europie i szanujący jej uniwersalne wartości, świadomy swojego dziedzictwa przyrodniczego i cywilizacyjnego, spójny, zrównoważony i dostępny terytorialnie, otwarty na nowe idee i ludzi, silny nowoczesną gospodarką, aspiracjami i wiedzą swoich mieszkańców, zapewniający im bardzo dobre warunki życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze województwa.

Szeroka analiza uwarunkowań społecznych, ekonomicznych, przyrodniczych, potrzeb społecznych oraz wytyczona misja województwa pozwoliły na wyznaczenie czterech celów strategicznych:

1

WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY
NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW

2

ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH
MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU

3

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY Z POSZANOWANIEM
ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI

4

WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI
I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DOPIEWO NA LATA 2024-2031

Każdemu z celów strategicznych jest podporządkowanych od dwóch do trzech celów operacyjnych.

Wszystkie przyjęte w dokumencie Strategii Rozwoju Gminy Dopiewo cele szczegółowe są w pełni zgodne z celami strategicznymi i operacyjnymi, przyjętymi w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. Dokładne przyporządkowanie przedstawia tabela.

Tabela 17. Zgodność celów szczegółowych Strategii Rozwoju Gminy Dopiewo z celami strategicznymi Województwa Wielkopolskiego

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Cele szczegółowe Strategii Rozwoju Gminy Dopiewo
1. WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW	▶ 1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu ▶ 1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia ▶ 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy	▶ 2.1. Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na potencjale lokalnej gospodarki
2. ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU	▶ 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie ▶ 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom ▶ 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu	▶ 1.4. Nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży ▶ 1.5. Rozwinięty system usług społecznych i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego ▶ 1.7. Atrakcyjna oferta kulturalna ▶ 1.8. Atrakcyjna oferta rekreacyjna ▶ 3.1. Wysoka aktywizacja społeczna ▶ 3.2. Wysoka integracja społeczna
3. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI	▶ 3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa ▶ 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski ▶ 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej	▶ 1.1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna ▶ 1.2. Czyste środowisko naturalne i adaptacja do zmian klimatu ▶ 1.3. Bezpieczny i funkcjonalny system drogowy i komunikacyjny

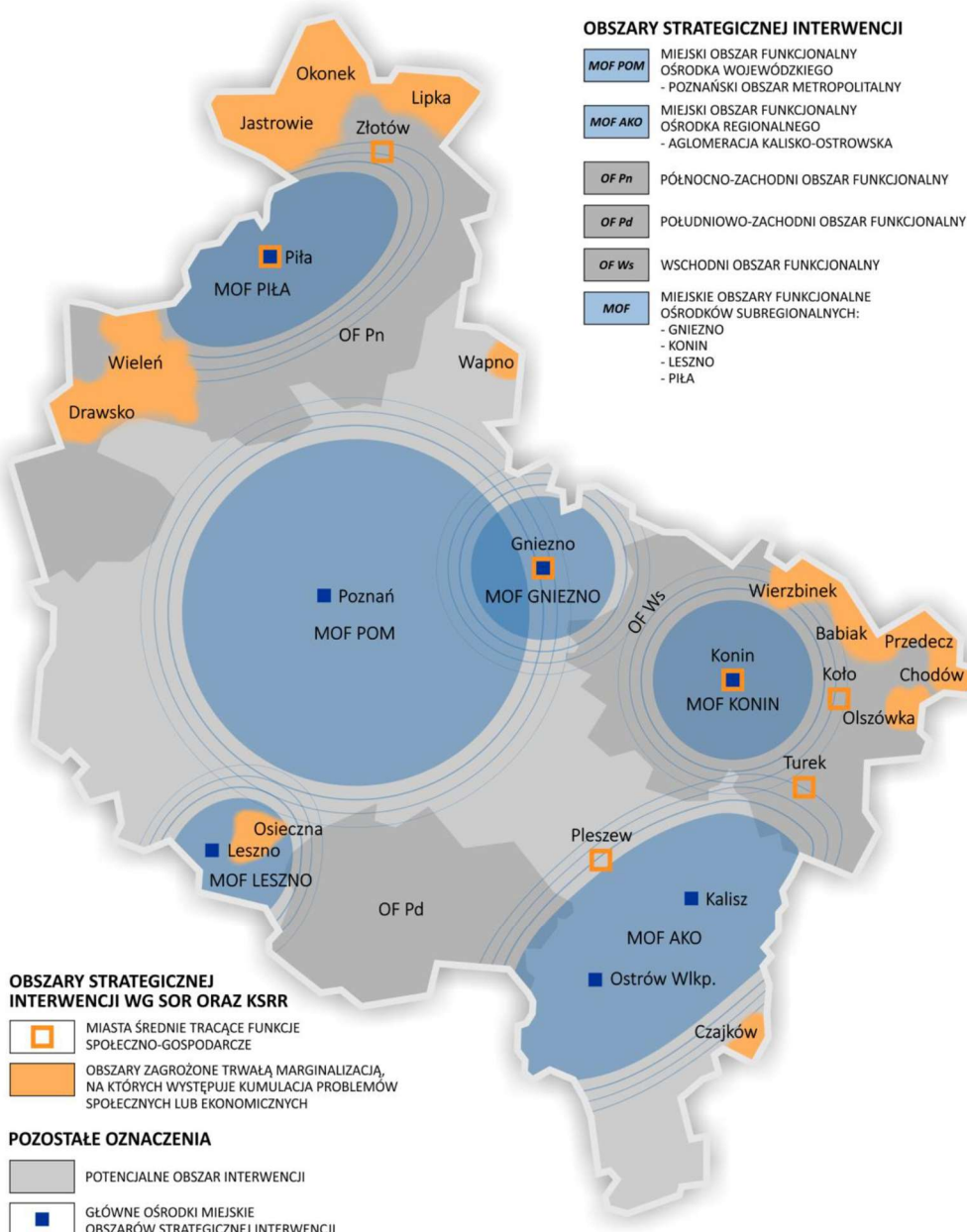
Źródło: Opracowanie własne

4.2. Obszary strategicznej interwencji (OSI) - wojewódzkie

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego wskazuje obszary strategicznej interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Wyróżnienie OSI wynika z konieczności stymulowania określonych zmian na tych obszarach, aby skuteczniej osiągać cele rozwojowe „Strategii Wielkopolska 2030”. Obszary strategicznej interwencji to wyraz zróżnicowanego i nierównomiernie rozłożonego potencjału rozwojowego Wielkopolski – należą do nich zarówno

miejskie ośrodki funkcjonalne – bieguny wzrostu, jak i obszary skumulowanych problemów rozwojowych. W przyjętym modelu realizacji Strategii (modelu funkcjonalnym) zakłada się zrównoważony terytorialnie rozwój regionu. Oznacza to z jednej strony wspieranie przez Samorząd Województwa ośrodków wzrostu w ich zdolności do wywierania korzystnego wpływu na otoczenie, z drugiej – włączanie w procesy rozwojowe obszarów słabszych gospodarczo, o niższym poziomie rozwoju i niskiej odporności na zjawiska kryzysowe dla zachowania spójności przestrzennej, gospodarczej i społecznej.

Rysunek 21. Obszary strategicznej interwencji (OSI) w Wielkopolsce

Źródło: „Strategia Wielkopolska 2030”

Zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego (PZPWW)¹¹, **Gmina Dopiewo** zaliczona została do **Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego (POM)**. Poznański Obszar Metropolitalny położony jest w centralnej części Wielkopolski. POM jest głównym elementem struktury przestrzennej Wielkopolski. Skupia największą część potencjału rozwojowego województwa, stanowiącego o konkurencyjności regionu na arenie zarówno krajowej, jak i międzynarodowej. Atutami POM są: bardzo dobra lokalizacja pod względem komunikacyjnym, potencjał gospodarczy, kulturowy, turystyczny, naukowo-badawczy i akademicki, a także niski poziom bezrobocia oraz duża atrakcyjność rynku pracy.

Sieć osadniczą POM tworzy 27 miast i 813 sołectw, z których 15 to gminne ośrodki wiejskie. Ich rozmieszczenie przestrzenne na obszarze POM charakteryzuje się dużą regularnością, zrównoważoną strukturą ilościową i wielościową miast. Obszar metropolitalny jest specyficznym przypadkiem organizacji sieci osadniczej. Charakterystyczny dla niego jest duży ośrodek centralny – metropolia o randze krajowej, który wraz z graniczącymi bezpośrednio gminami tworzy rdzeń obszaru metropolitalnego. Całość struktury osadniczej „zamyka” pierścień miast powiatowych, stanowiących strefę zewnętrzną obszaru.

Ośrodki wiejskie będące siedzibami władz gminnych: Czerwonak, **Dopiewo**, Kleszczewo, Komorniki, Rokietnica, Suchy Las, Tarnowo Podgórne, Dominowo, Zaniemyśl, Brodnica, Granowo, Duszniki, Kaźmierz, Kiszkowo i Łubowo, **pełnią rolę gminnych centrów obsługi mieszkańców terenów wiejskich**. Ich potencjał ludnościowy i gospodarczy jest bardzo zróżnicowany i uwarunkowany położeniem względem miasta metropolitalnego. Ośrodki z pierwszego pierścienia otaczającego Poznań charakteryzuje duża koncentracja ludności porównywalna z ośrodkami miejskimi, a jest to związane z procesem suburbanizacji. Najbardziej intensywne procesy urbanizacyjne zachodzą w strefie centralnej POM. Jest to bezpośrednio związane z oddziaływaniem głównego ośrodka miejskiego regionu - Poznania. Siła oddziaływania pozostałych miast powiatowych jest zdecydowanie mniejsza i procesy suburbanizacyjne wokół nich zachodzą na znacznie mniejszą skalę. W rdzeniu POM największe znaczenie dla rozwoju procesów suburbanizacyjnych mają zmiany społeczne i demograficzne. Zasięg przestrzenny tych zjawisk obejmuje gminy pierwszego pierścienia otaczającego Poznań. Obszar ten wyróżnia się dużą liczbą i znaczną powierzchnią terenów objętych obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz wydawanymi pozwoleniami na budowę. Wpływ na zasięg przestrzenny procesów suburbanizacyjnych mają także czynniki komunikacyjne, które wykazują największą siłę oddziaływania wzdłuż takich ciągów komunikacyjnych, jak drogi krajowe nr 92 oraz S5 oraz w rejonach węzłów komunikacyjnych.

Zarówno potencjały, jak i zagrożenia warunkują **kluczowe kierunki działań** służących wzmocnieniu i kreowaniu rozwoju funkcji metropolitalnych w Poznaniu i POM, w sferach gospodarczej, społecznej, naukowej, w kulturze i sporcie oraz sieciowania z ośrodkami podobnej rangi poza POM.

¹¹ Uchwała Nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 roku w sprawie uchwalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego wraz z Planem zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania

Tabela 18. Kluczowe kierunki działań w Strategii Województwa Wielkopolskiego

Cele strategiczne	Kluczowe kierunki działań
1. WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW	▶ budowanie atrakcyjnego wizerunku POM wśród inwestorów i turystów oraz działania na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej wśród kadry wysoko wykwalifikowanej ▶ rozwój funkcji metropolitalnych, w tym konferencyjnych i kongresowych ▶ podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej jako jednego z elementów kształtujących aktywność gospodarczą i konkurencyjność ▶ zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, przedsiębiorstw sektora TIK¹², m.in. przez doradztwo, działania sieciujące¹³ i kooperację, wsparcie procesów rozwojowych przedsiębiorstw i/lub ich pracowników ▶ rozwój społeczeństwa informacyjnego ▶ rozwój sektora B+R, w tym rozwój infrastruktury B+R, wsparcie w realizacji innowacyjnych projektów badawczo-rozwojowych poznańskich uczelni, instytutów badawczych i jednostek naukowych oraz innowacyjności przedsiębiorstw, zwiększenie efektywności kapitałowej opracowań innowacyjnych przez komercjalizację wiedzy i technologii oraz ich implementowanie do gospodarki regionalnej ▶ rozwój IOB (Instytucji Otoczenia Biznesu)¹⁴, współpracy sieciowej ▶ rozwój sektorów kreatywnych (działalności gospodarczej związanej z kulturą i technologią, łączących działalność artystyczną z przedsiębiorczością) opartych na akademickich, lokalnych zasobach ludzkich

¹² TIK (technologie informacyjno-komunikacyjne) to branża dotycząca oprogramowania, sprzętu, usług i telekomunikacji, ułatwiająca dostęp, przechowywanie i przesyłanie danych pomiędzy użytkownikami i systemami; <https://www.paih.gov.pl/wp-content/uploads/0/136801/136891.pdf> (dostęp: 13.09.2024)

¹³ Sieciowanie – nawiązywanie i podtrzymywanie wzajemnych relacji, w celu uzyskania korzyści. Korzyści jakie można odnieść z działalności w sieci są większe aniżeli korzyści, jakie możemy odnieść działając samemu (efekt synergii). Korzyści mogą mieć nie tylko wymiar finansowy – ale również społeczny; <https://smart.gov.pl/pl/jakie-korzysci-daje-inteligentna-specjalizacja/sieciowanie> (dostęp: 13.09.2024)

¹⁴ IOB (Instytucje Otoczenia Biznesu) – instytucje non-profit świadczące usługi pomocy dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Usługi oparte są głównie na doradztwie, a instytucje te najczęściej działają w formie stowarzyszenia lub fundacji bądź spółek; https://mfiles.pl/pl/index.php/Instytucje_otoczenia_biznesu (dostęp: 13.09.2024)

	▶ podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy jako narzędzia przeciwdziałającego emigracji zarobkowej ▶ podniesienie jakości kształcenia i dopasowanie oferty edukacyjnej szkół do lokalnego rynku pracy, wsparcie rozwoju infrastruktury edukacyjnej wysokiej jakości, upowszechnienie kształcenia ustawicznego ▶ wsparcie rzemiosła przez rozwój edukacji, produkcji i usług związanych z tym sektorem, wykorzystanie potencjału Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Poznaniu ▶ wspieranie rozwoju POM jako ośrodka akademickiego zdolnego do konkurencyjności na arenie międzynarodowej ▶ podnoszenie jakości życia ludzi młodych stanowiących potencjał (zasoby pracy) dla rozwoju gospodarki kreatywnej i innowacyjnej
2. ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU	▶ ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury, m.in. przez inwestycje w infrastrukturę kultury i poprawę warunków jej funkcjonowania ▶ rozwój turystyki przez wykorzystanie istniejącego potencjału kulturowego ▶ polityka integracji obcokrajowców ze społecznością lokalną, w tym promowanie wśród migrantów czynnego udziału w społeczeństwie obywatelskim ▶ działania na rzecz dopasowania oferty usług publicznych do zmieniających się potrzeb demograficznych, m.in. budowa wysoko wyspecjalizowanych ośrodków świadczenia usług zdrowotnych (np. Ośrodek Protonoterapii, Centrum Diagnostyczne Instytutu Genetyki Człowieka Polskiej Akademii Nauk, Centralny Zintegrowany Szpital Kliniczny Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego) ▶ upowszechnienie programów profilaktycznych i rehabilitacyjnych dla poprawy stanu zdrowia mieszkańców POM ▶ zwiększenie dostępności do realizowanych na terenie POM usług społecznych oraz budowa/modernizacja placówek je świadczących
3. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA	▶ poprawa dostępności komunikacyjnej przez rozwój infrastruktury transportowej, utworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego, w tym rozbudowa Poznańskiej Kolei Metropolitalnej (m.in. w układzie pierścieniowym), poznańskiego węzła kolejowego (w tym usunięcie wąskiego gardła na odcinku Poznań Wschód – Poznań Główny;

PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI	budowa dodatkowego korytarza kolejowego), budowa północno-wschodniej obwodnicy Poznania, inwestycje dotyczące ulicy Obornickiej w Poznaniu i Suchym Lesie, budowa/modernizacja dróg (m.in. S 5, S 11, DK nr 92, DW nr 430, nr 434) ▶ rozbudowa i integracja transportu zbiorowego w oparciu o partnerstwa międzygminne, powiatowo-gminne o charakterze pozamiejskim i innymi poziomami samorządu terytorialnego w obszarze metropolitalnym oraz zmniejszenie jego emisyjności ▶ zapobieganie kongestii na drogach POM przez rozbudowę bezkolizyjnego układu drogowego, budowę mostów i wiaduktów, węzłów przesiadkowych ▶ rozbudowa sieci tras tramwajowych na obszarze miasta Poznania ▶ zagęszczenie sieci dróg i ścieżek rowerowych, ze szczególnym uwzględnieniem łączenia odcinków już istniejących, w tym pomiędzy sąsiadującymi jednostkami samorządu terytorialnego ▶ wsparcie kształtowania zielonego pierścienia POM w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji ▶ ograniczenie niskiej emisji z sektora bytowo-komunalnego i negatywnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców, wdrożenie programów poprawy efektywności energetycznej budynków ▶ przeciwdziałanie fragmentacji środowiska przyrodniczego, ochrona krajobrazu i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony bioróżnorodności na obszarze Wielkopolskiego Parku Narodowego ▶ działania na rzecz racjonalnej gospodarki odpadami – promowanie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym ▶ zwiększenie zdolności retencyjnej POM i zagospodarowanie wód opadowych
4. WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM	▶ wzmacnianie i kreowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Poznania ▶ rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz obszarów o wysokich wartościach historycznych i kulturowych ▶ promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich oraz kontynuacja procesów włączania organizacji

	pozarządowych, partnerów społeczno-gospodarczych do prac programowych w rozwoju ZIT MOF Poznania ▶ przeciwdziałanie chaotycznej suburbanizacji w zakresie budownictwa mieszkaniowego ▶ koordynowanie polityk przestrzennych samorządów lokalnych POM oraz wsparcie rozwoju nowoczesnych usług, w tym e-usług (np. Metropolitalna Platforma Danych, Metropolitalny System Informacji Przestrzennej)
--	--

Źródło: „Strategia Wielkopolska 2030”

5. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

5.1. Wdrażanie zapisów Strategii

Wspólny wysiłek wielu osób, który przyczynił się w pierwszej kolejności do opracowania szczegółowej Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Dopiewo, a następnie Strategii jej rozwoju na kolejne lata, zostanie zmarnowany, jeżeli zaproponowane w niniejszym dokumencie kierunki działań, w tym projekty kluczowe, nie będą realizowane.

Strategia powinna być dokumentem żywym – powinna być podstawowym planem działania, **wyznaczającym kluczowe kierunki rozwoju samorządu lokalnego** i wskazującym sposoby ich osiągnięcia.

Aby zaakceptowane przez Radę Gminy zapisy Strategii były realizowane, potrzebny jest organ, który będzie odpowiedzialny za rozdzielanie zadań, śledzenie postępów w ich wdrażaniu, okresową ocenę, nanoszenie korekt i uzupełnień oraz wprowadzanie do dokumentu nowych propozycji. W przypadku Dopiewa **organem** tym jest **Wójt. Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Dopiewo**, powołany przez Wójta, w ramach zakresu swoich obowiązków będzie m.in. przygotowywał sprawozdania z realizacji Strategii w poprzednim roku, zawierające informacje o przedsięwzięciach (projektach) ukończonych, przedsięwzięciach będących w trakcie realizacji oraz przedsięwzięciach nie rozpoczętych, wynikających z przyjętych kierunków działań, wraz z wyjaśnieniem przyczyn ewentualnych opóźnień.

Konsekwencją wniosków, zawartych w sprawozdaniach, może być okresowa propozycja nanoszenia zmian w dokumencie Strategii, polegających m.in. na zmianach terminów, usuwaniu, czy też dodawaniu określonych zapisów.

5.2. Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii

Ewaluacja to badanie, którego zadaniem jest ocena jakości i wartości procesu oraz efektów wdrażania danej polityki czy interwencji publicznej. Nie jest ona badaniem naukowym, audytem ani monitoringiem, choć dzieli z tymi narzędziami wspólne cechy. Służy nie tylko zdobywaniu wiedzy lecz również formułuje specyficzne rekomendacje dla konkretnych zadań. Bierze pod uwagę zgodność działań z procedurami oraz ocenia je także w kontekście efektów, które przynoszą.

Ewaluacja *ex ante* jest próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania planowane w ramach strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Jej rolą jest dostarczenie oceny trafności tych założeń, ich spójności i planowanego sposobu realizacji Strategii.

Wyniki przeprowadzonej ewaluacji *ex ante* Strategii Rozwoju Gminy Dopiewo wskazują, iż **na moment jej przyjęcia jest ona w pełni wykonalna, gdyż:**

- ▶ Istnieją bezpośrednie powiązania między diagnozą, zidentyfikowanymi problemami i wyzwaniem, a celami strategicznymi, celami szczegółowymi i kierunkami działań.

- ▶ Istnieją bezpośrednie powiązania między diagnozą, zidentyfikowanymi problemami i wyzwaniem, a projektami kluczowymi.
- ▶ Istnieje spójność wewnętrzna między celami, a kierunkami działań.
- ▶ Zidentyfikowane projekty kluczowe w zdecydowanej większości dotyczą zadań własnych Gminy.
- ▶ Samorząd posiada zasoby organizacyjne, niezbędne do prawidłowej realizacji Strategii, potwierdzone ewaluacją dotychczasowej Strategii rozwoju i programów sektorowych.
- ▶ Samorząd posiada środki finansowe, niezbędne do wdrażania Strategii.
- ▶ Istnieje pełna spójność założeń Strategii wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu, m.in. takich jak Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego.
- ▶ W ciągu całego procesu strategicznego następowały konsultacje społeczne oraz eksperckie, badające plany pod względem ich realności wykonania oraz aktualności.

5.3. Monitoring realizacji Strategii

Monitoring to proces regularnego zbierania i analizowania informacji, dotyczących wdrażania Strategii, prowadzony w trakcie jej realizacji. **Ma on odpowiedzieć na pytanie czy coś, co zostało zaplanowane, faktycznie zostało wykonane.**

Monitoring jest rodzajem „alarmu”, który informuje, gdy wdrażanie przebiega niezgodnie z planem. Dzięki niemu można:

- ▶ Podjąć działania naprawcze
- ▶ Skorygować plany
- ▶ Zminimalizować skutki nieprzewidzianych zdarzeń.

Proces monitorowania obejmuje:

Planując system monitoringu należy pamiętać, że plany to tylko prognozy i nie gwarantują one pełnego wykonania. Trzeba zdawać sobie sprawę, że mogą się zdarzyć odchylenia, należy więc określić, jaka skala tych odchyleń będzie dla nas akceptowalna.

Po to, aby dokument Strategii pełnił faktyczną rolę podstawowego narzędzia zarządzania gminą, powinien on być zaopatrzony w mierniki, za pomocą których będzie można śledzić, czy realizowane zadania faktycznie przyczyniają się do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju, zapisanego w wizji rozwoju gminy.

Do monitoringu wykorzystywane są tzw. wskaźniki produktu, przypisane w szczególności do poszczególnych projektów kluczowych i obrazujące bezpośrednie efekty ich wykonania. Odpowiadają więc one na pytanie „Co zrobiono?”. Najczęściej sama nazwa danego przedsięwzięcia wskazuje, w jaki sposób mierzymy osiągnięty efekt, który jest „zero-jedynkowy” – wykonano/opracowano lub nie wykonano/nie opracowano.

Monitoringiem realizacji Strategii zajmować się będzie **Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Dopiewo**. W przypadku identyfikacji poważnych problemów w realizacji któregoś z przedsięwzięć (projektów), w tym w szczególności projektów kluczowych, mogących skutkować całkowitym lub częściowym niezrealizowaniem albo opóźnieniem, Przewodniczący Zespołu będzie zgłaszał ten fakt Wójtowi, w celu omówienia zaistniałej sytuacji i podjęcia środków zaradczych.

5.4. Ewaluacja – ocena skutków wdrażania zapisów Strategii

Ocena *ex post* to spojrzenie na realizację Strategii z punktu widzenia osiągnięcia rezultatów, wpływów i potrzeb, które miały być osiągnięte. Ma ona odpowiedzieć na pytanie, czy coś zostało zrobione dobrze. Ocena powinna być prowadzona przez cały okres wdrażania Strategii. Konsekwencjami negatywnej oceny w trakcie realizacji Strategii może być:

- ▶ Zakończenie danego przedsięwzięcia wcześniej
- ▶ Zmiana celów
- ▶ Zmiana sposobów realizacji.

Z kolei ocena końcowa nie wpływa na Strategię w trakcie jej realizacji, ale może skutkować nowymi projektami w nowej Strategii. Służy ona zbieraniu doświadczeń i wyciąganiu wniosków na przyszłość.

W trakcie dokonywania oceny *ex post* należy odpowiedzieć na poniższe pytania:

JEŚLI TAK	JEŚLI NIE, TO
 Czy zadania zostały zrealizowane zgodnie z planem, budżetem i celowymi efektami? Czy osiągnęliśmy zaplanowane rezultaty (efekty)? Czy beneficjenci są zadowoleni? Czy realizacja strategii skutkowała osiągnięciem celów strategicznych? Czy rezultaty i ich wpływ na cele strategiczne mają długofalowy charakter?	 Dlaczego tak się stało? Co możemy zrobić w przyszłości, aby uniknąć błędów? Dlaczego tak się stało? Co możemy zrobić, aby zwiększyć skuteczność naszych działań? Dlaczego tak się stało? Co zrobić, aby osiągnąć długoterminowe wyniki, lepszą ocenę ich wpływu? Co zrobić, aby zwiększyć długoterminowe rezultaty?

Do podstawowego zestawu **mierników rezultatów** planowanych **kierunków działań**, w konsekwencji powodujących zmianę poziomu życia mieszkańców na terenie Gminy Dopiewo, wybrano następujące:

Tabela 19. Oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia

Lp.	Miernik rezultatu	Wskaźnik rezultatu	Pożądane zmiany wskaźnika
1	Zaludnienie Gminy	Liczba mieszkańców Gminy	Wzrost
2	„Zamożność” budżetu samorządu	Poziom dochodów samorządu na 1 mieszkańca	Wzrost
3	Prorozwojowość budżetu samorządu	Udział wydatków majątkowych w łącznych wydatkach samorządu	Wzrost
4	Jakość dróg gminnych	Długość utwardzonych dróg gminnych	Wzrost
5	Poziom rozwoju infrastruktury rowerowej	Długość dróg rowerowych	Wzrost
6	Zamożność mieszkańców	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Spadek
7	Poziom bezpieczeństwa (1)	Liczba przestępstw	Spadek
8	Poziom bezpieczeństwa (2)	Liczba wykroczeń	Spadek
9	Jakość planowania przestrzennego	Powierzchnia Gminy, objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	Wzrost
10	Aktywność gospodarcza na terenie Gminy (1)	Liczba podmiotów gospodarczych w (REGON) na 10 tys. mieszkańców	Wzrost
11	Aktywność gospodarcza na terenie Gminy (2)	Stopa bezrobocia	Spadek
12	Poziom nauczania	Wyniki sprawdzianu uczniów klas VIII	Przekraczanie średniej krajowej

Źródło: Opracowanie własne

Za ewaluację skutków wdrażania Strategii odpowiadać będzie **Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Dopiewo**.

5.5. Aktualizacja zapisów Strategii

Zapisy Strategii nie powinny być zatwierdzone raz na zawsze – co jakiś czas powinny być one przeglądane i ewentualnie korygowane bądź uzupełniane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Równocześnie do dokumentu Strategii powinny być wprowadzane nowe zagadnienia, wynikające z pojawiających się możliwości bądź zgłaszanych potrzeb. Przestankami aktualizacji dokumentu Strategii mogą być:

Niniejszy dokument planistyczny powinien mieć także charakter kroczący. Najrzadziej na początku każdej kolejnej kadencji samorządu, powinien być dokonany jego gruntowny przegląd i aktualizacja wraz z przesunięciem okresu programowania. Ewentualne korekty bądź uzupełnienia powinny być dokonywane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.

Rolę koordynatora procesu aktualizacji Strategii będzie pełnić **Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Dopiewo**. Będzie on gromadzić propozycje zmian od szefów poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu, przewodniczących komisji Rady Gminy oraz szefów jednostek gminnych, a następnie przedstawiać je Wójtowi.

5.6. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej („Strategia rozwoju gminy – poradnik praktyczny”, luty 2021 r.), jako dokumenty wykonawcze względem strategii rozwoju gminy należy rozumieć obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy, funkcjonujące w gminie.

Strategia Rozwoju Gminy Dopiewo jest dokumentem kierunkowym i nadrzędnym w stosunku do wszystkich innych **obowiązkowych i fakultatywnych planów i programów rozwojowych gminy**, a także **stanowi podstawę do sporządzenia i uchwalenia Planu Ogólnego Gminy Dopiewo**. Plan ogólny określa zasady zabudowy na obszarze gminy, które wynikają z uwarunkowań rozwoju gminy określonych w Strategii, w szczególności z **modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej** oraz **ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej** szczegółowo przedstawionych w rozdziale 3. W ramach **modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy**, rozumianego jako **docelowy układ elementów składowych przestrzeni** i będącego obligatoryjnym

elementem strategii, określona została struktura sieci osadniczej, powiązania przyrodnicze i główne korytarze, elementy sieci transportowych i główne elementy sieci komunikacyjnej, infrastruktury technicznej i społecznej. Ponadto w rozdziale 3. zawarto także **ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie**, w tym kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów gminy, zasad ochrony środowiska, przyrody i dziedzictwa, rozwoju infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz pozostałych aspektów, które będą rzutowały na przyszłe rozstrzygnięcia zarówno strategiczne jak i przestrzenne.

Wieloletnia prognoza finansowa gminy oraz coroczne uchwały budżetowe powinny być spójne ze Strategią jako dokumentem kierunkowym. Tylko zapewnienie przez Radę Gminy środków na realizację przedsięwzięć strategicznych da możliwość osiągnięcia najważniejszych celów, zidentyfikowanych w wielokierunkowym procesie strategicznym.

Należy także pamiętać, iż **podczas tworzenia nowych bądź aktualizacji istniejących sektorowych gminnych planów i programów, powinny być one spójne ze Strategią Rozwoju Gminy Dopiewo.**

6. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

6.1. Ramy finansowe realizacji strategii

Kierunki działań określone w Strategii Rozwoju Gminy Dopiewo są poparte możliwościami i chęcią ich realizacji również w kontekście zapewnienia ich finansowania. **Ramy finansowe** należy traktować nie jako szczegółowy plan finansowy poszczególnych celów i kierunków działań, a jedynie jako **określenie potencjalnej i osiągalnej przez gminę skali wydatków i możliwości pozyskania środków na ich pokrycie**.

Przy tworzeniu ram finansowych realizacji Strategii Rozwoju Gminy wzięto pod uwagę:

- 1 ANALIZĘ DOCHODÓW ORAZ WYDATKÓW GMINY W OSTATNICH KILKU LATACH
- 2 ANALIZĘ MOŻLIWOŚCI INWESTYCYJNYCH I PŁYNNOŚCI FINANSOWEJ GMINY
- 3 ANALIZĘ ZADŁUŻENIA GMINY
- 4 ANALIZĘ AKTYWNOŚCI I SKUTECZNOŚCI GMINY W POZYSKIWANIU POZABUDŻETOWYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA DZIAŁAŃ
- 5 ZAPISY WIELOLETNIEJ PROGNOZY FINANSOWEJ GMINY

Ostatecznie, w oparciu o Wieloletnią Prognozę Finansową Gminy Dopiewo na lata 2023-2034 (WPF)¹⁵ oszacowano, że **prognozowana zdolność finansowa Gminy Dopiewo w horyzoncie obowiązywania Strategii** (do 2030 roku) wynosi **łącznie ok. 521,5 mln zł**. Na tę wartość składają się: skumulowana kwota niepodzielonych wydatków majątkowych oraz zdolność do spłaty i obsługi nowego długu. Szczegółowe dane przedstawia Tabela nr 20. Powyższa suma uwzględnia wydatki bieżące i majątkowe ujęte w obowiązującej WPF i może zostać przeznaczona na finansowanie pozostałych zadań

¹⁵ Uchwała Nr LXVI/859/2023 Rady Gminy Dopiewo z dnia 29 stycznia 2024 r. w sprawie zmiany uchwały Nr LXV/849/23 z dnia 18 grudnia 2023 roku w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Dopiewo na lata 2024-2034

wynikających ze Strategii. Środki, którymi dysponuje Gmina mogą zostać także wykorzystane na finansowanie wkładu własnego w projektach realizowanych ze środków zewnętrznych, w tym w szczególności środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej. W tym miejscu należy jednak zastrzec, że powyższe wartości wynikają z bieżącej WPF Gminy i mogą ulegać zmianom w poszczególnych miesiącach oraz latach. W związku z tym, rekomenduje się monitorowanie na bieżąco sytuacji finansowej Gminy, w tym jej zdolności finansowej oraz przyczyn i ryzyk mających na nią wpływ.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DOPIEWO NA LATA 2024-2031

Tabela 20. Prognozowana zdolność finansowa Gminy Dopiewo w horyzoncie obowiązywania strategii

Wyszczególnienie	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Wartość skumulowana w zł
Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych (poz. 2.2 – 10.1.2)		2.904.000	37.700.000	47.200.000	48.400.000	52.400.000	57.900.000	246.504.000
Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	33.463.243	35.847.323	34.186.483	37.987.938	42.114.287	43.335.568	48.052.549	274.987.391
								521.491.391

Źródło: Opracowanie własne na podstawie WPF Gminy Dopiewo (Uchwała Nr LXVI/859/2023 Rady Gminy Dopiewo z dnia 29 stycznia 2024 r. w sprawie zmiany uchwały Nr LXV/849/23 z dnia 18 grudnia 2023 roku w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Dopiewo na lata 2024-2034)

6.2. Źródła finansowania strategii

Podstawowymi i potencjalnymi źródłami finansowania Strategii Rozwoju Gminy Dopiewo, oprócz środków własnych Gminy, będą w szczególności:

- ▶ środki finansowe w formie dotacji i instrumentów zwrotnych, wynikające z Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności na lata 2021-2027 w Polsce, tj.: fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz w ramach Wspólnej Polityki Rolnej
- ▶ środki finansowe pochodzące z budżetu Państwa
- ▶ środki finansowe jednostek samorządu terytorialnego: województwa, powiatu oraz innych gmin
- ▶ fundusze celowe, w tym Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Funduszu Sprawiedliwości,
- ▶ środki finansowe z Krajowego Planu Odbudowy (KPO)
- ▶ inne fundusze związane z funkcjonowaniem Unii Europejskiej, w tym Fundusze Norweskie, fundusze EOG oraz Fundusze Szwajcarskie
- ▶ środki finansowe sektora pozarządowego oraz środki prywatne w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego
- ▶ kredyty i pożyczki bankowe, obligacje komunalne, obligacje przychodowe oraz inne instrumenty finansowe rynku kapitałowego.

SPIS TABEL

<i>Tabela 1. Zestawienie celów szczegółowych i kierunków działań strategii</i>	16
<i>Tabela 2. Tabela celu szczegółowego nr 1.1.....</i>	18
<i>Tabela 3. Tabela celu szczegółowego nr 1.2.....</i>	20
<i>Tabela 4. Tabela celu szczegółowego nr 1.3.....</i>	22
<i>Tabela 5. Tabela celu szczegółowego nr 1.4.....</i>	23
<i>Tabela 6. Tabela celu szczegółowego nr 1.5.....</i>	24
<i>Tabela 7. Tabela celu szczegółowego nr 1.6.....</i>	26
<i>Tabela 8. Tabela celu szczegółowego nr 1.7.....</i>	27
<i>Tabela 9. Tabela celu szczegółowego nr 2.1.....</i>	28
<i>Tabela 10. Tabela celu szczegółowego nr 3.1.....</i>	30
<i>Tabela 11. Tabela celu szczegółowego nr 3.2.....</i>	31
<i>Tabela 12. Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalonych w Gminie Dopiewo w latach 1996-2023.....</i>	46
<i>Tabela 13. Jednolite Części Wód Powierzchniowych w Gminie Dopiewo.....</i>	48
<i>Tabela 14. Zabytki w Gminie Dopiewo, wpisane do Wielkopolskiego rejestru zabytków.....</i>	80
<i>Tabela 15. Stanowiska archeologiczne w Gminie Dopiewo, wpisane do Wielkopolskiego rejestru zabytków archeologicznych</i>	81
<i>Tabela 16. Dane dotyczące mieszkań w Gminie Dopiewo</i>	85
<i>Tabela 17. Zgodność celów szczegółowych Strategii Rozwoju Gminy Dopiewo z celami strategicznymi Województwa Wielkopolskiego.....</i>	119
<i>Tabela 18. Kluczowe kierunki działań w Strategii Województwa Wielkopolskiego</i>	123
<i>Tabela 19. Oczekiwane rezultaty planowanych działań i wskaźniki ich osiągnięcia</i>	131
<i>Tabela 20. Prognozowana zdolność finansowa Gminy Dopiewo w horyzoncie obowiązywania strategii.....</i>	136

SPIS RYSUNKÓW

<i>Rysunek 1. Układ Strategii</i>	12
<i>Rysunek 2. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Dopiewo i w najbliższych okolicach</i>	43
<i>Rysunek 3. Złoża kopalin w Gminie Dopiewo</i>	44

<i>Rysunek 4. Obszary oddziaływania istniejących farm wiatrowych na tle powiatów: Poznań, poznańskiego, gnieźnieńskiego, grodzkiego, kościańskiego, nowotomyskiego, obornickiego, szamotulskiego, średzkiego, śremskiego, wągrowieckiego, wrzesińskiego.....</i>	45
<i>Rysunek 5. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp) w Gminie Dopiewo</i>	47
<i>Rysunek 6. Jednolite Części Wód Powierzchniowych i Podziemnych.....</i>	49
<i>Rysunek 7. Formy ochrony przyrody oraz główne elementy środowiska przyrodniczego w Gminie</i>	78
<i>Rysunek 8. Stanowiska archeologiczne na terenie Gminy Dopiewo</i>	83
<i>Rysunek 9. Główne prognozowane kierunki zmian w strukturze przestrzennej Gminy</i>	89
<i>Rysunek 10. Planowane tereny lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego</i>	91
<i>Rysunek 11. Planowany rozwój układu drogowego.....</i>	95
<i>Rysunek 12. Planowany rozwój infrastruktury technicznej</i>	97
<i>Rysunek 13. Planowany rozwój infrastruktury społecznej.....</i>	99
<i>Rysunek 14. Możliwe tereny pod lokalizację urządzeń OZE.....</i>	103
<i>Rysunek 15. Potencjalne tereny z możliwością zlokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko</i>	106
<i>Rysunek 16. Obszary objęte zasadami kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej ..</i>	109
<i>Rysunek 17. Docelowa struktura zabudowy Gminy Dopiewo</i>	112
<i>Rysunek 18. Docelowa struktura infrastruktury drogowej i technicznej Gminy Dopiewo</i>	114
<i>Rysunek 19. Docelowy układ form ochrony środowiska przyrodniczego, zabytków oraz terenów rolnych i leśnych w Gminie Dopiewo</i>	116
<i>Rysunek 20. Docelowy układ strukturalno-przestrzenny Gminy Dopiewo</i>	117
<i>Rysunek 21. Obszary strategicznej interwencji (OSI) w Wielkopolsce.....</i>	121

SPIS WYKRESÓW

<i>Wykres 1. Liczba ludności w latach 1995-2022 w Gminie Dopiewo</i>	55
<i>Wykres 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego w Gminie Dopiewo w latach 1995-2022</i>	56
<i>Wykres 3. Piramida wieku mieszkańców Gminy Dopiewo w 2002 r.</i>	56
<i>Wykres 4. Piramida wieku mieszkańców Gminy Dopiewo w 2022 r.</i>	57